

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

Structuurvisie Noordoostpolder 2025

Ontwerp

Structuurvisie Noordoostpolder 2025

Ontwerp

21 mei 2013

276.101.02

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1 Inleiding	9
1.1 Wat is een structuurvisie?	9
1.1.1 Integrale ruimtelijke visie	9
1.1.2 Voorbereid zijn op de toekomst, flexibiliteit onderkennen	9
1.1.3 Stimuleren, inspireren en richting geven	9
1.2 Waarom een structuurvisie?	10
1.2.1 Ruimtelijke koers uitzetten	10
1.2.2 Positie in het regionale krachten spel bepalen	10
1.2.3 Basis bieden voor kostenverhaal	11
1.2.4 Structuurvisies in de Wro	11
1.3 Luisteren, praten en debatteren	11
1.4 De opbouw van de structuurvisie 1	12
2 Het vertrekpunt	14
2.1 Brede basis	14
2.2 MER, Structuurvisie en Bestemmingsplan landelijk gebied (MSB)	17
3 Noordoostpolder: een uniek landschap	19
3.1 Inleiding	19
3.2 De bedoeling van het oorspronkelijke polderplan	20
3.3 Analyse van het huidige landschap	22
3.4 Uitgangssituatie voor nieuwe ontwikkelingen	24
4 Visie op de gemeente	25
4.1 Landschappelijk raamwerk	25
4.1.1 Verschillende identiteiten als kapstok	25
4.1.2 Deelgebieden landelijk gebied	27
4.1.3 Emmeloord en de dorpen	30
4.2 Vertaling naar de structuurvisiekaart	31
5 De uitwerking van de visie	33
5.1 Inleiding	33
5.2 Landschap	34
5.2.1 Ambitie	35
5.2.2 Op weg naar 2025	35
5.3 Cultuurhistorie	40
5.3.1 Ambitie	41
5.3.2 Op weg naar 2025	41
5.4 Natuur	42
5.4.1 Ambitie	43
5.4.2 Op weg naar 2025	43
5.5 Water	45
5.5.1 Ambitie	45
5.5.2 Op weg naar 2025	45
5.6 Landbouw	47
5.6.1 Ambitie	47
5.6.2 Op weg naar 2025	48

5.7 Werken	53
5.7.1 Ambitie	54
5.7.2 Op weg naar 2025	54
5.8 Bevolking en wonen	56
5.8.1 Ambitie	57
5.8.2 Op weg naar 2025	57
5.9 Voorzieningen en leefbaarheid	60
5.9.1 Ambitie	60
5.9.2 Op weg naar 2025	60
5.10 Recreatie en toerisme	62
5.10.1 Ambitie	63
5.10.2 Op weg naar 2025	63
5.11 Infrastructuur en verkeer	66
5.11.1 Ambitie	67
5.11.2 Op weg naar 2025	67
5.12 Duurzame energie	69
5.12.1 Ambitie	69
5.12.2 Op weg naar 2025	70
6 Op weg naar uitvoering	72
6.1 Milieueffectrapportage	72
6.1.1 Inleiding	72
6.1.2 Bandbreedte van de effecten: referentiesituatie en maximaal alternatief	72
6.1.3 Het alternatief dat in de structuurvisie is uitgewerkt	73
6.2 Doorvertaling naar ander beleid	76
6.3 Integraal afwegingskader	77
6.4 Uitvoeringsparagraaf	78
6.4.1 Inleiding	78
6.4.2 Wettelijk kader	79
6.4.3 Kostenverhaal	79
6.4.4 Gemeentelijk grondbeleid	80
6.4.5 Grondbeleidsinstrumenten en structuurvisie	81
6.4.6 Economische uitvoerbaarheid structuurvisie	82
Bijlage 1: monumentenlijst	84
Bijlage 2: bronnen	87
Bijlage 3: uitvoeringsprogramma	89

Voorwoord

Een structuurvisie gericht op ontwikkeling

Een ruimtelijke structuurvisie is voor een gemeente een belangrijk instrument om sturing te geven aan toekomstige ontwikkelingen. Zeker in een gemeente als Noordoostpolder met haar grote landelijk gebied. Voorwaarde is dan wel dat het een visie is die iets te zeggen heeft. Een visie waarin heldere keuzes worden gemaakt. Voor mij staat ontwikkeling voorop, met respect voor de bestaande landschappelijke kwaliteit van Noordoostpolder.

Ons gebied is ontwikkeld voor de landbouw. Het belang van deze bedrijfstak voor Noordoostpolder is nog steeds onverminderd groot. De belangrijkste ontwikkeling die zich in deze bedrijfstak voordoet, is een voortdurende hang naar schaalvergroting. Dit proces is onafwendbaar. Op de gevolgen hiervan (invulling van vrijkomende erven en uitbreiding resterende bedrijven) geeft de structuurvisie een antwoord.

De kracht van democratie

Aan draagvlak is gewerkt door overleg met partners uit alle geledingen van de samenleving, onder andere via enerverende klankbordbijeenkomsten. De belangrijkste knopen zijn doorgehakt bij de besluitvorming door de raad over een keuzedocument, dat voorafging aan de structuurvisie. Dat leverde vijftien amendementen en moties op, waarvan er zeven zijn aan- of overgenomen. Het is dus allemaal niet zonder slag of stoot gegaan, maar zo hoort het ook als we het hebben over de toekomst van het gebied. Juist op deze wijze bewijst de democratie haar kracht.

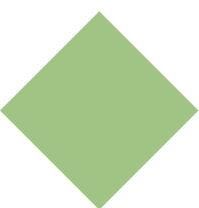
Vooruit kijken

En nu ligt de ruimtelijke structuurvisie voor de komende tien à vijftien jaar voor ons. Een resultaat waar ik trots op ben en waarin daadwerkelijk die ontwikkelingsgerichte keuzes zijn gemaakt. Een visie die vooral gericht is op het landelijke gebied. Een visie die, met respect voor cultuurhistorie en landschap, ruimte biedt aan de agrariër om zijn of haar bedrijfsvoering optimaal uit te oefenen. Een visie die mogelijkheden biedt voor de invulling van vrijkomende agrarische bedrijfskavels. Een visie die op hoofdlijnen antwoord geeft op de vraag hoe we willen omgaan met landschap, duurzame energie, verkeer, water, wonen, economie, recreatie en zorg in Noordoostpolder.

En ja, ook in economisch mindere tijden is een structuurvisie van belang. Voor de langere termijn zijn wij klaar voor de vragen van morgen. Op naar de Noordoostpolder in 2025.

Willy Schutte

Wethouder Ruimtelijke Ordening,

1 Inleiding

1.1 Wat is een structuurvisie?

1.1.1 Integrale ruimtelijke visie

Voor u ligt de nieuwe gemeentelijke 'Structuurvisie Noordoostpolder 2025'. De structuurvisie is een integrale ruimtelijke visie. Zij beschrijft de huidige en gewenste waarden en kwaliteiten en kijkt daarbij vooruit naar 2025. De visie heeft als doel verschillende belangen, zoals voor het landschap, de kernen en de gemeenschap, zorgvuldig af te wegen en hieruit een integrale ontwikkelingsrichting te bepalen voor de periode tot 2025. Het is dus geen sectoraal, maar een integraal document.

De 'Structuurvisie Noordoostpolder 2025' is vooral gericht op behoud en verbetering van de bestaande ruimtelijke, economische en sociale kwaliteiten en daarmee op het versterken van het landschap en de leefbaarheid in de gemeente Noordoostpolder. We schetsen in de visie een beeld van zowel de samenleving als van de ruimtelijke omgeving van de gemeente. In de visie sturen we op ruimtelijke structuren: waar kan iets gebeuren, op welke manier, op welk moment en waarom? Daarbij gaat het er nadrukkelijk om een helder kader te geven voor initiatieven van burgers en ondernemers.

De structuurvisie is een document voor de langere termijn. Daarom kent zij een zekere mate van globaliteit en abstractie. De visie vormt de basis voor ons toekomstig beleid; ter uitwerking van de structuurvisie zijn gebiedsvisies, masterplannen, uitwerkingsplannen, bestemmingsplannen en beleidsplannen nodig om concrete (plan)ontwikkelingen in gang te zetten.

1.1.2 Voorbereid zijn op de toekomst, flexibiliteit onderkennen

Prognoses vormen een belangrijke indicatie en vertrekpunt bij het schetsen van een toekomstbeeld. De verre tijdshorizon tot 2025 maakt het echter onmogelijk en onwenselijk om nu al exact te voorspellen welke ontwikkelingen precies plaats zullen hebben (bijvoorbeeld hoeveel nieuwe woningen exact noodzakelijk zijn tot 2025). Het uitgangspunt van de structuurvisie is dat we als gemeente Noordoostpolder voorbereid willen zijn op de toekomst. De ontwikkelingen die we beschrijven in de structuurvisie zijn daarom géén hard einddoel voor 2025, maar veel meer een route of richting. De afzonderlijke stappen op die route vormen steeds een afgerond geheel en een gekozen richting kan altijd nog worden bijgestuurd. Prognoses vormen daarbij op de achtergrond natuurlijk een indicatie en inspiratie - de structuurvisie is wat dat betreft stevig gefundeerd - maar flexibiliteit is het sleutelwoord. Periodiek zullen we bekijken of de structuurvisie nog actueel is en wellicht (op onderdelen) moet worden bijgesteld.

1.1.3 Stimuleren, inspireren en richting geven

De structuurvisie is vooral bedoeld om te enthousiasmeren, te verleiden en te inspireren en andere partijen als het ware uit te nodigen om te komen met initiatieven en investeringen. De structuurvisie is, naast een visie voor de lange termijn, een actieplan met een dynamisch uitvoeringsprogramma waarin concrete projecten worden benoemd. De visie is daarmee niet alleen een kader, maar tevens een aanjager voor toekomstige ontwikkelingen. Zij moet niet alleen de gemeente zelf, maar juist ook ondernemers, bewoners en andere overheden uitnodigen tot initiatieven en acties. In deze visie willen we de eigen identiteiten (het eigen karakter) van de gemeente benoemen en inzetten op het behouden en verbeteren van die identiteiten aan de hand van toekomstige ontwikkelingen: behoud door ontwikkeling!

1.2 Waarom een structuurvisie?

1.2.1 Ruimtelijke koers uitzetten

Met een structuurvisie zetten we de ruimtelijke koers uit voor de toekomst. Het gaat daarbij om het vastleggen van de waarden voor de toekomst: 'Welke waarden vinden wij als gemeente belangrijk en hoe kunnen we die koesteren?' Om die verschillende waarden te behouden, zullen we zaken moeten veranderen. In onze gemeente speelt een aantal opgaven waar de structuurvisie een antwoord op moet formuleren. Daarnaast vragen landelijke trends als bijvoorbeeld de vergrijzing, gezinsverdunding en schaalvergroting om aandacht, maar ook de bijbehorende lokale vraagstukken als het vinden van een nieuwe invulling van de vrijkomende agrarische bedrijfskavels, de behoefte aan goede woningen en voldoende werkgelegenheid. Er zijn allerhande opgaven, gedachten, initiatieven en ontwikkelingen gaande in de gemeente. Sommige van de opgaven zijn zeer concreet, andere zijn nog abstracte gedachten en wensen voor de lange termijn.

We zijn ervan overtuigd dat een zorgvuldige afstemming tussen al deze opgaven cruciaal is. De gemeente Noordoostpolder moet zich niet ad hoc gaan ontwikkelen. In plaats daarvan kunnen we middels een integrale benadering zoeken naar een meerwaarde bij het versterken van de leefbaarheid, het cultuurhistorisch waardevolle landschap en de (plattelands)economie.

In deze structuurvisie richten we ons hoofdzakelijk op het landelijk gebied, op de relatie tussen het landelijk gebied en de kernen en op de relatie tussen Emmeloord en de dorpen. Hier is vooral voor gekozen omdat voor Emmeloord en de dorpen al door de bewoners - met ondersteuning van de gemeente - wordt gewerkt aan dorpsvisies. Dit betekent dat we voor Emmeloord en de dorpen alleen op hoofdlijnen ingaan op de relevante thema's (wonen, werken, voorzieningen en infrastructuur). Daarbij volgen we in de structuurvisie vooral het relevante sectorale beleid.

1.2.2 Positie in het regionale krachtenspel bepalen

De gemeente Noordoostpolder ligt langs een belangrijke verbindingssas tussen de Randstad en Noord-Nederland. Direct ten zuidoosten van de gemeente ligt bovendien de netwerkstad Zwolle-Kampen. Onze gemeente kan daarom niet los gezien worden van de grotere verbanden en is bijvoorbeeld op het vlak van infrastructuur, voorzieningen, de woningmarkt, recreatie en natuur onlosmakelijk verbonden met omliggende gemeenten en hogere bestuurslagen. Dit komt doordat in een kleiner wordende wereld veel belangen grensoverschrijdend zijn. Bovendien zijn er naast buurgemeenten, Provincie en Rijk nog vele andere partijen betrokken bij het beheer en de verdere ontwikkeling van specifieke onderdelen van de gemeente, zoals de agrariërs, het Waterschap Zuiderzeeland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, enzovoort. Gezamenlijk dragen al deze partijen een steentje bij aan het aanzien en functioneren van de gemeente Noordoostpolder.

Als het over het grondgebied van de gemeente gaat, zijn we zelf echter nadrukkelijk de spil in dit krachtenveld. Het is dan ook belangrijk helder te kunnen communiceren waar we voor staan, wat onze visie is voor de toekomst en waar we naar toe willen. Het is cruciaal dat we helder en beargumenteerd onze positie kunnen bepalen en - waar dat nodig is - stelling kunnen nemen. Dat begint met binnen de gemeente de neuzen dezelfde richting op te krijgen. De structuurvisie is daarin een belangrijke stap en vormt de kapstok voor het toekomstig beleid en initiatieven. Op basis van deze visie kunnen we naar andere overheden, organisaties, samenwerkingsverbanden, (agrarische en niet-agrarische) bedrijven, en burgers helder communiceren waar we voor staan en hoe we onze rol zien in de regio. Zo geven we aan de hand van deze structuurvisie een eigen inbreng/reactie

geven op het toekomstig beleid van de Provincie Flevoland. Daarnaast is de structuurvisie natuurlijk op haar beurt ook de integrale ruimtelijke vertaling van (andere) relevante gemeentelijke, provinciale, regionale en nationale beleidsdocumenten.

1.2.3 Basis bieden voor kostenverhaal

De structuurvisie biedt ook de basis voor (bovenplanse) verevening tussen projecten die investeringen vragen en projecten die geld opleveren (kostenverhaal), door middel van fondsvorming. Een en ander komt voort uit de grondexploitatieparagraaf (ook wel 'grexwet' genoemd) in de Wro, die aanstuurt op meer uitvoeringsgerichte structuurvisies. In hoofdstuk 6 van deze structuurvisie gaan we daar nader op in. Dit hoofdstuk 'Op weg naar uitvoering' bevat een uitvoeringsmatrix, die input levert voor de ruimtelijke agenda die jaarlijks wordt geactualiseerd. Op die manier kunnen we gericht en efficiënt inspelen op toekomstige ontwikkelingen en blijft de noodzakelijke flexibiliteit behouden. Ten slotte kan de structuurvisie ook de basis vormen voor een actief grondbeleid met inzet van specifieke instrumenten, zoals de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en de onteigeningswet.

1.2.4 Structuurvisies in de Wro

Volgens de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is iedere gemeente verplicht om uit oogpunt van een goede ruimtelijke ordening haar ruimtelijke beleid vast te leggen in een structuurvisie. In de Wro is over structuurvisies het volgende bepaald (artikel 2.1, lid 1): *'De gemeenteraad stelt ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening voor het grondgebied van de gemeente of een gedeelte hiervan een structuurvisie vast. De structuurvisie bevat de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van dat gebied, alsmede de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid. De structuurvisie gaat tevens in op de wijze waarop de raad zich voorstelt die voorgenomen ontwikkeling te doen verwezenlijken.'*

In de Wro wordt uitgegaan van een scheiding van beleid en regelgeving, waarbij visie en beleid in een structuurvisie worden ondergebracht en regelgeving in bestemmingsplannen. Er zijn in de Wro geen bepalingen opgenomen met betrekking tot de vorm en de procedure van een structuurvisie; de structuurvisie is dus vorm- en procedurevrij. Wel moeten structuurvisies digitaal raadpleegbaar zijn.

1.3 Luisteren, praten en debatteren

Naast de bestaande fysieke situatie en het bestaande beleid vormen ook de gedachten, idealen, wensen en ideeën die er leven binnen de bevolking van de gemeente Noordoostpolder een fundament voor de structuurvisie. In de aanloop naar en tijdens de totstandkoming van de visie hebben we daarom van gedachten gewisseld met bewoners en het maatschappelijk middenveld. De gedachtewisselingen hadden plaats in twee verschillende verbanden:

- een openbare inloopavond;
- een klankbordgroep met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld.

Ook in het kader van andere plannen (zoals de sociale structuurvisie, de woonvisie en de recreatievisie) is veelvuldig contact geweest met de bevolking. De resultaten hiervan zijn meegenomen bij het opstellen van deze structuurvisie.

Tijdens de inloopavond en in de klankbordgroep is gediscussieerd over de toekomst van de gemeente Noordoostpolder. Daarbij zijn gedachten, wensen en belangen naar

voren gebracht. Een prominente rol in de discussies speelde de vraag wat te doen met vrijkomende agrarische bedrijfskavels: welke (nieuwe) functies zouden op de erven moeten worden toegestaan en moet het mogelijk zijn de erven te verruimen? Een ander gesprekstema vormde de ruimte die de landbouw moet/kan krijgen in de polder. Daarbij ging het zowel om de glastuinbouw en de intensieve en grondgebonden veehouderij als om ketenverlenging (bedrijvigheid die in het verlengde ligt van agrarische bedrijvigheid). Verder is onder meer gesproken over de wens om verschillende soorten recreatieve voorzieningen naar de gemeente te trekken en over de kansen van toepassing van verschillende vormen van duurzame energieopwekking (grootschalige toepassing van zonnepanelen, windturbines en biovergistingsinstallaties).

Uiteraard lopen de meningen soms uiteen en is het onmogelijk alles één op één over te nemen in de structuurvisie. De grootste uitdaging van de structuurvisie vormde dan ook de zorgvuldige afstemming en afweging van de verschillende belangen. Op basis van een keuzedocument heeft de raad daarom voor bovengenoemde thema's ontwikkelingsrichtingen gekozen die zijn verwerkt in de structuurvisie (zie paragraaf 2.1).

1.4 De opbouw van de structuurvisie

De vorm van de structuurvisie is tweeledig:

- een gebiedsgerichte, integrale benadering leidend tot de structuurvisiekaart;
- een thematische benadering met afzonderlijke facetkaarten. Deze vorm maakt de structuurvisie op twee manieren raadpleegbaar:
 - vanuit de ruimtelijke principes en daarin gemaakte keuzen;
 - vanuit de verschillende thema's, zodat de lezer direct alle relevante zaken met betrekking tot een bepaald thema kan vinden.

Herhaling wordt grotendeels voorkomen doordat het thematische deel van een ander detailniveau is dan het gebiedsgerichte deel. Hieronder wordt de opbouw per hoofdstuk nader toegelicht.

In hoofdstuk 2 laten we het vertrekpunt van de structuurvisie zien, waarbij we een overzicht geven van de verschillende achterliggende documenten. Daarnaast geven we in hoofdstuk 2 de samenhang weer tussen de structuurvisie en het milieueffectrapport (planMER) - dat is opgesteld ten behoeve van de structuurvisie - en het nog op te stellen bestemmingsplan landelijk gebied.

De cultuurhistorisch-landschappelijke opbouw van de Noordoostpolder is uniek en dat willen we graag zo houden. Daarom vormt het landschap nadrukkelijk de basis van deze ruimtelijke structuurvisie. Het is daarom belangrijk eerst aan te geven hoe de Noordoostpolder is opgebouwd en wat de belangrijkste kenmerken en kwaliteiten zijn die moeten worden behouden of versterkt. In hoofdstuk 3 gaan we op deze zaken in. Hiermee ontstaat een helder beeld van de uitgangssituatie voor toekomstige ontwikkelingen.

Uit de analyse in hoofdstuk 3 volgt dat we in het landelijk gebied verschillende deelgebieden met een eigen karakter kunnen onderscheiden, terwijl ook de tien dorpen en Emmeloord verschillende identiteiten bezitten. Dit is een gevolg van enerzijds het inrichtingsconcept voor de polder 'zoals het bedoeld was' en van anderzijds de ruimtelijke ontwikkelingen die de afgelopen halve eeuw hebben plaatsgehad. In hoofdstuk 4 laten we zien welke deelgebieden wij onderscheiden. Het landschappelijk raamwerk dat op basis hiervan ontstaat, vormt de kapstok waaraan (nieuwe/toekomstige) ontwikkelingen kunnen worden opgehangen die passen bij de identiteit van de plek. Op deze wijze willen wij ontwikkelingen laten bijdragen aan het behoud of de versterking van die identiteit van

het landschap. Per deelgebied geven we tevens vanuit die identiteit op hoofdlijnen een visie op de toekomst tot 2025: wat moet er verbeterd worden en welke ontwikkelingen kunnen daaraan bijdragen? Deze integrale, gebiedsgerichte benadering leidt tot de structuurvisiekaart, die we aan het einde van hoofdstuk 4 presenteren.

In hoofdstuk 5 verklaren we de structuurvisiekaart nader per thema. Daarbij geven we meer in detail voor ieder thema aan welke toekomstige ontwikkelingen we in gang willen zetten en op welke plek. Per thema werken we de verschillende ambities verder uit en stellen we puntsgewijs concrete ontwikkelingen voor op weg naar 2025. Het abstractie- en detailniveau verschilt per thema, afhankelijk van de ruimtelijke impact van de voorgestelde ontwikkelingen.

In hoofdstuk 6 geven we de structuurvisie 'handen en voeten' door een vertaling naar acties en (strategische) projecten. Hier geven we tevens aan wat de milieueffecten zijn van de voorgestelde ontwikkelingen, zoals dat is onderzocht in het planMER.

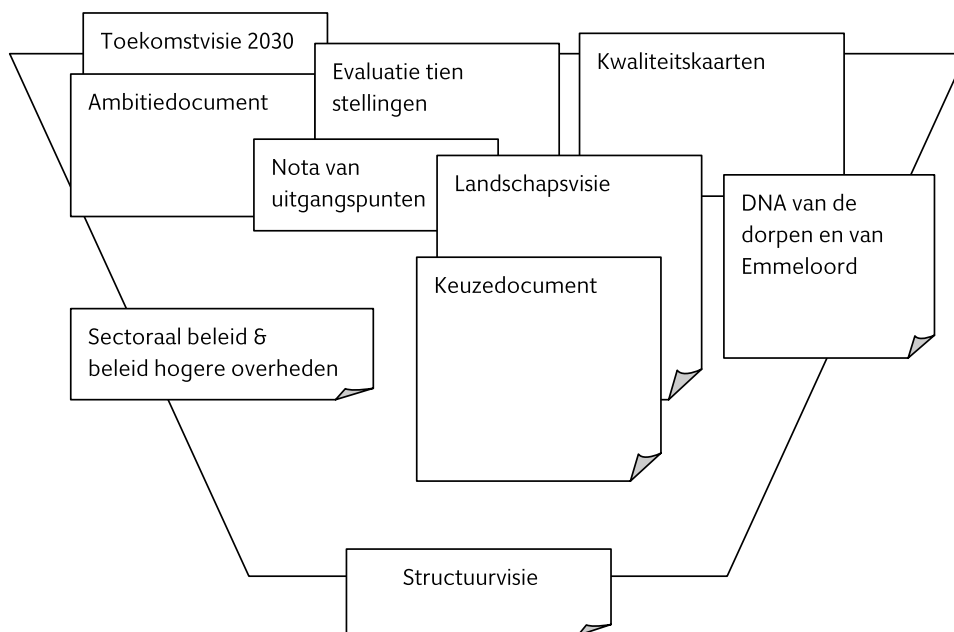
Ten slotte merken wij op dat de structuurvisie digitaal raadpleegbaar is via www.ruimtelijkeplannen.nl.

2 Het vertrekpunt

2.1 Brede basis

Inleiding

Met het opstellen van de nieuwe structuurvisie zijn we niet bij nul begonnen. Er is geen sprake van een plotselinge koerswijziging; met de visie zetten we de lijn voort van het gemeentelijk beleid van de afgelopen jaren. Hieronder geven we een overzicht van de verschillende onderliggende documenten.

Schematische weergave van de onderlinge relatie van de diverse documenten die de basis vormen van voorliggende structuurvisie.

Toekomstvisie 2030 en evaluatie tien stellingen

Reeds in 2003 heeft de gemeenteraad de 'Toekomstvisie gemeente Noordoostpolder 2030; ruimte voor kwaliteit' (H+N+S landschapsarchitecten, januari 2003) vastgesteld. In dit document hebben we de koers voor de ontwikkeling van de gemeente richting 2030 geschetst aan de hand van tien stellingen.

In 2009 hebben we de stellingen uit de toekomstvisie herijkt in een evaluatie van de toekomstvisie uit 2003. De tien stellingen gaan op hoofdlijnen nog steeds op:

1. We creëren echte ruimte voor ontwikkeling.
2. We stimuleren, faciliteren en regisseren ontwikkelingen.
3. De essenties van het unieke ontwerp van de gemeente worden bij ontwikkelingen gerespecteerd.
4. De Noordoostpolder blijft primair een open agrarisch gebied en geeft ruimte aan duurzame en innovatieve initiatieven.
5. De schaalgrootte van de Noordoostpolder biedt de mogelijkheid tot zonering om de juiste functies op de juiste plaats te situeren.

6. 'Nieuw water' is zowel noodzaak als kans.
7. We streven naar een hoogwaardig woon-, werk- en leefklimaat voor al onze inwoners.
8. Interessante met elkaar verweven combinaties van wonen, recreëren en werken leiden tot differentiatie en een aantrekkelijk ruimtelijk contrast.
9. We kiezen voor leefbare dorpen en wijken met een eigen karakter en voorzieningenniveau.
- 10 Dorpen en wijken worden geherstructureerd met behoud van de authentieke kwaliteiten.

Ambitiedocument en nota van uitgangspunten

De tien (herziene) stellingen vormen een belangrijk vertrekpunt voor de structuurvisie. Om tot de nieuwe structuurvisie te komen, hebben we de stellingen daarom uitgewerkt in het 'Ambitiedocument Structuurvisie Noordoostpolder' (juli 2009). Dit ambitiedocument hebben we vervolgens herijkt/geactualiseerd in de 'Nota van uitgangspunten Structuurvisie; Ambities gezien in het licht van recente ontwikkelingen' (hierna: nota van uitgangspunten), die in maart 2012 door het college is vastgesteld. In de nota van uitgangspunten geven we bovendien per beleidssector weer waar we nu staan als gemeente en wat de belangrijkste uitdagingen zijn voor de toekomst vanuit ruimtelijk oogpunt. In onderhavige structuurvisie hebben we deze uitgangspunten ruimtelijk vertaald.

Kwaliteitskaarten en landschapsvisie

We hechten grote waarde aan de cultuurhistorische kwaliteiten van het landschap. In 2004 hebben we daarom samen met de Provincie Flevoland en de gemeente Urk de 'Kwaliteitskaarten Noordoostpolder-Urk' opgesteld (H+N+S landschapsarchitecten & Beek en Kooiman Cultuurhistorie, augustus 2004). Op deze kwaliteitskaarten hebben we de cultuurhistorische waarden in de gemeente Noordoostpolder benoemd. Bovendien maakten we de cultuurhistorische waarden operationeel voor (de uitvoering van) het ruimtelijk beleid door er acties aan te koppelen.

In de nota van uitgangspunten voor de structuurvisie hebben we aangegeven dat de ontwerpprincipes van de Noordoostpolder als vertrekpunt voor ontwikkelingen moeten gelden. Om dit handen en voeten te geven is in 2012 in opdracht van de gemeente door Feddes/Olthof landschapsarchitecten de 'Landschapsvisie Noordoostpolder; landschap van rust en regelmaat' (september 2012) opgesteld.

De landschapsvisie bouwt daarbij voort op de kwaliteitskaarten. In de landschapsvisie staat beschreven hoe de landschappelijke en cultuurhistorische karakteristiek van de polder aanknopingspunten biedt voor het lokaliseren en vormgeven van nieuwe ontwikkelingen.

De landschapsvisie is geen doel op zichzelf, maar dient als basis voor de beleidskeuzes die in de structuurvisie worden gemaakt (de landschapsvisie is om die reden niet vastgesteld). Op de landschappelijke opbouw van de Noordoostpolder wordt in hoofdstuk 3 ingegaan.

DNA van de dorpen en van Emmeloord

Voor zowel de dorpen als voor Emmeloord hebben we het 'DNA' bepaald en vastgelegd in verschillende documenten. Deze geven een totaaloverzicht van de (historische) waarden op het gebied van landschapsarchitectuur, stedenbouw en architectuur. Het DNA maakt de identiteit - dat waar je de stad / het dorp aan herkent - inzichtelijk. Het DNA van een kern vormt één van de belangrijkste uitgangspunten bij ontwikkelingen en/of herstructureringsvraagstukken. Hiermee creëren wij het besef van het bestaan en de waarden van het DNA van een dorp, stad of gebied en tegelijkertijd spelen wij in op de ontwikkelingen om te voldoen aan de eisen van deze tijd en de toekomst.

Sectoraal beleid en beleid van hogere overheden

Recent hebben we een aantal sectorale beleidsdocumenten opgesteld die belangrijke input vormen voor de integrale structuurvisie, zoals:

- het 'Groenbeleidsplan 2010-2014' (oktober 2010);
- het 'Campagneplan gebiedspromotie gemeente Noordoostpolder' (oktober 2011);
- de 'Recreatievisie Noordoostpolder 2012-2016' (oktober 2011);
- de 'Sociale Structuurvisie' (januari 2012);
- het 'Duurzaamheidsplan 2012-2015' (mei 2012);
- de 'Strategische nota grondvoorraad' (september 2012);
- het 'Sociaal economisch beleidsplan 2012-2016' (oktober 2012);
- de 'Woonvisie Noordoostpolder 2.0' (februari 2013);
- de 'Erfgoednota' (maart 2013);
- het 'Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan 2012-2020' (april 2013).

Omgekeerd vormt de structuurvisie overigens zelf weer de basis voor het toekomstig (sectoraal) beleid.

Naast het gemeentelijk beleid zijn ook beleidsdocumenten en richtlijnen van hogere overheden relevant voor de structuurvisie, zoals:

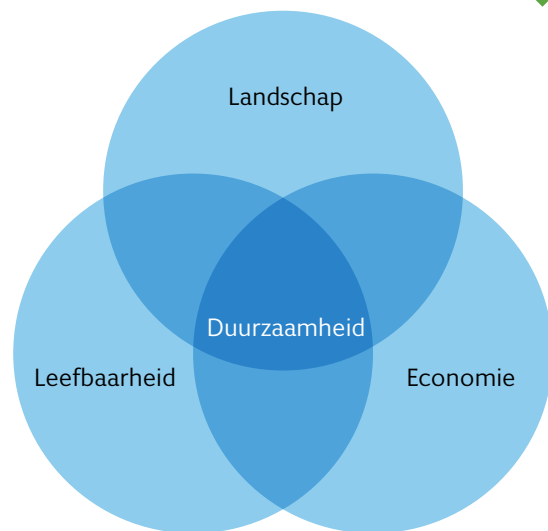
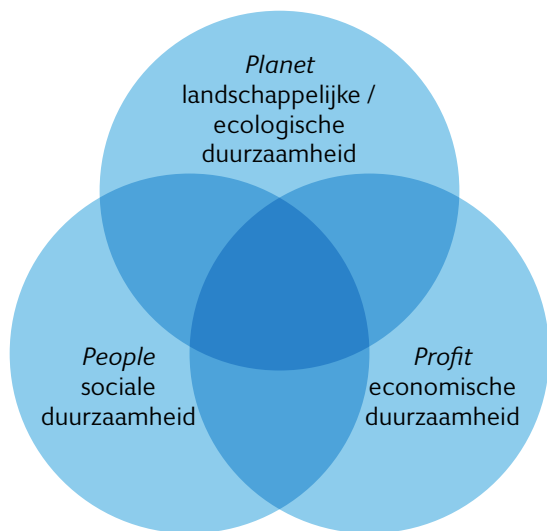
- de 'Vogelrichtlijn' (Europese Unie, 1979) en de 'Habitatrichtlijn' (Europese Unie, 1992);
- het 'Omgevingsplan Flevoland 2006' (Provincie Flevoland, november 2006);
- de beleidsregel 'Kleinschalige ontwikkelingen in het landelijk gebied' (Provincie Flevoland, juni 2008);
- het 'Besluit algemene regels ruimtelijke ordening' (Barro) (of: 'AmvB Ruimte'; Rijk, december 2011);
- de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte' (Rijk, maart 2012);
- de 'Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland 2012' (Provincie Flevoland, december 2012).

Keuzedocument

In de nota van uitgangspunten hadden we voor de meeste aspecten al aangegeven hoe deze in de structuurvisie een plek moesten krijgen. Voor een aantal thema's diende echter eerst nog door de gemeenteraad een keuze te worden gemaakt voor een ontwikkelingsrichting. Hiervoor is het 'Keuzedocument; Structuurvisie Noordoostpolder 2025' (KuiperCompagnons, januari 2013) opgesteld, waarin voor de belangrijkste thema's verschillende keuzemogelijkheden werden geboden. Aan de hand van het keuzedocument heeft de raad in januari 2013 ontwikkelingsrichtingen gekozen die zijn verwerkt in de structuurvisie.

In het keuzedocument hebben we tevens de overkoepelende benadering voor de ontwikkeling van de gemeente Noordoostpolder beschreven. Deze gaat uit van een evenwicht tussen 'people', 'planet' en 'profit' of - in andere woorden - sociale, landschappelijke/ecologische en economische duurzaamheid. Vertaald naar de specifieke situatie van de gemeente Noordoostpolder, komen drie invalshoeken naar voren die fungeren als de pijlers van de toekomstige ontwikkeling van de gemeente en daarmee van de structuurvisie:

- het behouden/versterken van de leefbaarheid in de gemeente: samen houden we het leefbaar. In sociaal opzicht is de gemeente sterk, krachtig en vitaal. De inwoners van de gemeente Noordoostpolder moeten zich thuis blijven voelen; het moet hier goed wonen, werken en recreëren zijn. Er is voldoende te doen en als het even tegen zit is er hulp;
- het behouden/versterken van het cultuurhistorisch waardevolle landschap. De essentie van het unieke ontwerp vormt het vertrekpunt bij nieuwe ontwikkelingen. We gaan op verantwoorde wijze om met de beperkte grondstoffen;
- het behouden/versterken van de (plattelands)economie. Bedrijvigheid heeft de mogelijkheid zich te vestigen en te ontplooien.

Deze drie pijlers betekenen dat we richting 2025 koersen op:

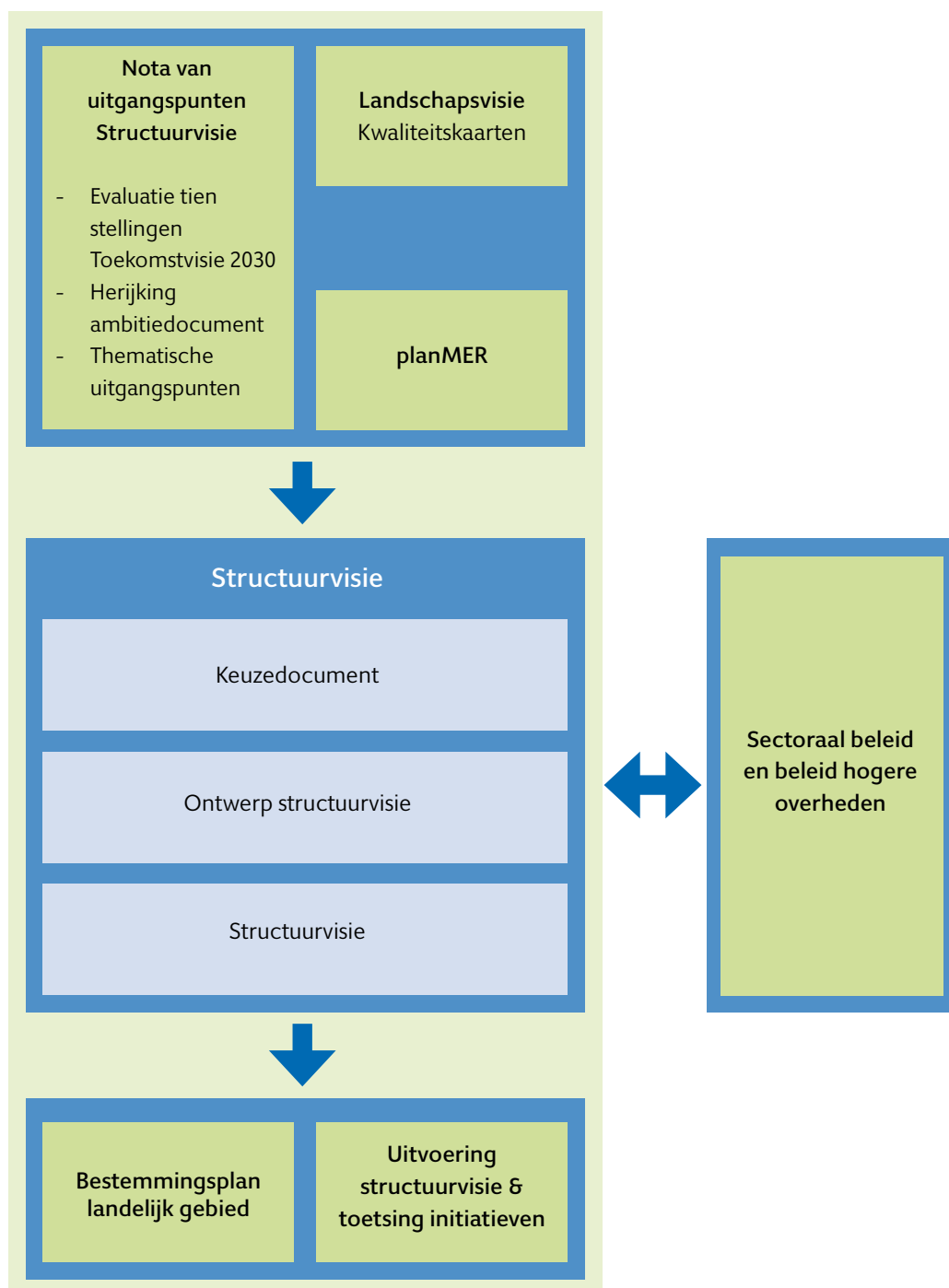
- een zichtbare en beleefbare cultuurhistorie en behoud van het landschappelijk raamwerk;
- een levend landschap waarin ruimte is voor agrarisch gebruik, maar waar ook de natuur ruimte heeft;
- een duurzame gemeente Noordoostpolder, waarin we kansen bieden voor opwekking en gebruik van energie uit duurzame bronnen;
- een sterke sociale cohesie; het geven van ruimte om op vrijkomende agrarische bedrijfskavels (vab's) bewoning en economische bedrijvigheid mogelijk te maken;
- een zodanig woningaanbod, dat een ieder een plek kan vinden in de gemeente en waarbij we uitgaan van het opvangen van de natuurlijke groei van het aantal huishoudens;
- een situatie waarin bedrijvigheid de mogelijkheid krijgt zich te vestigen en te ontplooiën, waarbij het niet alleen gaat om bedrijven/industrie in de klassieke zin, maar ook om recreatieve bedrijvigheid en 'footloose' bedrijvigheid, zoals werken aan huis, zzp'ers en dergelijke;
- infrastructuur die ervoor zorgt dat alle doelgroepen zich veilig en snel door de gemeente kunnen voortbewegen en op het bevorderen van duurzame mobiliteit;

2.2 MER, Structuurvisie en Bestemmingsplan landelijk gebied (MSB)

De structuurvisie maakt deel uit van het directieproject MSB: milieueffectrapport (planMER), structuurvisie en bestemmingsplan landelijk gebied. Met deze trits geven we een ruimtelijke visie op de gewenste toekomstige ontwikkeling voor de gemeente Noordoostpolder (met de nadruk op het landelijk gebied).

Het doel van een (plan)MER is het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. In deze structuurvisie gaat het bijvoorbeeld om activiteiten als woningbouw, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en het bieden van ontwikkelingsruimte aan de veehouderij en aan grootschalige recreatieve voorzieningen. Het planMER (Witteveen+Bos, mei 2013) bij de structuurvisie hebben we gelijktijdig met het ontwerp van de structuurvisie opgesteld (zie paragraaf 6.1). Zo betrekken wij de milieugevolgen bij de vaststelling van de structuurvisie.

Na de structuurvisie stellen we het bestemmingsplan landelijk gebied op, waarin we beleidslijnen uit de structuurvisie juridisch vertalen. In het kader van dit bestemmingsplan wordt opnieuw een MER opgesteld: een projectMER, dat aansluit bij de meer concrete aard van het bestemmingsplan.

3 Een uniek landschap als uitgangspunt

3.1 Inleiding

De cultuurhistorisch-landschappelijke waarde van de Noordoostpolder is groot. Tegelijkertijd is er heel duidelijk de behoefte om te blijven verbeteren. Bovendien willen we als gemeente ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen, die zorgvuldig een plek moeten krijgen in het landschap. Het is daarom belangrijk eerst aan te geven hoe de Noordoostpolder is opgebouwd en wat de belangrijkste kenmerken en kwaliteiten zijn die moeten worden behouden of versterkt. Vervolgens is het ook van belang een analyse te maken van de zaken die om verbetering vragen. Daarom gaan we hieronder zowel op het oorspronkelijke polderplan (paragraaf 3.2) als op de aandachtspunten in de huidige situatie (paragraaf 3.3) in (bron: Feddes/Olthof landschapsarchitecten, september 2012 & www.polderdorpen.nl). Hiermee ontstaat een duidelijk beeld van de uitgangssituatie voor toekomstige ontwikkelingen.

Algemeen beplantingsplan Noordoostpolder van Pieter Verhagen (bron: Overdijk, 1947).

3.2 De bedoeling van het oorspronkelijke polderplan

Drooglegging

De Noordoostpolder was de tweede Zuiderzeepolder die werd drooggemalen. De polder werd direct na de Tweede Wereldoorlog ingericht en geschikt gemaakt voor landbouwproductie. De idealen in de wederopbouwperiode hebben sterke invloed gehad op de vormgeving van de polder. In deze paragraaf wordt beschreven in welke ruimtelijke kenmerken het 'wederopbouw karakter' tot uitdrukking komt. De Directie van de Wieringermeer kon bij het maken van de plannen voor de Noordoostpolder al voortbouwen op de ervaringen die werden opgedaan met de aanleg van de Wieringermeerpolder.

De dijk rond de Noordoostpolder werd in 1940 aangelegd en in 1942 werd de polder drooggemalen. Tijdens de oorlog werd al hier en daar in de polder gewoond en werd aan de ontginning van de polder gewerkt, maar de feitelijke inrichting werd pas in 1962 afgesloten.

Modulair systeem als basis

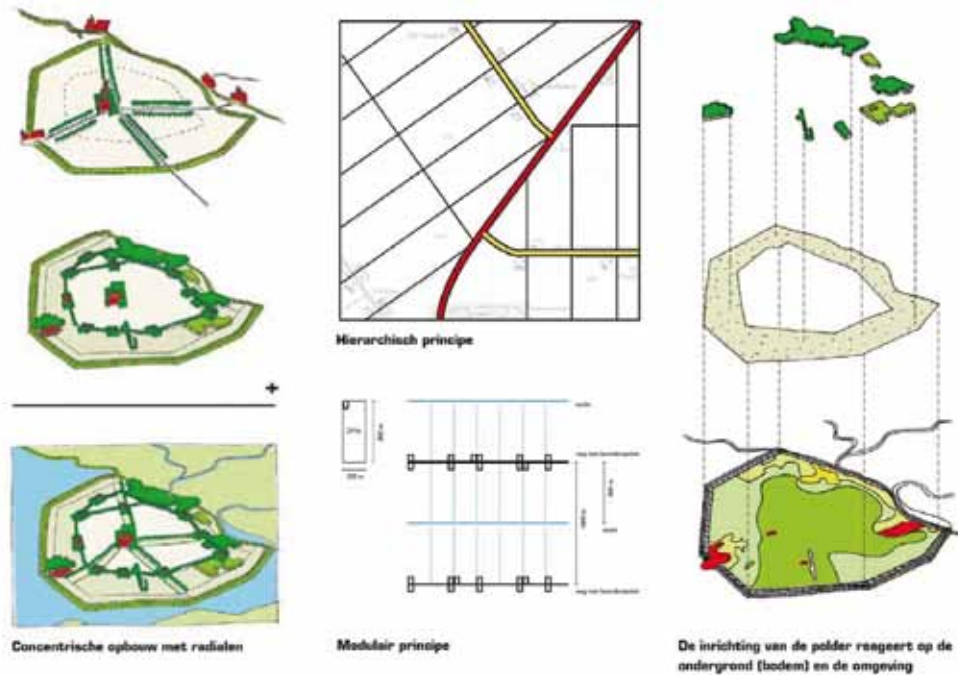
Net als bij de overige Zuiderzeepolders wordt de basis van de Noordoostpolder gevormd door een regelmatig raster dat gebaseerd is op de in die tijd meest rationele agrarische verkaveling: een kavelmaat van 300 meter langs de weg en 800 meter in de diepte. Die verkaveling leidde tot agrarische bedrijven van 12 tot 48 hectare, dus variërend van een halve tot twee kavels. Twee derde van de polder werd als akkerbouwbedrijf uitgegeven en de rest van het gebied als gemengd bedrijf. Verder omvatte het plan 200 fruit- en groenteteeltbedrijven.

Reageren op de ondergrond

De bodemgesteldheid was in de polder niet overal gelijk. Toch heeft men geprobeerd om de vaste kavelmaat zoveel als mogelijk was toe te passen. Slechts aan de oostkant varieert de lengte van de kavels bij de aansluiting op het oude land. Alleen op zeer beperkende bodemkundige omstandigheden is bij de inrichting van de polder gereageerd, door bosaanleg op zandige gronden langs de rand met het 'oude land' die ongeschikt waren voor de landbouw (het Kuinderbos en het Voorsterbos) en op het keileem (Urkerbos en Schokkerbos). In delen van de polder waar de ondergrond niet uit vruchtbare klei bestond, werd veeteelt in plaats van akkerbouw bedreven.

De principes van het oorspronkelijke polderplan

(bron: H+N+S landschapsarchitecten & Beek en Kooiman Cultuurhistorie, augustus 2004).

Concentrische opbouw

Naast deze functionele agrarische onderlegger voor de polder, speelde de maatschappelijke opvatting over het maken van nieuw woongebied een rol. Aan het polderconcept voor de Noordoostpolder ligt de behoefte ten grondslag een overzichtelijke wereld te maken, met een zekere beslotenheid en beschutting. De keuze om de polderranden in de inrichting relatief dicht te maken, komt deels voort uit de ondergrond en het zoeken van beschutting tegen de wind, maar is evenzeer een cultureel bepaalde keuze.

Rondom hoofdplaats Emmeloord werden tien dorpen ontwikkeld in de polder. Van groot naar klein waren dit: Marknesse, Ens, Luttelgeest, Nagele, Tollebeek, Rutten, Creil, Kraggenburg, Bant en Espel. Tussen Nagele en Ens ligt bovendien het dorpje Schokland, op het gelijknamige voormalige eiland dat in de polder kwam te liggen na de drooglegging. Door Emmeloord midden in de polder te lokaliseren en er een ring van dorpen omheen te leggen, ontstond een bewust vormgegeven concentrische opbouw van de polder met een rand en een middelpunt.

Ieder dorp kreeg zijn eigen voorzieningen (kerken, scholen, sportvoorzieningen, winkels) om daardoor per dorp een sociale gemeenschap te laten groeien. Het maatschappelijk ideaal om hechte sociale verbanden te smeden, komt ook tot expressie in de keuze om de agrarische erven te groeperen in clusters van twee, drie of vier erven en om ook de arbeiderswoningen verspreid over het landelijk gebied aan deze ervenclusters te koppelen. De dorpen kregen een groene omlijsting van bos, die moest zorgen voor de nodige beschutting. Ook de agrarische erven werden voorzien van een brede groene rand van hoog opgaande erfbeplanting. Het idee van de concentrische opbouw is daarmee op verschillende schaalniveaus ruimtelijk vertaald: in de polderrand, in de dorpenring, in de omlijsting van de dorpen en in de omzoomde erven.

Hiërarchisch systeem

Om het concentrische systeem goed te laten functioneren was een zekere hiërarchie nodig in voorzieningen, wegen en waterlopen. Door die hiërarchie ontstaat bovendien een goede oriëntatiemogelijkheid in de polder, die zo uitgestrekt is dat alleen een raster niet voldoet om een herkenbaar landschap te maken. De verbindingen vanuit deze besloten nieuwe wereld met het 'oude land' kregen de vorm van vier monumentale radiale lijnen: het assenkruis. Drie radiale lijnen bestaan uit een hoofdvaart (die uitmondt in een sluis en poldergemaal) en een verbindingsweg. De vierde lijn, via Ens naar Zwolle, heeft geen hoofdvaart maar alleen een verbindingsweg.

Van deze vier basisprincipes voor de inrichting (modulair, ondergrond, concentrisch, hiërarchisch) zijn vooral het modulaire systeem en de concentrische opbouw essentieel voor de cultuurhistorische waarde van de Noordoostpolder: de concentrische opbouw is de weerslag van de maatschappelijke opvattingen in de periode van de aanleg van de polder. Het modulaire systeem, in de vorm van een regelmatig verkavelingsraster en een regelmatige spreiding van agrarische erven, geeft de toenmalige stand van de techniek weer.

De ring van dorpen

Karakteristiek aan de tien dorpen in de Noordoostpolder is dat de dorpskernen in dezelfde periode zijn ontworpen en gebouwd. Uitgebreid sociografisch en planologisch onderzoek leidde ertoe dat de dorpen volgens een ideaal schema werden ontwikkeld, waarbij de onderlinge afstand en een zekere mate van zelfvoorziening per dorp leidende uitgangspunten waren. Er ontstond een herkenbare familie van polderdorpen. Alle dorpen (inclusief Schokland, maar met uitzondering van Rutten) liggen aan of op de dorpenring, de rondweg door de polder. In de oorspronkelijke plannen voor de dorpen is men uitgegaan van een brink, drie kerken, drie scholen, een dorpsbos en een winkel- of voorzieningencentrum.

De samenhang tussen de dorpen is groot, al hebben alle dorpen wel een eigen karakteristiek. De ligging in de polder, de manier waarop het dorp aan de dorpenring ligt en de verschillende architecten die aan de dorpen hebben gewerkt, dragen hieraan bij. Vooral Nagele heeft een duidelijke eigen architectonische identiteit: functioneel modern ontworpen naar de ideeën van 'Het Nieuwe Bouwen', met veel groene/onbebouwde ruimte en woningen met enkel platte daken, simpele rechthoekige vormen, grote ramen, industriële materialen en geveldelen en witte kleuren. De overige dorpen kennen allemaal de stijl van de Delftse School (rode bakstenen huizen met rode pannendaken). De twee stromingen hebben lange tijd naast elkaar bestaan en hebben elkaar beïnvloed. De specifieke kenmerken per dorp en van Emmeloord staan respectievelijk beschreven in 'DNA van de dorpen' en in 'DNA van Emmeloord'.

3.3 Analyse van het huidige landschap

De analyse van het huidige landschap van de Noordoostpolder, in het licht van de oorspronkelijke bedoelingen, laat zien dat het concept van de concentrische ringen en de regelmatige modulaire verkaveling nog steeds de identiteit van de polder bepalen. In landschapsbeeld en grondgebruik is er nog steeds een duidelijk verschil tussen het agrarische open middengebied van de polder en de randen, waar zich vooral langs de rand van het oude land ook meer niet-agrarische ontwikkelingen voordoen. Dit verschil tussen het midden en de randen is op de schaal van de hele polder de vertaling van het concentrische inrichtingsprincipe, van de besloten wereld.

*Sterke en zwakke herkenbaarheid van patronen in de concentrische opbouw
(bron: Feddes/Olthof landschapsarchitecten, september 2012).*

Verder valt nog een aantal belangrijke zaken op:

- de hiërarchie van de woonkernen, met Emmeloord als middelpunt en voorzieningencentrum is goed gelukt. De aanpassing in de hiërarchie van het wegenpatroon door de komst van de A6 en N50 past daar goed bij. Aandachtspunt is wel de gefragmenteerde inrichting van de dorpenringweg, die in de huidige situatie afbreuk doet aan de herkenbaarheid van de ring;
- het open middengebiet is nog grotendeels een open, regelmatig verkavelde landbouwgrond; aandachtspunt is hier de vormgeving van de wegbeplantingen;

- een onderscheidende landschappelijke inrichting van de randen van de polder is vooral aan de oostzijde vrij goed geslaagd dankzij de fraaie bossen en het dichte patroon van erven. Langs de noordwestrand is het dichte patroon van agrarische erven en de aanwezige bossingels fraai;
- behalve langs de polderranden is er ook een meer verdicht gebied ontstaan tussen Emmeloord en het Kuinderbos (zandwinplas, golfbaan, natuurzone) en in het oostelijk deel van de gemeente in de (glas)tuinbouwgebieden ten oosten van de dorpenring;
- het water in de polder is weinig expressief vormgegeven en staat laag onder het maaiveld;
- de schaalvergroting in de landbouw (per agrarisch bedrijf is meer grond nodig voor een rendabele bedrijfsvoering) zorgt ervoor dat een groot deel van de agrariërs zijn bedrijfsvoering moet staken. Hierdoor komen agrarische erven vrij en hiervoor moeten nieuwe invullingen worden gevonden om mogelijke leegstand tegen te gaan. De agrariërs die doorgaan hebben vaak juist grotere erven nodig. Uitbreiding van de agrarische erven pakt echter negatief uit als de vaste maatverhoudingen van de ervenclusters worden verstoord en de erfbeplanting verdwijnt. Daarmee wordt afbreuk gedaan aan de werking van het erf als landschapselement en aan de regelmatige ruimte-indeling van de polder;
- de inbedding van de dorpen in een groene mantel is vrijwel overal nog aanwezig, met als uitzondering bij de bedrijventerreinen die buiten de dorpen zijn ontwikkeld en 'open en bloot' in het land liggen (vooral bij Emmeloord, Rutten en Nagele) en bij een aantal nieuwe woonwijken. Het herstellen of uitbreiden van de groene dorpssingels is een belangrijke opgave voor de komende jaren.

3.4 Uitgangssituatie voor nieuwe ontwikkelingen

Uit paragraaf 3.2 blijkt wel hoe bijzonder (uniek!) het landschap van de Noordoostpolder is. Het is dan ook niet voor niets dat de Noordoostpolder door het Rijk als landelijk (wederopbouw)gebied uit de periode 1940-1965 is aangewezen. Om er voor te zorgen dat de ontwerpprincipes van dit 'man-made' landschap ook in de periode tot 2025 (en daarna) herkenbaar blijven in de toekomstige inrichting van het gebied, neemt we het landschap uitdrukkelijk als uitgangspunt en basis voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Nieuwe ontwikkelingen dragen bij voorkeur bij aan verdere verbetering van de huidige situatie, met aandacht voor de punten die we in paragraaf 3.3 hebben benoemd.

4 *Visie op de gemeente*

4.1 Landschappelijk raamwerk

4.1.1 Verschillende identiteiten als kapstok

De structuurvisie geeft de ruimtelijke vertaling van de koers die de gemeente de komende jaren inzet om de drie pijlers (leefbaarheid, landschap/ecologie, en economie) te versterken. Het vertrekpunt van deze koers zijn de verschillen in sfeer en identiteit binnen de gemeente. In het landelijk gebied onderscheiden we verschillende deelgebieden met een eigen karakter. Ook de tien dorpen en Emmeloord bezitten verschillende identiteiten. Dit is een gevolg van enerzijds het inrichtingsconcept voor de polder 'zoals het bedoeld was' en van anderzijds de ruimtelijke ontwikkelingen die de afgelopen halve eeuw hebben plaatsgehad.

Het totaal van deelgebieden en kernen levert een landschappelijk raamwerk op van deelgebieden die vanuit de landschappelijke en cultuurhistorische waarde gezien verschillende karakters hebben. Het landschappelijk raamwerk vormt de kapstok waaraan (nieuwe) ontwikkelingen kunnen worden opgehangen die passen bij de sfeer en identiteit van de plek. Hierdoor dragen ontwikkelingen bij aan het behoud of de versterking van die identiteit. De op onderstaande kaart weergegeven begrenzing van de deelgebieden is abstract en geeft de indeling van de gemeente op hoofdlijnen weer.

Landschappelijk raamwerk

(gebaseerd op Feddes/Olthof landschapsarchitecten, september 2012).

Hieronder beschrijven we de identiteiten van de verschillende deelgebieden. Per deelgebied geven we tevens vanuit die identiteit een visie op de toekomst van de zone: wat moet er verbeterd worden en welke ontwikkelingen kunnen daaraan bijdragen?

4.1.2 Deelgebieden landelijk gebied

Dijkzone

De (binnendijkse) zone langs het IJsselmeer, Ketelmeer en Zwartemeer bestaat uit een zeer langgerekte open strook evenwijdig aan de kaarsrechte en groene (maar onbeplante) dijk. De zone wordt aan de binnenzijde begrensd door de beplantingssingel langs de weg parallel aan de dijk (achtereenvolgens de Noordermeerweg, Westermeerweg, Zuidermeerweg, Ketelmeerweg en Zwartemeerweg). Buitendijks is het zicht op het grote open water van het IJsselmeer, Ketelmeer en Zwartemeer kenmerkend.

Langs de IJsselmeerdijk langs de westrand van de polder wordt door het Rijk zowel binnendijks (parallel aan de dijk, op ongeveer 100 meter uit de voet) als buitendijks een nieuw windmolenpark gerealiseerd. Hierdoor wordt de polderrand van verre herkenbaar. Het nieuwe windmolenpark maakt de plaatsing van grote windturbines elders in de polder (waar deze vanuit landschappelijk oogpunt ongewenst zijn) overbodig.

In de dijkzone is het belangrijk dat - met uitzondering van het geplande windpark - de langgerekte openheid intact blijft. Voortzetting van de grondgebonden landbouw is hier uitgangspunt. Alleen de honderd meter brede zone tussen de binnendijkse windturbines en de dijk kan worden getransformeerd tot een duurzame ontwikkelingszone. In deze zone is bijvoorbeeld de plaatsing van zonnepanelen mogelijk en kunnen kansen voor ontwikkeling van natte natuur worden benut, die bijdraagt aan de ecologische betekenis van de buitendijkse gebieden en van de polder zelf. Als voorwaarde geldt dat een integraal ontwerp wordt opgesteld, waarin dergelijke ontwikkelingen in samenhang met de komst van de nieuwe windturbines worden vormgegeven.

De dijk zelf vormt een belangrijke doorgaande recreatieve verbinding met een buitendijks fiets- / wandelpad. We zien het opheffen van de ontbrekende schakel in deze route (het traject langs het Zwartemeer) als kans om een complete, doorgaande buitendijkse fiets- / wandelroute te maken.

Noordwestrand

De zone tussen de dijkzone en de dorpenringweg (tussen Urk en Lemmer) wordt gekenmerkt door haaks op de vorm van de polderrand gelegen wegen, met daaraan gekoppeld een relatief dicht patroon van clusters van vier erven.

In deze noordwestrand kan door het versterken van de laanbeplantingen langs de wegen haaks op de polderrand deze kenmerkende richting van het landschap worden versterkt. Ook de mogelijke uitbreiding van de erven kan hieraan bijdragen. Zo behoudt dit gebied zijn open agrarische karakter met daar doorheen relatief beschutte routes.

Zuidwestrand en Schokland

De zuidwestrand van de Noordoostpolder is qua karakter vergelijkbaar met de noordwestrand, al is het patroon van haaks op de vorm van de polderrand liggende wegen met een dicht patroon van erven hier minder sterk herkenbaar. Het karakter wijkt echter vooral af door de aanwezigheid van Schokland. Het voormalige eiland ligt als een verhoogde en smalle bosrijke rug in het open polderlandschap. Schokland is met zijn museum een belangrijke toeristische trekker in de gemeente. De laaggelegen agrarische gronden rondom Schokland kampen met wateroverlast als gevolg van bodemdaling.

Om de ligging van Schokland duidelijk vanuit de polder te kunnen blijven ervaren, willen we de zone rondom het eiland open houden. Zo blijft het contrast tussen het laaggelegen, open agrarisch gebied en de verhoogde bosrijke rug van het voormalige eiland in stand. De

bodemdaling biedt kansen om Schokland weer meer als eiland zichtbaar te maken door rondom waterberging te realiseren, in combinatie met natte (open) natuurontwikkeling. Daar waar de agrarische functie gehandhaafd wordt, kan verbreding van de kavelsloten de wateroverlast tegengegaan. In dit deelgebied liggen goede kansen voor het verder versterken van het recreatief netwerk, niet alleen door de aanwezigheid van Schokland, maar ook door de ligging van Nagele en de nabijheid van het Ketelmeer met het Schokkerstrand en de Schokkerhaven.

Middengebied

Het middengebied is het open agrarische hart van de polder, gelegen binnen de dorpenringweg. In het hart van dit deelgebied ligt Emmeloord. De belangrijkste ruimtelijke kwaliteiten zijn de regelmatige verkaveling en de mooie wegbepantingen. Op een aantal plekken, vooral de venige gebieden ten zuiden en ten noordwesten van Emmeloord, is sprake van sterke bodemdaling.

Uitgangspunt voor het middengebied is het behouden van het open karakter. Op plaatsen waar de openheid in de huidige situatie wordt verstoord, is ons streven deze te herstellen. Eventuele, nieuwe elementen worden hier vormgegeven als eilanden in de ruimte. De benodigde extra waterberging op plaatsen met sterke bodemdaling kan worden opgevangen door verbreding van de waterlopen, waardoor het modulaire patroon wordt gehandhaafd. Langs de vaarten zetten we in op de aanleg van natuurvriendelijke oevers en recreatieve routes. De natuurvriendelijke oevers vergroten de ecologische waarde van de polder en leveren tegelijkertijd een aantrekkelijk beeld op, waardoor de grootschalige open polder toegankelijker wordt voor recreanten.

De autonome ligging van Emmeloord als eiland in het hart van de polder willen we herkenbaar houden. Om die reden dienen er geen ontwikkelingen in het assenkruis plaats te hebben die direct aansluiten op Emmeloord. Langs de dorpenring moeten de dorpen als autonome eilanden worden ervaren. Dit impliceert dat Tollebeek ten opzichte van Urk een zelfstandige ligging moet behouden en er in het assenkruis geen nieuwe ontwikkelingen mogen plaatshebben.

Rand langs het oude land

De Noordoostpolder heeft geen randmeer zoals Oostelijk- en Zuidelijk-Flevoland. Hierdoor grenst de polder aan de oostzijde direct aan de voormalige zeedijk. De oude zeedijk heeft ter plaatse een kronkelige loop, die duidelijk afwijkt van de harde rechte grens van de dijk langs het water (zie de dijkzone). De polder heeft hierdoor een meer lieflijke rand, die zonder groot contrast overloopt in het oude land van Overijssel en Friesland. Door de aanwezigheid van zandige kleigronden in de rand langs het oude land zijn de agrarische bedrijven in deze rand relatief klein. Er is zo een dicht patroon van erven ontstaan, die op karakteristieke wijze in clusters van vier zijn gegroepeerd.

De keuze om de polderranden in de inrichting relatief dicht te maken komt deels voort uit de ondergrond en het zoeken van beschutting tegen de wind, maar is evenzeer een cultureel bepaalde keuze. Aan het polderconcept voor de Noordoostpolder ligt de behoefte ten grondslag een overzichtelijke wereld te maken, met een zekere beslotenheid en beschutting. In deze zone liggen dan ook de grote bossen van de gemeente: het Kuinderbos en het Voorsterbos. De bossen zijn belangrijke recreatiegebieden (zowel dag- als verblijfsrecreatie) en herbergen tevens verschillende natuurwaarden.

De entrees van de polder vanaf het oude land zijn - door het ontbreken van een randmeer - niet markant. Door het toevoegen van beplanting aan het agrarische landschap kan de herkenbaarheid van de polderrand hier worden vergroot. Er ontstaat zo een 'gulle rand' met aanhechting aan het recreatielandschap van Noordwest-Overijssel en Zuidwest-Friesland.

Gezien de aanwezigheid van de bossen en de recreatievoorzieningen en gezien de nabijheid van recreatieve trekkers in Overijssel (zoals Giethoorn, De Wieden en De Weerribben) heeft de rand langs het oude land veel potentie om door te groeien tot een belangrijke recreatieve zone. Landschappelijke verdichting verhoudt zich goed tot het vergroten van de recreatieve waarde van het gebied, bijvoorbeeld door aanleg van nieuwe landgoederen, natuurontwikkeling, het aanbrengen van laanbeplantingen en het uitbreiden van de bossen in combinatie met het toevoegen van recreatieve routes.

Corridor

In de zone tussen Emmeloord en het Kuinderbos liggen enkele grotere (recreatie) voorzieningen, zoals de Casteleynsplas, de golfbaan en Wellerwaard. Dit gebied (met uitzondering van de open te houden zone direct grenzend aan de kern Emmeloord dat deel uitmaakt van het middengebied) kan zich door een zekere verdichting van het landschap en toevoeging van (grootschalig) recreatief programma ontwikkelen tot een recreatief uitloopgebied voor de inwoners van Emmeloord. Hier zien we ook kansen voor het ontwikkelen van bijzondere woonmilieus, gecombineerd met natuur- en landschapsontwikkeling. Zo ontstaat een aantrekkelijke corridor tussen de kern en de recreatieve zone langs de rand met het oude land. Andersom wordt het zo aantrekkelijker voor recreanten in de oostrand om naar Emmeloord te gaan met de fiets. In de situering van functies streven we naar een heldere begrenzing van de enclaves in deze corridor.

Tussenzone

In de afgelopen 60 jaar is er aan de oostkant van de polder een 'tussenzone' ontstaan tussen het middengebied en de oostelijke rand van de polder onder invloed van tuinbouw en (bij Ens en bij Luttelgeest) van glastuinbouw. Hier is het landschap meer verdicht dan in het open middengebied, maar het heeft door de aanwezige (glas)tuinbouw een duidelijk ander karakter dan de rand langs het oude land. Het gebied herbergt onder meer de Orchideeënhoeve bij Luttelgeest en NETL bij Kraggenburg: enkele van de grootste recreatieve trekkers van de gemeente.

In de tussenzone bieden we volop ruimte voor de ontwikkeling van de tuinbouw. Bij Ens en bij Luttelgeest is bovendien plaats voor uitbreiding van (en aansluitend op) de bestaande glastuinbouwgebieden. In de situering van functies moet in de tussenzone worden gestreefd naar het vastleggen van open zones langs de voorzijde van de bebouwingslinten en langs de waterlopen aan de achterzijde. Op recreatief gebied zijn er veel kansen in het tuinbouwgebied, bijvoorbeeld in de vorm van groepsaccommodaties en kamperen bij de boer. De glastuinbouwgebieden hebben vooral potenties voor de ontwikkeling van aan de glastuinbouw gerelateerde attracties.

De tussenzone is ook geschikt voor de plaatsing van zonnepanelen in duidelijk begrensde enclaves, bij voorkeur in combinatie met kassen en fruitschuren, om de zonnepanelen daarmee een logische en goed te beheren ondergrond te geven.

4.1.3 Emmeloord en de dorpen

Emmeloord

Emmeloord is de spin in het web. Het is de stedelijke hoofdkern van de gemeente, met een hoog voorzieningenniveau en een verzorgingsfunctie voor de overige kernen en het landelijk gebied. De bereikbaarheid van Emmeloord van buitenaf is vooral over de weg zeer goed, via de A6 en de N50. Er zijn bovendien verschillende bedrijventerreinen aanwezig met een bovenlokaal karakter. De combinatie van het hoge voorzieningenniveau, de verschillende bedrijventerreinen en de goede ontsluiting maken Emmeloord tot een aantrekkelijk plek om te wonen of een bedrijf te vestigen.

De komende jaren gaan we de centrumfunctie van Emmeloord versterken. Het centrum van Emmeloord krijgt een 'facelift': van de Poldertoren tot en met het Smedingplein. De Deel wordt een sfeervol en attractief winkelplein en de winkelstraten krijgen flinke opknappbeurten. Bovendien worden de oude wijken rondom het centrum opgeknapt en waar nodig geherstructureerd zodat ze voldoen aan de eisen van deze tijd. In Emmeloord worden bovendien de meeste woningen gebouwd (in Emmelhage) en er is (indien daar behoefte aan is) ruimte voor nieuw bedrijventerrein (De Munt III). Daarbij is ons uitgangspunt dat zowel bestaande als nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen een brede groene omlijsting krijgen zodat ze niet 'open en bloot' vanuit de open polder zichtbaar zijn.

De dorpen

In 'DNA van de dorpen' hebben we beschreven wat de identiteit van elk dorp bepaalt. Bij herstructurerings- en ontwikkelingsplannen gebruiken we 'DNA van de dorpen' als richtinggevend document. We kiezen ervoor per dorp - in nauw overleg met de bewoners en ondernemers - een dorpsvisie op te stellen. Voor Nagele en Kraggenburg zijn reeds dorpsvisies opgesteld, die dienen als 'pilot' voor de overige dorpsvisies. In de dorpsvisies worden concrete oplossingen aangedragen voor de opgaven die er liggen. We leggen in de structuurvisie de focus op het landelijk gebied en gaan verder alleen in op de relatie tussen enerzijds de kernen en het landelijk gebied en anderzijds tussen de kernen onderling.

Alle dorpen hebben door hun groene omkadering een intiem karakter dat sterk contrasteert met de grootschalige openheid van de landbouwgebieden waarin ze zijn gelegen. De rust, het groene karakter en de kleinschaligheid, in combinatie met een sterke sociale cohesie, maken de dorpen tot aangename plekken om te wonen. Ieder dorp heeft bovendien zijn eigen bedrijventerrein, dat bedoeld is voor lokale bedrijvigheid.

Het streven is dat iedere kern zijn eigen identiteit behoudt en dat nieuwe ontwikkelingen steeds vanuit deze identiteit worden doorgevoerd. Nieuwe uitbreidingswijken zijn bij de dorpen niet aan de orde door de teruglopende woningvraag. We zetten vooral in op het afronden van een aantal van de reeds geplande uitbreidingen, terwijl een deel komt te vervallen of een ander programma krijgt. Wij zetten in op kwaliteit boven kwantiteit en hebben veel aandacht voor de bestaande wijken om zo de leefbaarheid op peil te houden. De oudere wijken in de dorpskernen krijgen een kwaliteitsverbetering, bijvoorbeeld door herstructurering en het aantrekkelijker houden/maken van de openbare ruimte. Dit gebeurt steeds met respect voor de bestaande cultuurhistorische kwaliteiten.

De meeste lokale bedrijventerreinen worden niet uitgebreid. Alleen in Marknesse en Ens is uitbreiding mogelijk bij voldoende vraag. Voor lokale bedrijven die te groot worden, is volop ruimte op de bedrijventerreinen bij Emmeloord. Waar nodig wordt in de structuurvisieperiode de groene omranding van de dorpen gecompleteerd of hersteld, waarbij ook de bedrijventerreinen binnen de groene wal komen te liggen waar dat nog niet het geval is. Bij de uitbreidingslocaties voor woningbouw is de aanleg van een groene omlijsting uitgangspunt voor de ontwikkeling.

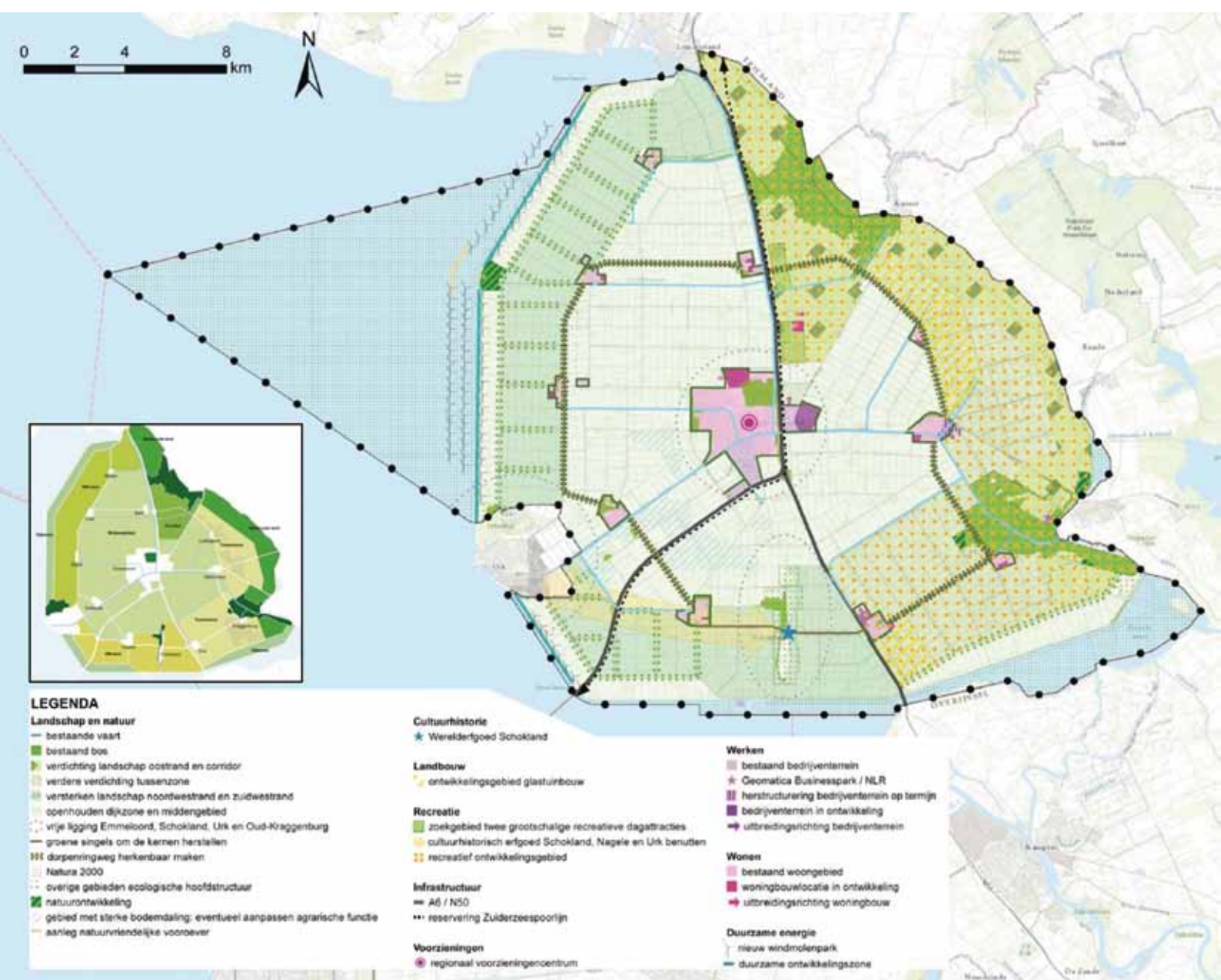
De voorzieningen in de dorpen staan onder druk. We gaan afhankelijk van de vraag per dorp bekijken wat het voorzieningenniveau kan zijn. Het in stand houden van de sociale cohesie en het verenigingsleven is daarbij een belangrijk doel. In overleg met wijken en dorpen wordt hieraan richting gegeven. Dit betekent dat niet langer iedere voorziening beschikbaar is voor iedere wijk of ieder dorp. Ons uitgangspunt is dat de bereikbaarheid van voorzieningen belangrijker is dan de nabijheid. Daarom zetten we in op goede verbindingen tussen de dorpen onderling en met Emmeloord.

In het landelijk gebied gaan we op vrijkomende agrarische erven ruimte bieden aan nieuwe woonmilieus, voorzieningen en kleinschalige (niet-agrarische) bedrijvigheid. Hierdoor kunnen de erven een nieuwe invulling krijgen als agrariërs stoppen met hun bedrijfsvoering. Omdat de vestigingsomstandigheden op de erven sterk afwijken van die in de dorpen is onze verwachting dat er geen sprake is van onderlinge concurrentie. We verwachten juist dat er een onderling versterkend effect optreedt, bijvoorbeeld doordat voorzieningen in de dorpen kunnen profiteren van de komst van nieuwe plattelandsbewoners.

4.2 Vertaling naar de structuurvisiekaart

De in paragraaf 4.1 beschreven visie op de verschillende deelgebieden vormt de leidraad voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Noordoostpolder. De globale uitwerking van de visie met de belangrijkste ontwikkelingen en opgaven in de verschillende zones voor de periode tot 2025 is verbeeld op de integrale ruimtelijke structuurvisiekaart (zie volgende bladzijde).

Het is belangrijk vast te stellen dat de structuurvisiekaart geen bestemmingsplankaart is en dat deze geen ontwikkelingen onwrikbaar vastlegt. Het gaat om de hoofdlijnen van beleid, die we verder gaan uitwerken in gebiedsplannen, masterplannen / stedenbouwkundige plannen, bestemmingsplannen en sectoraal beleid. De raad kan periodiek (bijvoorbeeld elke twee jaar) het uitvoeringsprogramma opnieuw vaststellen. Dit kan mede op basis van woningbouwmonitoring en ontwikkelingen in de uitvoering. De structuurvisiekaart is gefundeerd op bestaande kwaliteiten, vigerend beleid en lopende plannen (vlakken) en voegt daaraan enkele nieuwe keuzes toe. De pijlen op de kaart geven de richting aan van eventuele uitbreidingen, maar ze zeggen niets over de grootte daarvan. In het volgende hoofdstuk hebben we de visie per thema nader toegelicht en uitgewerkt.

Structuurvisiekaart Noordoostpolder 2025

5 De uitwerking van de visie

5.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk hebben we de integrale structuurvisie gepresenteerd, waarin we per deelgebied op hoofdlijnen hebben aangegeven wat de gewenste ontwikkelingsrichting is. In de volgende paragrafen verklaren we de structuurvisie nader door de verschillende lagen (thema's) van de integrale visie te ontleden. Per thema werken we eerst de verschillende ambities verder uit en vervolgens stellen we puntsgewijs concrete ontwikkelingen op weg naar 2025 voor. Achtereenvolgens komen de volgende thema's aan bod:

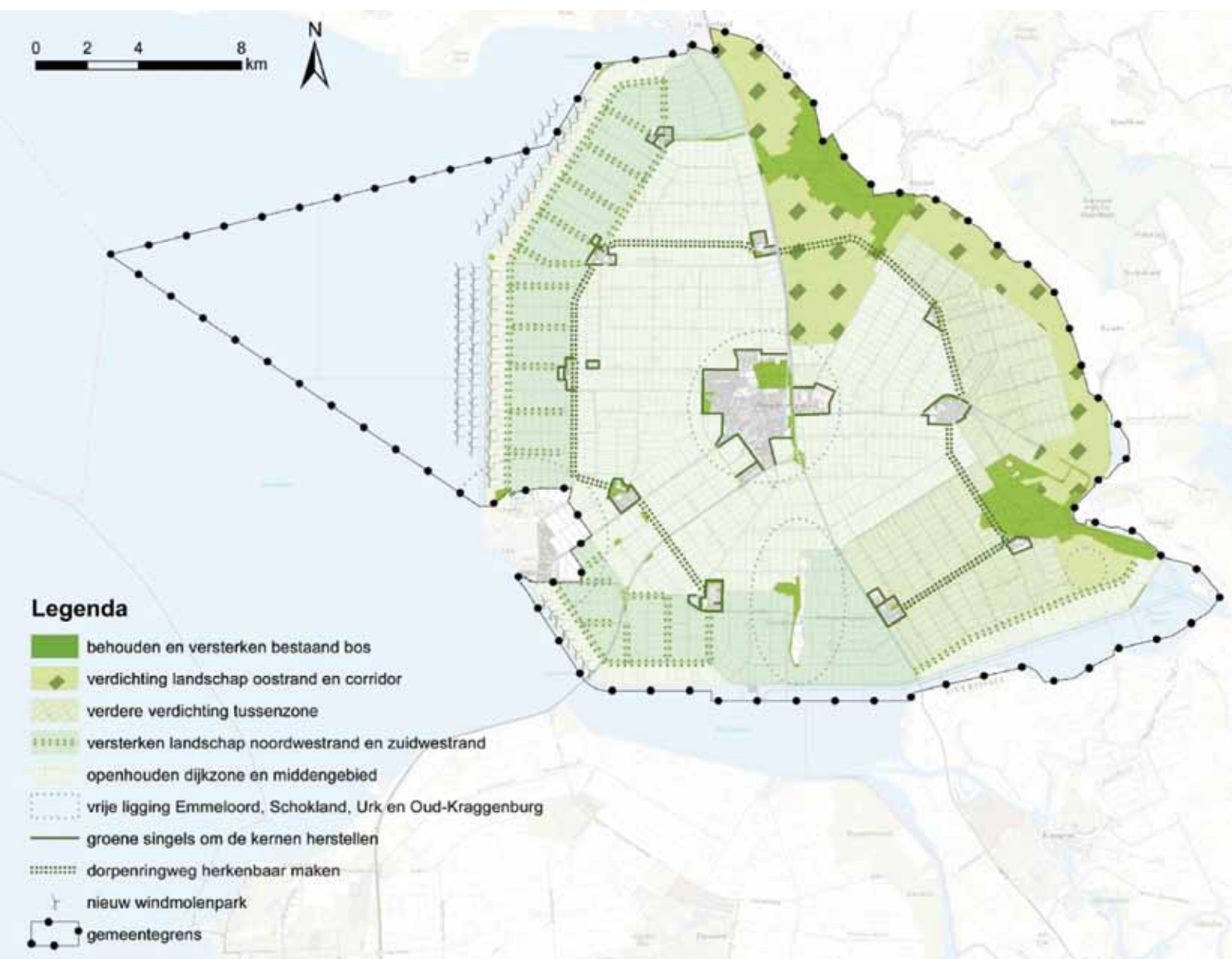
- landschap;
- cultuurhistorie;
- natuur;
- water;
- landbouw;
- werken;
- bevolking en wonen;
- voorzieningen en leefbaarheid;
- recreatie en toerisme;
- infrastructuur en verkeer;
- duurzame energie.

5.2 Landschap

Het maakbare landschap

De Noordoostpolder heeft een uniek landschap. De inrichting van de polder is na de drooglegging volledig gericht op de landbouw. Dit heeft een bijzonder landschap opgeleverd met een grootschalige opbouw en een grote mate van openheid. Dit landschap is nu 70 jaar oud en het concept van de oorspronkelijke inrichting is nog altijd herkenbaar aanwezig. Het ontwerp van de polder en de uniciteit van het landschap wordt internationaal hoog gewaardeerd. Het gebied is daarom aangewezen als nationaal wederopbouwgebied. Maar daarnaast is de Noordoostpolder ook gewoon een 'levend landschap', waar men woont, werkt en recreëert. Deze combinatie vraagt om een zorgvuldige afstemming.

Wonen, werken en recreëren vraagt ruimte. Hierdoor komen enkele typische kenmerken van de Noordoostpolder onder druk te staan. Het gaat dan vooral om de groene omlijsting van de kernen, de wegbeplantingen en de erfsingels.

5.2.1 Ambitie

Wij zijn trots op het unieke polderlandschap. Daarom willen we de komende jaren de landschappelijke opbouw van de Noordoostpolder niet alleen behouden, maar ook versterken. Op de schaal van de polder zetten we in op het behoud van het regelmatige kavelpatroon en het versterken van de concentrische opbouw van de polder. Cultuurhistorisch gezien zetten we ook in op het herstel van structuurbepalende beplantingselementen (zoals erf singels, wegbepanting en omlijsting van dorpen). Daarvoor wordt niet alleen samenwerking gezocht met Provincie, waterschap en terreinbeherende organisaties, maar zeker ook met de inwoners. Wij zien de polder als een levend landschap, waarin particuliere initiatieven een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het behoud van de identiteit van de (verschillende deelgebieden van de) Noordoostpolder en het vergroten van de kwaliteit en de beleving daarvan.

5.2.2 Op weg naar 2025

De Noordoostpolder en Nagele Wederopbouwgebied beleefbaar maken

- Het Rijk wil het verhaal van de wederopbouw zichtbaar houden in dertig gebieden. De Noordoostpolder als geheel is er daarvan één. Daarnaast is ook het dorp Nagele aangewezen als wederopbouwgebied. Beide gebieden geven een representatief beeld van de maatschappelijke ontwikkeling en stedenbouw uit deze periode. Het gaat dan vooral om de grootschalige droogmakerij met rationeel geordende agrarische bebouwing, de ring van dorpen rondom Emmeloord en het patroon van (water)wegen en beplanting. De gemeente ondersteunt de gedachte van het Rijk om het landschap beleefbaar te maken.
- Landschap, stedenbouw en architectuur maken samen het ‘polderconcept’ zichtbaar. Maar dat komt toch vooral tot leven in de verhalen die verteld worden door de mensen die de polder hebben gemaakt. Ze getuigen van een optimistisch, positief maatschappijbeeld, van trots, gemeenschapszin en ambitie. De verhalen van de eerste bewoners van de Noordoostpolder, de pioniers, zijn ons immaterieel erfgoed en minstens zo het bewaren waard als de zichtbare sporen uit het (recente) verleden. Wij stimuleren daarom het vertellen van het verhaal van onze bijzondere polder.
- Ook de dorpen hebben gemeenschappelijke kenmerken die hun identiteit bepalen. Deze zijn vastgelegd in het document ‘De Noordoostpolder-dorpen; DNA van een dorp als bouwsteen voor de toekomst’. Dit stuk bevat bouwstenen die we toepassen bij de ontwikkeling van een dorp.

Bestaand bos behouden

- Met de inrichting van de polder is in zekere mate gereageerd op de beperkende bodemkundige omstandigheden. De bossen zijn aangelegd op de voor landbouw ongeschikte zandige gronden. Vanuit landschap staat daarom het behoud van de bossen – als uiting van het oorspronkelijk ontwerp principe – voorop.

Verdichten oostrand en corridor

- De Noordoostpolder is ontworpen van buiten naar binnen. Mede door het ontbreken van een randmeer, is de overgang van het oude naar het nieuwe land aan de oostzijde niet duidelijk vormgegeven. Door het toevoegen van beplanting in de rand langs het oude land kan de herkenbaarheid van de polderrand hier worden vergroot en de concentrische opbouw worden versterkt. Naast landschappelijke verdichting kan ook de relatie met het oude land gebruikt worden om de identiteit hier te vergroten. Dit kan door hier extensieve recreatieve ontwikkelingen te stimuleren evenals natuurontwikkeling, landgoedontwikkeling, uitbreiding van de bossen en nieuwe recreatieve route structuren.

- In de corridor tussen Emmeloord en het Kuinderbos wordt op vergelijkbare wijze binnen duidelijk begrensde enclaves een zekere verdichting gerealiseerd. Hier is ook plek voor (grootschalig) recreatief programma en het ontwikkelen van bijzondere woonmilieus (in de Wellerwaard). In combinatie met landschaps- en natuurontwikkeling en het toevoegen van routes ontstaat zo een aantrekkelijke recreatieve verbinding tussen Emmeloord en de ooststrand.
- In het tussengebied bieden we ruimte aan de verdere ontwikkeling van de (glas) tuinbouw. Dit resulteert in een verdere verdichting van dit gebied. Door een eenduidige wijze van ontwikkeling en inpassing in het landschap behoudt dit gebied een eigen karakter. Een groene voor- en achterzone (langs de tochten) kunnen daar in belangrijke mate aan bijdragen.

Vrije ligging Emmeloord, Urk, Schokland en Oud Kraggenburg behouden

- Schokland, Oud Kraggenburg en Urk zijn restanten oud land. Het zijn unieke landschappelijke relictten die zeer herkenbaar zijn in de verder volledig rationeel ontworpen Noordoostpolder. Deze herkenbaarheid en beleefbaarheid moeten we behouden. Om die reden is rondom de drie gebieden een cirkel getrokken waarbinnen het zicht op Urk en de openheid rond Schokland en Oud Kraggenburg bepalend zijn voor het wel of niet toestaan van ontwikkelingen.
- Een zekere hiërarchie is nodig om de concentrische opbouw van de polder goed te laten functioneren. Deze hiërarchie komt onder meer terug in de centrale ligging van Emmeloord ten opzichte van de dorpen. De autonome ligging van Emmeloord als eiland in het hart van de polder moet daarom herkenbaar blijven. We willen voorkomen dat er ontwikkelingen aan de randen plaatshebben die dit onderscheid diffuus maken.

Groene singels rond dorpen herstellen

- De groene singels rond Emmeloord en de dorpen, alsmede rond bedrijventerreinen en recreatieterreinen, vormen eveneens een belangrijk kenmerk van de Noordoostpolder. Hierdoor ontstaan 'groene eilanden in een open productielandschap'. Behoud en herstel van deze karakteristiek staan voor ons voorop.
- Een aantal bedrijven(terreinen) bij de dorpen is buiten de dorpssingel aangelegd. Hierdoor liggen ze open in het polderlandschap. Op deze plaatsen moeten de dorpssingels worden hersteld of alsnog worden aangebracht. Ook rond bedrijventerrein De Munt bij Emmeloord en het nieuwe woongebied van Emmelhage en Waterland ontbreekt de groene omlijsting. De Munt bij Emmeloord blijft vanaf de A6 zichtbaar, maar de rand van het bedrijventerrein naar het polderlandschap vraagt om een afscherming met een forse groene singel.

Herkenbaar maken dorpenringweg

Visie inrichtingsmiddelen

(gebaseerd op Feddes/Olthof landschapsarchitecten, september 2012).

- Een hulpmiddel dat bij uitstek geschikt is om de concentrische opbouw van de Noordoostpolder goed te laten zien, is de beplanting van de dorpenringweg. Wij pleiten er bij de wegbeheerder (provincie Flevoland) voor om de ringweg als laan met onderbeplanting in te inrichten, onderscheidend aan de beplanting van de overige buitenwegen.

Visualisatie als voorbeeld van de gewenste inrichting van de dorpenringweg (bron: Feddes/Olthof landschapsarchitecten, september 2012).

Karakter noordwestrand versterken

- De noordwestrand van de polder, tussen de IJsselmeerdijk en het open middengebied, kenmerkt zich door polderwegen haaks op de dijk met een relatief dicht patroon van clusters van vier erven. Behoud, herstel en aanvullend aanbrengen van laanbeplantingen kan dit patroon versterken. Bij de uitbreiding van erven is het aanbrengen van de erfsingel uiteraard belangrijk.

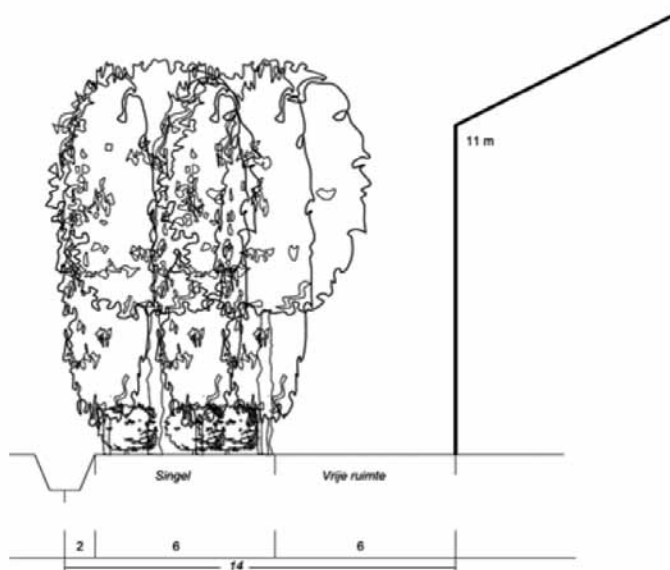
Dijkzone: open houden en ruimte bieden aan duurzaamheid

- De dijk(zone) is een ander element dat de concentrische opbouw benadrukt. Vertrekpunt blijft hier, het intact houden van de langgerekte openheid parallel aan de dijk. Recreatieve routestructuren maken de mogelijkheden om dit te ervaren groter.
- De komst van een nieuw windmolenpark langs de westrand van de polder maakt de polderrand van verre herkenbaar en versterkt daarmee de concentrische opbouw. Ook het toepassen van andere grootschalige vormen van duurzame energie kan hier aan bijdragen.

Behouden openheid middengebied

- De openheid van het middengebied is geen bewust ontwerppunt geweest. Wel is het een aspect dat intussen hoog gewaardeerd wordt. We zien het als een belangrijk kenmerk van de Noordoostpolder dat bijdraagt aan de herkenbaarheid en identiteit van de polder. Om die reden willen we dit kenmerk behouden en 'verrommeling' van het open middengebied voorkomen.
- De systematisch toegepaste modulaire verkaveling van de Noordoostpolder maakt het landschap onderscheidend en vormt één van de vier lagen van het polderconcept. Behoud hiervan heeft prioriteit. Dit betekent dat de vaste kavelmaatverhoudingen altijd het vertrekpunt vormen voor nieuwe ontwikkelingen.

Herstellen erfsingels

- De erfsingels rond de erven zijn van groot cultuurhistorisch-landschappelijke waarde voor de Noordoostpolder. Het levert de typering 'groene eilanden in een open akkerbouwlandschap', geeft een menselijk maat en verbetert de bewoonbaarheid. Om die reden schrijven wij een erfsingel voor zowel bij bestaande erven als bij aanpassing en verruiming van erven (zie hieronder). Deze erfsingel is minimaal 6 meter breed. Verder moet aan de binnenzijde een bebouwingsvrije ruimte van nog eens 6 meter aanwezig zijn. Dit komt neer op een erfsingelgrensbepaling van 12 meter tussen de insteek (binnenzijde) van de erf-/kavelsloot en de bebouwing.

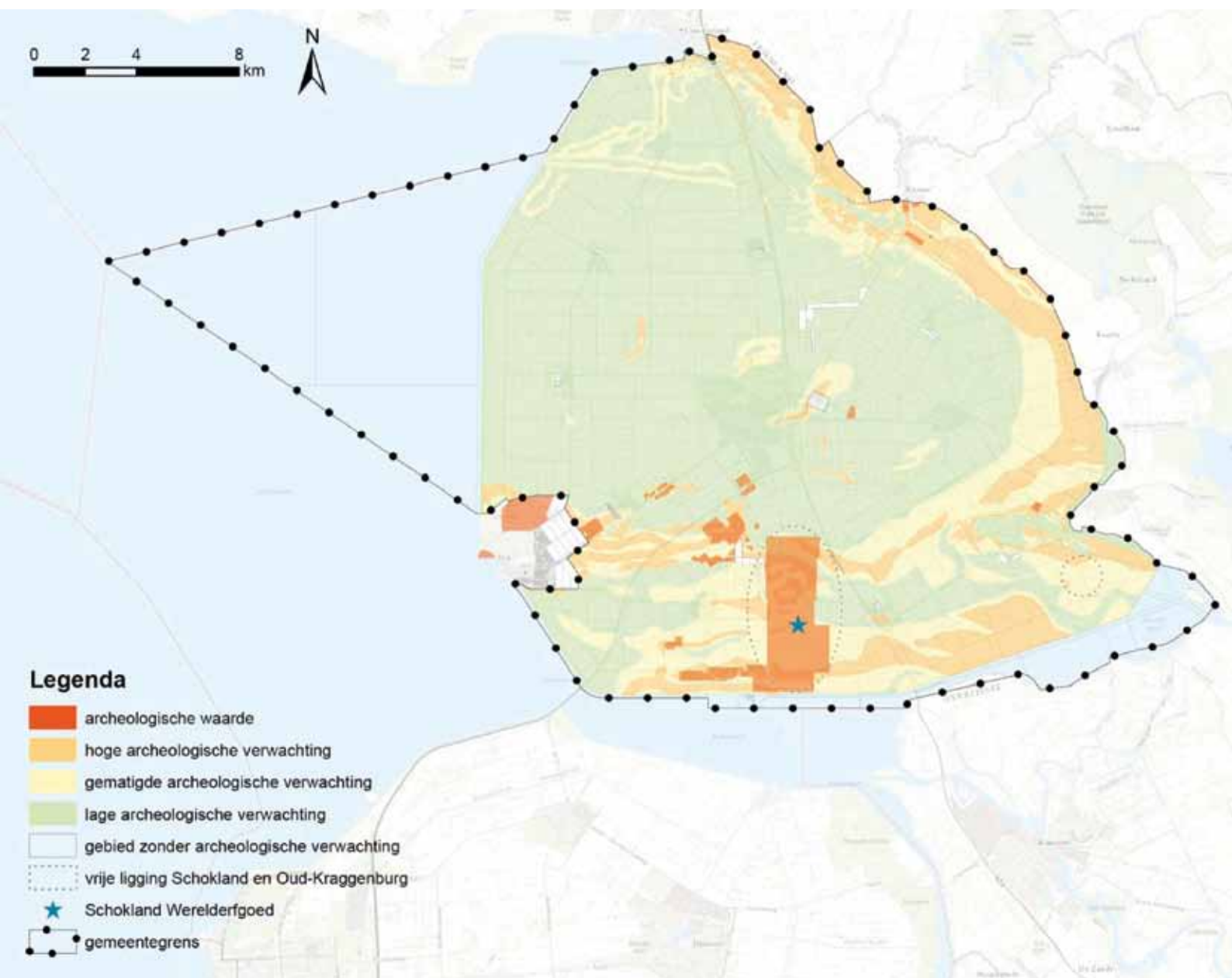
Herstellen laanbeplanting

- Een ander hulpmiddel dat goed bruikbaar is om de kenmerkende concentrische opbouw te versterken is het herstellen van de laanbeplanting langs wegen. Dit kan onder meer door:
 - aan de randen van de polder te kiezen voor dubbele laanbeplanting;
 - in het middengebied bij verjonging te kiezen voor enkelzijdige beplanting aan de zuidzijde.
 - gebruik te maken van diverse boomsoorten en zo het onderscheid in wegtypen en deelgebieden te versterken. Zo kan bijvoorbeeld bij de verbindingswegen naar Emmeloord gekozen worden voor een ander type beplanting. Het mengen van boomsoorten kan worden toegepast om kaalslag door eventuele ziekten te voorkomen.

5.3 Cultuurhistorie

Een historie van internationale allure Het landschap maakt deel uit van het erfgoed. Maar daarnaast zijn er ook andere erfgoedwaarden aanwezig in de gemeente. Hierbij moet gedacht worden aan archeologische vindplaatsen in de bodem, scheeps- en vliegtuigwrakken en de delen van het oude land zoals Oud Kraggenburg, de burcht van Kuinre, de (recentere) bovengrondse monumenten en bovenal het werelderfgoed Schokland.

Als we kijken naar het culturele erfgoed van de gemeente Noordoostpolder dan kunnen we zeggen dat dit erfgoed een enorm optimisme uitstraalt over wat de mens allemaal kan. Het zegt iets over de eeuwenlange strijd tegen het water en het bouwen in de voor- en naoorlogse geschiedenis. We zijn trots op die geschiedenis. Onze polder is ontstaan uit gedachtegoed. De Noordoostpolder was en is nog steeds een werkplaats van menselijk ingrijpen in de natuurlijke omgeving en dat vraagt regie. Essentieel is dat 'we' dat samen doen.

5.3.1 Ambitie

Iets wordt erfgoed als mensen er betekenis aan hechten en die betekenis willen overdragen. Het verhaal van onze polder is uniek en het vertellen waard! Het vertellen van het verhaal van de polder willen wij dus stimuleren.

Cultuurhistorie en archeologie bepalen in grote mate de identiteit van de Noordoostpolder en zijn daarom hulpmiddelen om onszelf te onderscheiden. Bij nieuwe ontwikkelingen gaan we kijken in hoeverre er actief een bijdrage geleverd kan worden aan erfgoed, om die identiteit te versterken. Denk bijvoorbeeld aan functieverandering van monumenten of ruimere herbestemming van (agrarisch) vrijkomende bedrijven.

5.3.2 Op weg naar 2025

Behoud en beleefbaar maken van cultuurhistorie en archeologie

- De bescherming van ons erfgoed is vastgelegd in landelijke, provinciale en gemeentelijke regelgeving. In totaal 45 gebouwen zijn aangemerkt als Rijksmonument. De gemeentelijke monumentenlijst bestaat uit 41 beschermde objecten. Wij blijven cultuurhistorische elementen (zoals monumenten) en archeologisch erfgoed (zoals oude nederzettingen, onze voormalige eilanden, scheepswrakken en vliegtuigwrakken) beschermen en gaan de locaties beter herkenbaar en beleefbaar maken. Hiervoor is het uitvoeringsprogramma van de Erfgoednota opgezet.

Schokland, Werelderfgoed!

- Schokland laat in het klein de volledige bewoningsgeschiedenis van Nederland zien. Van de prehistorische bewoning door jagers en verzamelaars via de eerste agrarische samenlevingen naar middeleeuwse veenontginning tot uiteindelijk de droogmakerij. Het voormalige eiland is daarom door de UNESCO opgenomen op de lijst van werelderfgoedmonumenten. Op dit moment wordt tevens een procedure gevoerd om Schokland tot beschermd dorpsgezicht te benoemen.
- We willen de vrije ligging van het voormalige eiland behouden. Daarom leggen wij een zone rondom Schokland vast, waarbinnen geen ontwikkelingen mogen plaatshebben die de openheid aantasten.

Vrije ligging Oud Kraggenburg behouden

- Oud Kraggenburg is ontstaan als gevolg van de verzanding van de Zuiderzee in het midden van de 19e eeuw. Om een vaarverbinding tussen Zwolle en de Zuiderzee te realiseren was het nodig dat er vanuit de IJssel twee leidammen zes kilometer de Zuiderzee werden ingeleid, waartussen een vaarverbinding uitgebaggerd werd. Aan het eind van de leidammen werd (midden in de Zuiderzee) een lichtwachterswoning met haven gerealiseerd. Deze is vrij gekomen bij de drooglegging van de Noordoostpolder. Om de vrije ligging van het monument - dat boven het landschap uit rijst - ook voor de toekomst te behouden, leggen wij (evenals bij Schokland) een zone vast, waarbinnen geen ontwikkelingen mogen plaatshebben die de openheid aantasten.

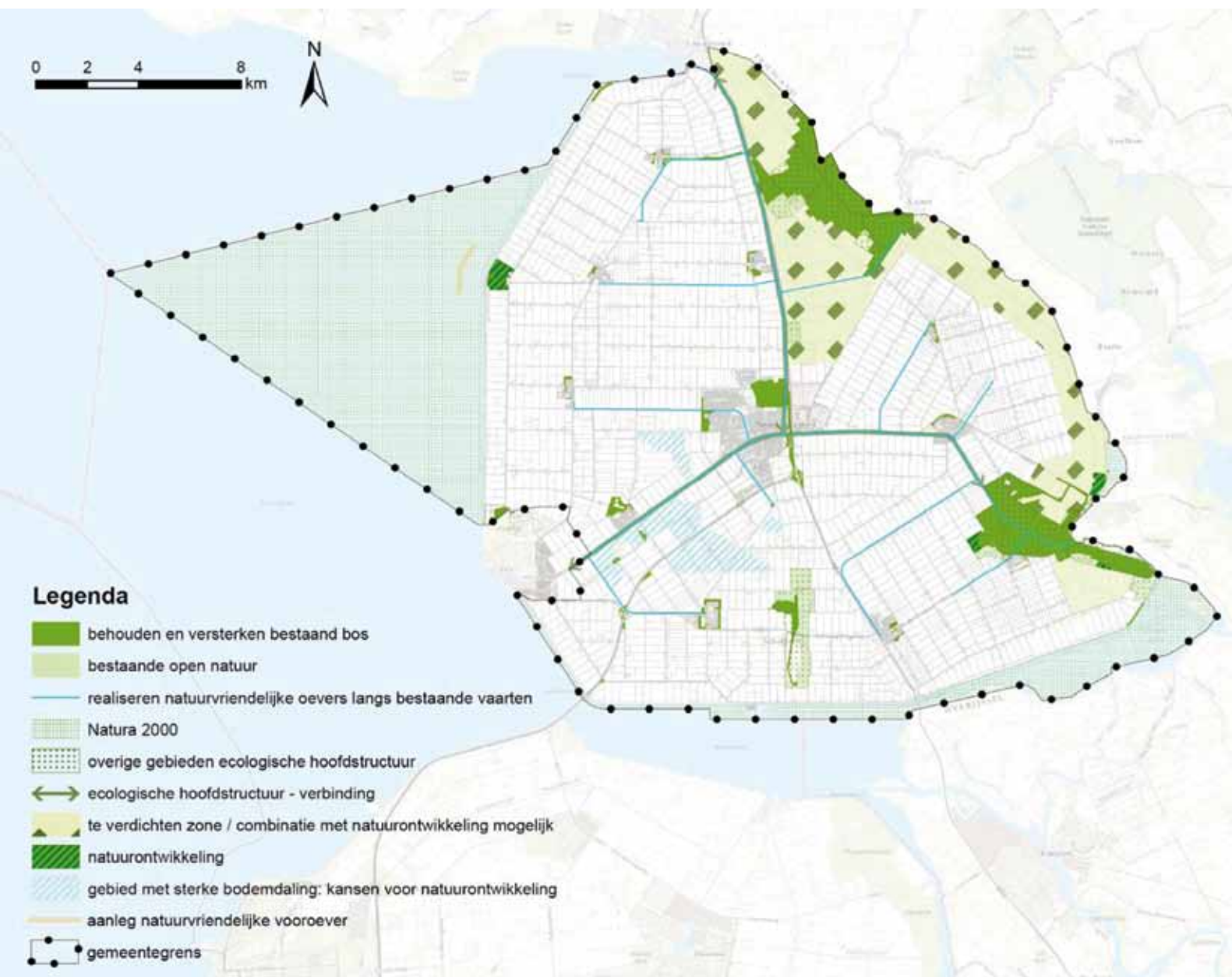
5.4 Natuur

Ruimte voor natuur

In en nabij de gemeente Noordoostpolder liggen enkele waardevolle natuurgebieden. De grote bossen maken samen met de hoofdvaarten, het Vollenhover- en Kadoelermeer, Schokland en enkele kleinere gebieden deel uit van de ecologische hoofdstructuur (EHS) in Flevoland. Buitendijks liggen gebieden die deel uitmaken van een netwerk van Europese beschermde natuurgebieden (de Natura2000- gebieden). Dit zijn het Zwartemeer, Ketelmeer en IJsselmeer. Nabij de gemeente liggen bovendien De Wieden en De Weerribben.

De Noordoostpolder herbergt geschikt leefgebied voor specifieke planten en diersoorten. Dit geldt in het bijzonder voor de zwaar beschermde rugstreeppad.

Bescherming van de bestaande natuur in de gemeente Noordoostpolder wordt veelal geborgd vanuit internationale, nationale of provinciale wet- en regelgeving. Dit geldt bijvoorbeeld voor het behoud van de waardevolle kenmerken van de EHS-gebieden en voor het behalen van instandhoudingsdoelstellingen voor de Natura2000-gebieden.

5.4.1 Ambitie

De ambitie voor natuur in de gemeente Noordoostpolder ligt op drie vlakken. Ten eerste willen wij de bestaande natuurgebieden behouden en - waar mogelijk - versterken. Ten tweede zien wij kansen voor het behouden en versterken van verbindingen tussen bestaande natuurgebieden. Ten derde zetten wij ons in voor het behoud van (leefgebied van) specifieke soorten, zoals de rugstreeppad.

Daarnaast staan wij positief tegenover initiatieven van derden die een bijdrage kunnen leveren aan natuurontwikkeling in de gemeente Noordoostpolder, zoals het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, uitbreiding van bestaande natuurgebieden en agrarisch natuurbeheer.

5.4.2 Op weg naar 2025

Behouden en ontwikkelen van natuur

- De bestaande natuurgebieden - zoals de (grote) bossen, Schokland, Rotterdamse Hoek en het Zwartemeer, Ketelmeer, IJsselmeer, Vollenhovermeer en Kadoelermeer - moeten kwalitatief en kwantitatief minimaal gelijk blijven. De meeste bestaande natuurgebieden zijn in eigendom en beheer van natuurorganisaties, zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Het Flevolandschap. Wij faciliteren waar mogelijk de verdere ontwikkeling van de bestaande natuurgebieden.
- Daarnaast staan wij positief tegenover initiatieven van derden om nieuwe natuur te ontwikkelen en het leefgebied van planten- en diersoorten in de gemeente Noordoostpolder te verbeteren of te vergroten.
- Langs de voet van de buitendijk kunnen (binnendijks) kansen voor ontwikkeling van natte natuur worden benut. Natuurontwikkeling langs de dijk kan bijdragen aan de ecologische betekenis van de buitendijkse gebieden en van de polder zelf.
- In combinatie met de ontwikkeling van het nieuwe windpark wordt ter hoogte van Rotterdamse Hoek een vooroever aangelegd, die een natuurvriendelijke inrichting krijgt.

Verbindingen leggen

- Het verbinden van (natuur)gebieden kan zorgen voor een uitbreiding van het leef- en verspreidingsgebied van specifieke soorten. Wij willen de bestaande verbindingen behouden en mogelijkheden voor het creëren van nieuwe verbindingen benutten, zeker wanneer deze verbindingen een kans opleveren meerdere opgaven te combineren zoals bijvoorbeeld bij:
 - aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de (grootste) vaarten, in combinatie met de aanleg van recreatieve (fiets)routes langs het water;
 - het ontwikkelen van natte natuur ten zuiden van Schokland. Hier ligt een kans om EHSgebied Schokland en de bestaande natte natuur aan de oostzijde van het voormalige eiland te verbinden met het Natura2000-gebied Ketelmeer. Tegelijkertijd zorgt natuurontwikkeling hier voor bescherming van de aanwezige archeologische waarden en biedt ze uitbreiding van de recreatiemogelijkheden bij Schokland
 - het verbinden van bestaande natuur in de oostrand (Voorsterbos-Kuinderbos) en in de corridor (Kuinderbos-Wellerwaard-Casteleynsplas). Natuurontwikkeling is hier goed te combineren met recreatieve ontwikkelingen en ontwikkeling van nieuwe landgoederen.

- Nieuwe landschappelijke structuren - die niet noodzakelijkerwijs een verbinding vormen tussen twee bestaande natuurgebieden - kunnen eveneens een bijdrage leveren aan het vergroten van leefgebied van bepaalde soorten. Zo kan de vanuit landschappelijk oogpunt gewenste versterking van wegbepantingen en erfsingels een verbetering/verruiming van het leefgebied vormen van bijvoorbeeld vogels, vleermuizen en kleine zoogdieren.
- Bij het verbinden van natuurgebieden en het realiseren van nieuwe landschappelijke structuren gaat het meestal om eigendommen en initiatieven van derden, waarbij onze rol is ze ruimtelijk mogelijk te maken.

Specifieke soorten beschermen

- Populaties van bijzondere planten- en diersoorten die in de Noordoostpolder voorkomen, moeten hier in tenminste dezelfde omvang kunnen blijven voortbestaan. Dit betekent dat leefgebied en voorwaarden in stand gehouden moeten worden. Vaak is dat overigens ook een wettelijke verplichting. Wel zoeken wij binnen deze kaders naar mogelijkheden om dit streven zo praktisch mogelijk uit te voeren. Zo hoeft een leefgebied voor mobiele soorten - zoals de rugstreeppad - niet steeds op dezelfde plaats in stand te worden gehouden.

5.5 Water

Wateropgave, zowel noodzaak als kans Water is een belangrijk ordenend principe voor de (toekomstige) inrichting. Onder andere klimaatverandering en bodemdaling vragen in een aantal gebieden in de toekomst om aandacht voor zowel wateroverlast als wateronderlast. Het op orde houden van het bestaande watersysteem vraagt om een wateropgave. Er dient voorkomen te worden dat watergangen buiten de oevers treden.

5.5.1 Ambitie

Om aan de wateropgave te kunnen voldoen is een flexibel en veerkrachtig watersysteem nodig. We zien meerwaarde en kansen in de multifunctionaliteit van water. Bij watertekort dient gebruik te kunnen worden gemaakt van kwalitatief goed en gebiedseigen water. In de gemeente Noordoostpolder bestaan in de nabije toekomst geen plannen om grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen op te starten die substantieel bijdragen aan het oplossen van de wateropgave. Wel blijven wij als belanghebbende partij in gesprek met gebiedsactoren over maatregelen die noodzakelijk zijn.

5.5.2 Op weg naar 2025

Aanpakken wateroverlast

- Een verminderde drooglegging als gevolg van bodemdaling leidt tot gewasschade. Er moet nader worden onderzocht hoe dit probleem kan worden ondervangen. Te denken valt aan:
 - het verbeteren van bestaande oevers door aanpassing naar natuurlijke oevers;
 - het aanpassen van het bodembeheer door middel van bodemophoging;
 - financieel compenseren, waarbij vooraf afspraken worden gemaakt over het tijdelijk bergen van water op percelen en in de watergangen tussen de waterbeheerder en de boeren die het betreft;
 - functiewijziging op de langere termijn binnen de landbouw, door middel van de uitoefening van een agrarische bestemming die minder gevoelig is voor natschade;
 - functieverandering van landbouw naar natuur, waardoor de plicht tot normtoetsing komt te vervallen.

Het zoeken naar een oplossing door toepassing van onderbemaling ligt minder voor de hand. Deze oplossing is niet alleen kostbaar, maar levert slechts een positief effect voor een korte duur op. Onderbemaling versnelt de bodemdaling en vraagt aanpassing van drainage, oevers en kavelsloten.

Aanpakken wateropgave ten zuidwesten van Emmeloord

- Het gebied ten zuidwesten van Emmeloord voldoet in 2015 niet meer aan de norm voor de wateropgave (de kans op het buiten de oevers treden van watergangen). Het gebied bevindt zich in het zuidwestelijke gedeelte van de Noordoostpolder: tussen Emmeloord, Nagele, Schokland en Tollebeek (zie de kaart 'Natuur' in paragraaf 5.4). Ten gevolge van de bodemdaling vermindert de drooglegging, waardoor het gebied op termijn steeds minder geschikt is voor het huidige landbouwgebruik.
- Het Waterschap Zuiderzeeland stelt belanghebbenden in de gelegenheid in te spelen op de gevolgen van de bodemdaling. Het Waterschap gaat maatregelen verkennen die een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van het watersysteem en daarmee de nadelige consequenties van de doorzettende bodemdaling ondervangen. Wij zijn betrokken bij dit proces.

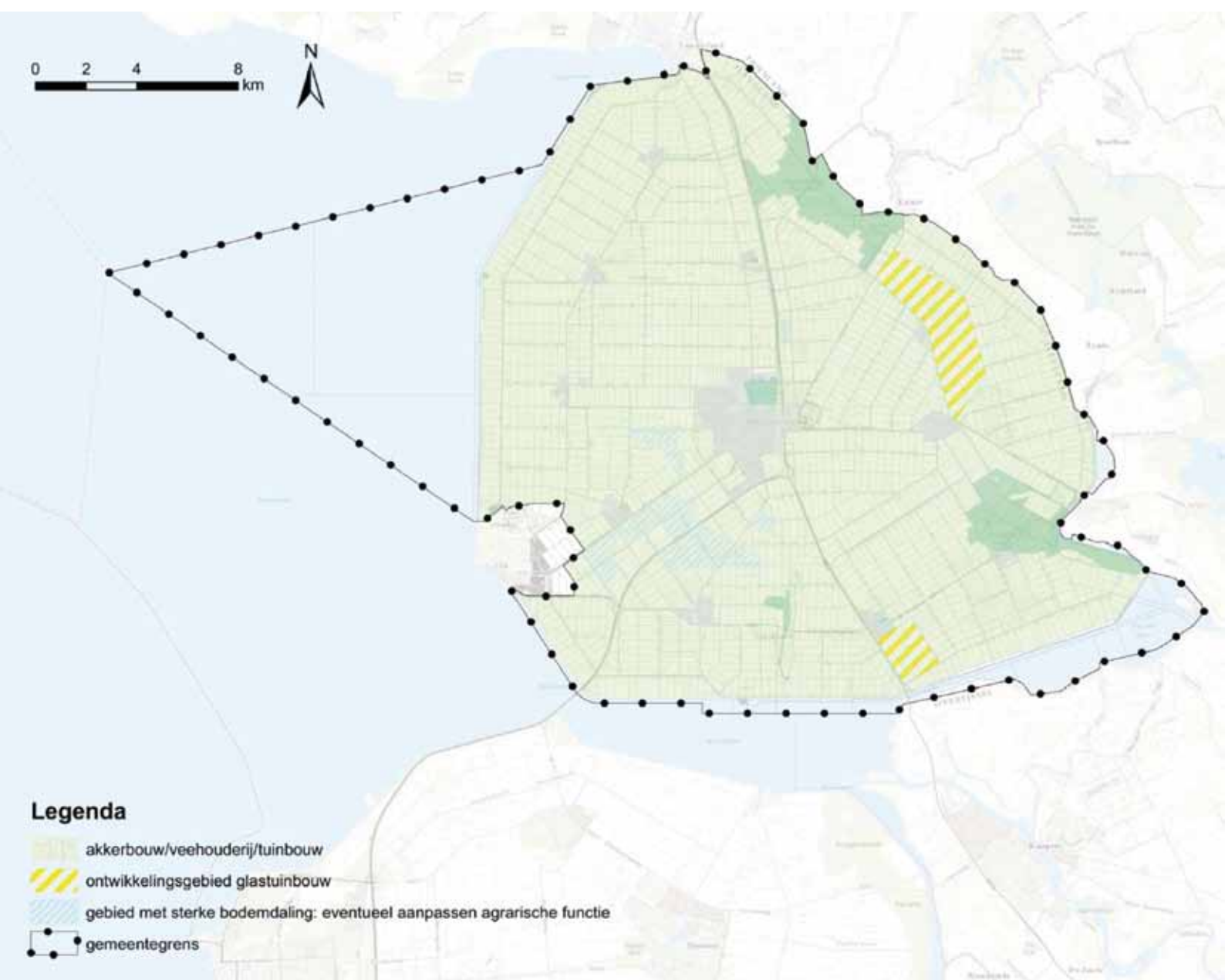
Realiseren natuurlijke oevers langs vaarten en tochten

- De Provincie en het Waterschap realiseren brede natuurlijke oevers met een geleidelijke gradiënt van nat naar droog aan weerszijden van vaarten en tochten. Dit draagt bij aan een flexibeler en veerkrachtiger watersysteem. Natuurlijke, vegetatierijke oevers leveren bovendien een bijdrage aan het verbeteren van de waterkwaliteit.

5.6 Landbouw

Noordoostpolder: een agrarische gemeente

Noordoostpolder is van oudsher een agrarische gemeente en ook vandaag de dag is de landbouw - en dan vooral de akkerbouw - belangrijk. De agrarische sector vormt een belangrijk onderdeel van de economie en is beeldbepalend voor het landschap. De landelijke trend van verdergaande schaalvergroting, verbreding en verduurzaming is ook in de gemeente Noordoostpolder zichtbaar. We verwachten dat deze ontwikkeling zich de komende jaren voortzet. Ook de stikstofproblematiek is een uitdagend thema voor de toekomst.

5.6.1 Ambitie

Wij zijn trots op onze agrarische achtergrond en willen dit blijven uitstralen. De landbouwsector en de innovatie die daarin plaatsheeft moet ook in de toekomst internationaal hoog aangeschreven staan.

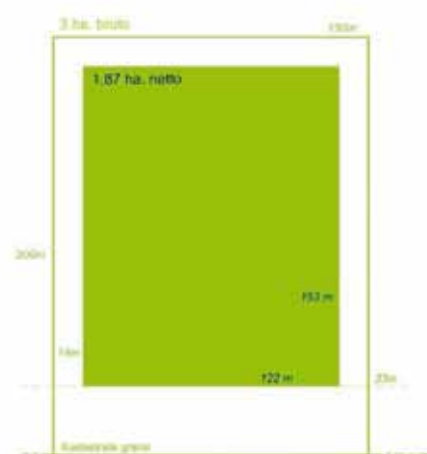
Wij willen ontwikkelingsruimte bieden voor schaalvergroting, maar ook aan vrijkomende bedrijven. Dit laatste is noodzakelijk om de vitaliteit van het gebied te borgen. Landbouw blijft de primaire functie in het landelijk gebied. Het zorgt ervoor dat het unieke polderlandschap open blijft en niet langzaam 'verrommelt' door andere functies. Het inzetten op functiescheiding tussen landbouw en andere functies draagt hieraan bij. In de rand langs het oude land en in de corridor tussen Emmeloord en het Kuinderbos is juist een zekere verdichting van het landschap gewenst; niet-agrarische functies kunnen hieraan bijdragen. In de tussenzone is een verdere ontwikkeling van de (glas)tuinbouw mogelijk.

5.6.2 Op weg naar 2025

Schaalvergroting

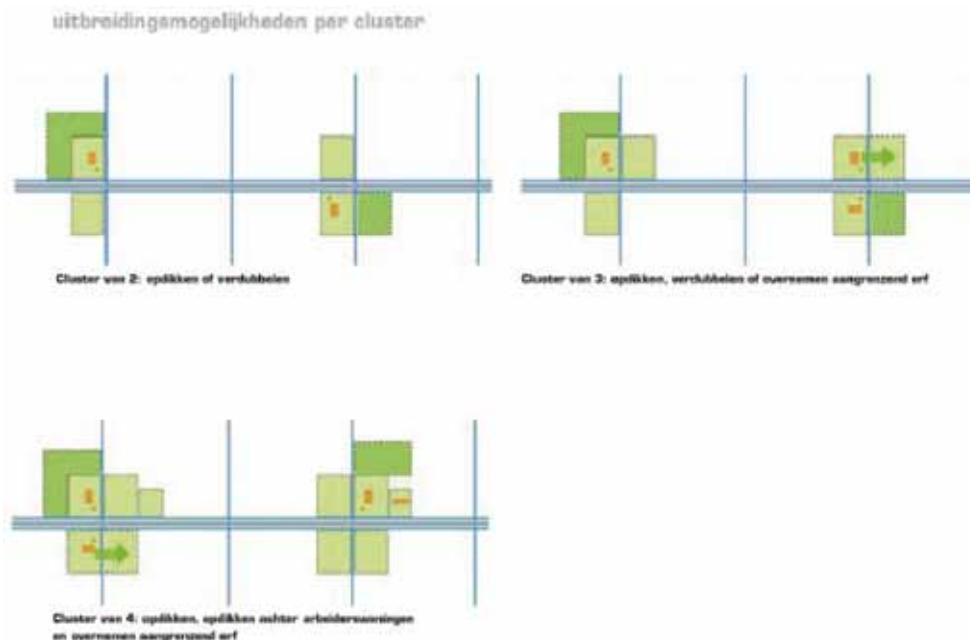
- Een belangrijke ontwikkeling die al een tijd aan de gang is en die in de toekomst nog sterker doorzet is de schaalvergroting, noodzakelijk voor een rendabele agrarische bedrijfsvoering. Als gevolg van de schaalvergroting stoppen veel agrariërs en worden de overgebleven bedrijven (aanzienlijk) groter. Bij schaalvergroting worden de gronden gekocht door de bedrijven die doorgaan, en de voormalige agrarische bouwpercelen (vab's) met daarop de bedrijfsgebouwen en de dienstwoning komen vrij, met mogelijkheden voor ander gebruik.
- Voor de agrariërs die hun bedrijf opschalen is een erfuitbreiding noodzakelijk. Omdat de agrarische erven met hun karakteristieke singels van grote betekenis zijn voor het beeld van de Noordoostpolder, stellen we randvoorwaarden aan de erfuitbreiding.

Verruimen van agrarische erven

- We bieden bedrijven ruimte voor uitbreiding van het agrarische erf ten behoeve van een rendabele agrarische bedrijfsvoering. Erven mogen in de toekomst tot 3,0 ha bruto worden uitgebreid, waarbij de breedte maximaal 150 meter mag zijn en de diepte maximaal 200 meter. De grens van het erf wordt daarbij aan de achterkant en zijkant gevormd door het hart van de erf-/kavelsloot, terwijl de grens aan de voorkant van het erf wordt gevormd door de (kadastrale) begrenzing met de weg. Afhankelijk van de situatie en functie wordt in het kader van het bestemmingsplan maatwerk geleverd. Er geldt overigens een rooilijn van 33 meter vanaf de weg.

- Erfuitbreidingen achter de oorspronkelijke arbeiderswoningen zijn slechts mogelijk via een partiële herziening van het bestemmingsplan. Bij de belangenafweging wordt daarbij nadrukkelijk meegenomen dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het woongenot van de bewoners.

Principe van verdubbelen en opdikken van agrarische erven voor clusters van 2, 3 en 4 erven, volgens de landschapvisie (bron: Feddes/Olthof landschapsarchitecten, september 2012).

- Naast voor het 'opdikken' van het erf kan een agrariër - afhankelijk van de situatie en van de grondposities - kiezen voor het 'verdubbelen' van het erf over de kavelsloot heen: daar waar een ondernemer twee erven aan weerszijden van de kavelsloot kan samenvoegen, kan een agrarisch bedrijf doorgroeien tot een maat van (bruto) maximaal 6,0 aaneengesloten hectaren wanneer de twee samen te voegen erven beide tot 3,0 hectare zijn/worden uitgebreid.

Vrijkomende agrarische bedrijfskavels

- Van de oorspronkelijke 1.600 agrarische erven in de Noordoostpolder zijn er door de schaalvergroting nog geen 1.000 over. Dat aantal daalt nog verder. Tot nu toe zijn vooral oorspronkelijke erven vrijgekomen met weinig extra bebouwing, maar dat gaat de komende jaren veranderen wanneer ook erven vrijkomen die al eens zijn uitgebreid en waarvan de erfsingel vaak ontbreekt. In het herstellen van de oorspronkelijke kwaliteit van deze vrijkomende agrarische bedrijfskavels (vab's) zien wij een grote uitdaging.
- De meeste vab's zijn uitermate geschikt voor de uitoefening van niet-agrarische bedrijfsactiviteiten in de lichte milieucategorieën, kleinschalige voorzieningen, recreatie en alternatieve woonvormen zoals 'rood voor rood'. Hieraan worden wel voorwaarden gesteld om negatieve effecten te vermijden met betrekking tot de (ontwikkeling van de) kernen en de mogelijk negatieve effecten op omliggende bedrijven. De uitvoering van het beleid zal nadrukkelijk worden gemonitord en indien nodig zal het beleid worden bijgesteld. In diverse paragrafen van deze structuurvisie wordt inhoudelijk ingegaan op de kansen die er liggen op de vab's.

Stikstofproblematiek

- Rondom de gemeente Noordoostpolder liggen verschillende Natura2000-gebieden die stikstofgevoelig zijn. Vooral bepaalde vegetatietypen ('habitattypen') in Natura2000-gebieden 'De Wieden' en 'Weerribben' kunnen slecht stikstof verdragen. De stikstof is voor een deel afkomstig uit de gemeente Noordoostpolder en voor een deel uit andere gebieden in Nederland en het buitenland. De stikstof wordt vooral uitgestoten door agrarische bedrijven als veehouderijen, maar ook door industrie, verkeer en consumenten. Door de stikstofdepositie staat het realiseren van de natuurdoelen voor de Natura2000-gebieden onder druk. In verband hiermee kunnen de bedrijven die stikstof uitstoten zich door strenge regelgeving in de Natuurbeschermingswet moeilijk ontwikkelen.
- Naar verwachting verschaft het Rijk in 2014 duidelijkheid omtrent de zogenaamde 'Programmatische Aanpak Stikstof' (PAS). Deze PAS moet zorgen dat de doelen van de Natura2000-gebieden toch worden gehaald, zónder dat bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden belemmerd. In het nieuw op te stellen bestemmingsplan landelijk gebied wordt een en ander nader uitgewerkt. Daarin worden de richtlijnen uit de PAS meegenomen.

Akkerbouw en tuinbouw

- Het agrarisch grondgebruik is de primaire functie in het landelijk gebied van de gemeente Noordoostpolder. Daarbij gaat het bij het overgrote deel van de gronden om akkerbouwbedrijven. De geomorfologische opbouw van de polder is bepalend geweest voor welk type agrarisch bedrijf zich waar heeft gevestigd. In de hele polder en over grote oppervlakten wordt op zware zavelgronden akkerbouw in de vorm van aardappelen, bieten, winterwortelen, tarwe en uien geteeld. De pootaardappelenteelt is in de gemeente Noordoostpolder bijzonder sterk ontwikkeld.
- Naast de akkerbouw omvat de tuinbouw in open grond een aanzienlijk deel van het agrarisch grondgebruik. De tuin- en teeltbedrijven zijn over de hele polder verspreid. Op de lichte zavelgronden in het noordwesten worden veel sierbloemen en bollen geteeld. De bloeiende bollenvelden in het voorjaar zijn bepalend voor het beeld en de uitstraling van het landelijk gebied van de gemeente.
- We willen de landbouw - en zeker de akkerbouw en de tuinbouw - de komende jaren volop de ruimte bieden. Het overgrote deel van het landelijk gebied blijft primair in gebruik als landbouwgebied.

Grondgebonden veehouderij

- De meeste veeteeltbedrijven in de gemeente Noordoostpolder zijn (extensieve) melkveehouderijbedrijven. Doorgaans zijn dit bedrijven met weidegang. Een trend is dat bij de schaalvergroting koeien vaker op stal blijven. De bestaande grondgebonden veehouderijbedrijven kunnen hun bedrijf volwaardig blijven uitvoeren.
- Wij willen ook mogelijkheden bieden voor het vestigen van nieuwe grondgebonden veehouderijbedrijven. Hierbij stellen we onder meer voorwaarden ten aanzien van:
 - de landschappelijke inpassing;
 - ontsluiting/bereikbaarheid;
 - stikstof;
 - geur;
 - gezondheid.

Intensieve veehouderij

- Wij willen de bestaande intensieve veehouderijbedrijven (zogenaamde Ai-bedrijven) de ruimte geven om hun bedrijfsvoering duurzaam voort te zetten.

- Nieuwvestiging van intensieve veehouderijen (Ai) die groter zijn dan 2500 m² vloeroppervlak wordt niet toegestaan. Wij vinden namelijk dat deze bedrijfstak geen positieve bijdrage levert aan het imago van onze gemeente. Dit hangt mede samen met de milieubelasting.
- Bestaande intensieve veehouderijen (Ai) die groter zijn dan 2500 m² vloeroppervlak worden als Aibedrijf gehandhaafd. Uitbreiding van deze bedrijven is alleen mogelijk om te kunnen voldoen aan (nieuwe) wetgeving met betrekking tot dierenwelzijn.
- Bestaande intensieve veehouderijen (Ai) die kleiner zijn dan 2500 m² vloeroppervlak zullen onder de reguliere agrarische bestemming worden gebracht. Bedrijven die op het moment van de tervisielegging van het bestemmingsplan landelijk gebied het maximale oppervlak van 2500 m² hebben bereikt, kunnen nog uitbreiden om te kunnen voldoen aan (nieuwe) wetgeving met betrekking tot dierenwelzijn.
- Nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven die kleiner zijn dan 2500 m² vloeroppervlak wordt (als hoofdactiviteit en als neventak) toegestaan.
- Voor het overige gelden dezelfde voorwaarden als bij grondgebonden veehouderijbedrijven.

Glastuinbouw

- In de tussenzone wordt van oudsher veel (glas)tuinbouw bedreven. Wij kiezen ervoor in ruime mate ontwikkelingsruimte aan glastuinbouw te bieden, zij het alleen in de tussenzone (buiten de dorpenringweg); het middengebied willen we open houden. Ontwikkeling buiten de dorpenringweg is mogelijk aansluitend op de bestaande glastuinbouwzones en met onder meer als voorwaarde dat de stikstofuitstoot wordt beperkt.
- Bij Luttelgeest ligt het grootste glastuinbouwgebied van onze gemeente. Ten noorden van Luttelgeest ligt een aantal glastuinbouwbedrijven in het open middengebied ten westen van de Oosterringweg. De aanwezigheid van deze bedrijven vermindert de openheid die het middengebied karakteriseert. Ten oosten van de Oosterringweg tussen Luttelgeest en Marknesse - in de tussenzone - is voldoende ruimte voor ontwikkeling van grootschalige glastuinbouwactiviteiten. Hier zijn in de huidige situatie al grootschalige glastuinbouwbedrijven aanwezig. Ten noorden van Luttelgeest - ten oosten van de Oosterringweg, in de tussenzone - is daarnaast inbreidingsruimte aanwezig voor uitbreidingen van de bestaande kleinschalige glastuinbouwbedrijven en voor vestiging van nieuwe kleinschalige glastuinbouwbedrijven. Het is wenselijk dit gebied te revitaliseren.
- Bij de grootste glastuinbouwbedrijven in het glastuinbouwgebied ten zuidoosten van Ens is er al jaren een uitbreidingswens. In Ens is er ontwikkelingsruimte aan de noordoostzijde van het bestaande glastuinbouwgebied (ten noordoosten van de Drietorensweg). Dit gebied is gelegen in de 'tussenzone', waar een zekere verdichting van het landschap mogelijk is.
- Voor de glastuinbouwgebieden in Ens en Luttelgeest streven wij naar een integrale en duurzame ontwikkeling. De bestaande infrastructuur, wateropvang, energiebehoefte, energiebesparingsmethoden en afvalwaterverwerking moeten daarbij duurzaam en toekomstgericht worden ingericht. Ook de landschappelijke inpassing is een aandachtspunt, met bijzondere aandacht voor lichthinder.

Ketenverlenging

- Agrariërs kunnen hun bedrijfsvoering onder andere rendabel houden door werkzaamheden op te pakken die in het verlengde daarvan liggen: er is dan sprake van 'ketenverlenging'. Te denken valt aan de opslag en/of het schonen en verwerken van agrarische producten van de betreffende agrariër zelf maar ook van producten van andere, nabijgelegen agrarische bedrijven. Wij bieden daarom ruimte aan ketenverlenging op agrarische erven. Daaraan wordt een aantal randvoorwaarden gesteld:
 - aansluiting bij de karakteristiek van de polder: landschappelijke inpassing door behoud dan wel (bij erfuitbreiding) opnieuw aanplanten van erfsingels en aandacht voor kleur van gebouwen;
 - uitbreiding kan tot maximaal 3,0 hectare (bruto) of tot maximaal 6,0 hectare als twee erven kunnen worden samengevoegd (zie onder 'Verruimen van agrarische erven'). Als bedrijven verder door willen groeien kan dit op de gemengde bedrijventerreinen bij Emmeloord. De grote maat van dergelijke bedrijven maakt vestiging op de lokale bedrijventerreinen bij de dorpen ongewenst, omdat ze landschappelijk gezien in geen verhouding staan tot de geringe afmetingen van de dorpen;
 - geen belemmeringen voor bewoners: maximaal categorie 3.1. en zo nodig maatregelen om hinder te beperken;
 - een geringe verkeersaantrekkende werking of garanties van een goede ontsluiting/bereikbaarheid.

Nevenactiviteiten

- Een trend die al een aantal jaren gaande is, is dat agrarische bedrijven zich naast de agrarische hoofdfunctie steeds meer op andere (niet-agrarische) activiteiten richten. Net als ketenverlenging zijn nevenactiviteiten een aanvulling voor de agrariërs, zoals een mini-camping, 'Bed & Breakfast' of ondergeschikte winkelfunctie met eigen agrarische producten.
- Wij willen agrariërs ruimte bieden, binnen randvoorwaarden, om nevenactiviteiten op te starten. In het bestemmingsplan landelijk gebied zal hieraan nader invulling worden gegeven, waarbij zal worden bezien of het huidige regime nog voldoet aan de huidige maatstaven. Als voorwaarde moet in elk geval worden gesteld dat omliggende landbouwbedrijven niet mogen worden gehinderd.

Duurzame landbouw

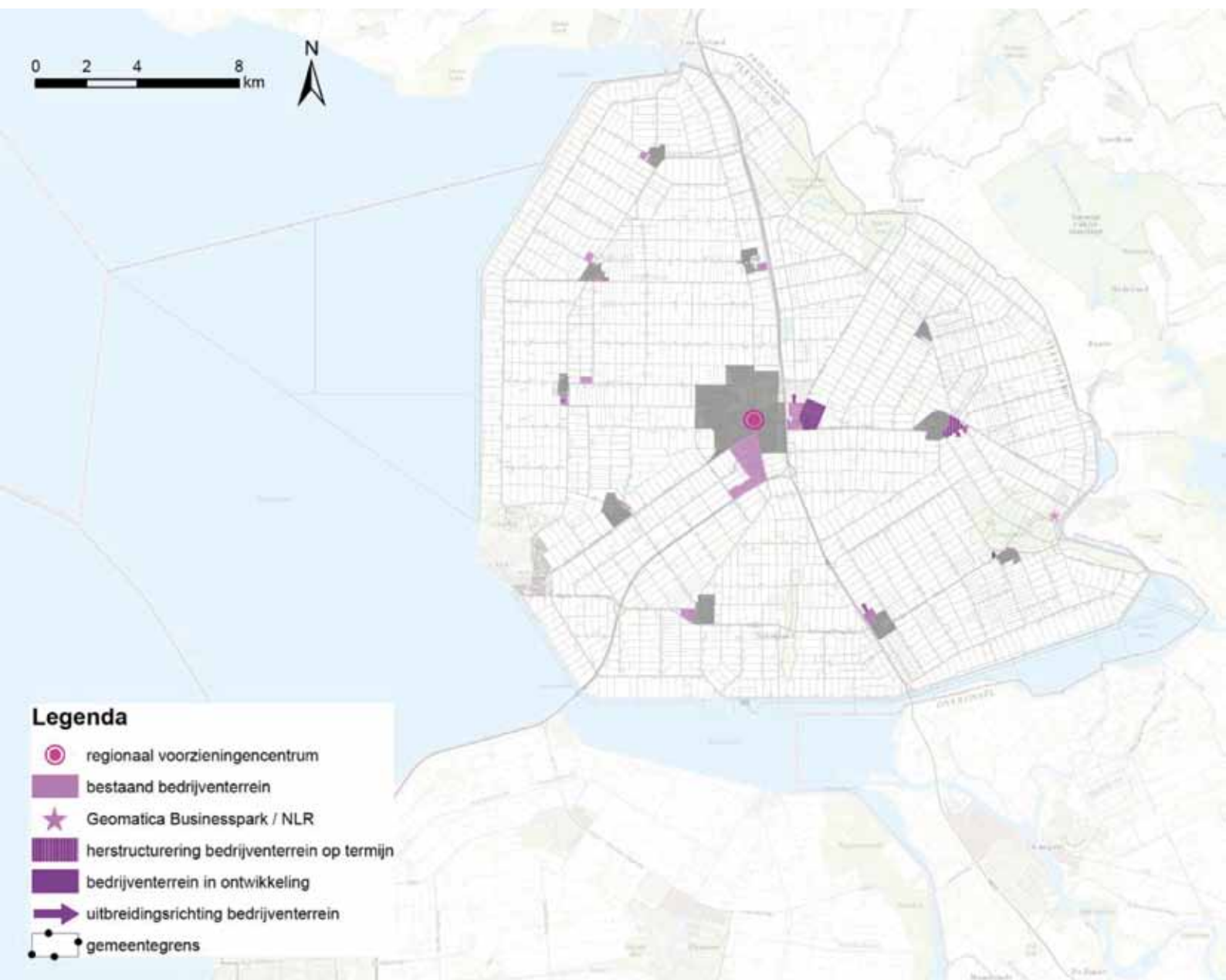
- Een duurzame landbouw staat voor een schone en veilige voedselproductie, een eerlijke prijs voor de boeren en een zo minimaal mogelijke milieubelasting. Hoewel veel milieuaspecten al in landelijke wet- en regelgeving zijn geregeld (denk bijvoorbeeld aan dierenwelzijn, mestboekhouding en gewasbeschermingsmiddelen) zijn er lokale kansen voor verdere verduurzaming in deze sector. Er doen zich onder andere mogelijkheden voor op het gebied van toepassen van duurzame energie (zonnepanelen, geothermie bij glastuinbouw, biovergisting) en energiebesparing en lokale afzet van biologisch geteelde streekproducten. De ruimtelijke gevolgen van de inzet van duurzame energie in de landbouw komen in paragraaf 5.12 aan de orde.

5.7 Werken

Een brede en stabiele economie

Van oorsprong is Noordoostpolder een agrarische gemeente. Tegenwoordig is de werkgelegenheid meer verspreid over verschillende sectoren. Door het relatief grote aandeel van de agrarische sector kennen wij een redelijk stabiele economie. De strategische ligging en goede bereikbaarheid, in combinatie met voldoende ontwikkelmogelijkheden op de bestaande werklocaties, dragen hier aan bij. Ook de recreatieve sector is sterk vertegenwoordigd (zie paragraaf 5.10).

In de landbouwsector neemt het aantal bedrijven af en blijvende agrarische bedrijven zullen een schaalvergroting doormaken. De landbouw blijft een sector van betekenis. Daarnaast is een trend zichtbaar naar meer producerende en dienstverlenende bedrijven. De gematigde economische situatie zorgt voor een veranderende vraag naar kantoren en bedrijventerreinen. Mensen wonen niet meer altijd dichtbij het werk en daarnaast werken ze flexibeler.

5.7.1 Ambitie

De grootste opgave voor de gemeente Noordoostpolder is het verbreden van de economie. Dit willen we bereiken door het creëren van een gevarieerde werkgelegenheid in verschillende sectoren en op verschillende opleidingsniveaus. We willen een minimaal gelijkblijvende verhouding tussen de beroepsbevolking en de werkgelegenheid.

5.7.2 Op weg naar 2025

Basis

- Voor het thema 'werken' is het Sociaal economisch beleidsplan 2012-2016 (oktober 2012) leidend, dat mede is gebaseerd op de kernopgaven uit de sociale structuurvisie 'Sociaal en vitaal, op eigen kracht' (januari 2012). De ruimtelijke structuurvisie sluit hierbij aan.

Opstellen Gemeentelijke Visie op het Vestigingsbeleid

- Binnen de gemeente Noordoostpolder beschikken wij over verschillende werklocaties: bedrijventerreinen, kantoren en gemengde woon-/werkmilieus. In de Gemeentelijke Visie op het Vestigingsbeleid (GVV) geven wij aan hoe wij omgaan met de verschillende functies op de werklocaties. Wij gaan de GVV op korte termijn herzien. Hierin wordt ook vervolgbesluit opgenomen over de grondpositie van bedrijventerreinen.

Herstructurering en revitalisering

- Grootschalige revitalisering en/of herstructurering van werklocaties is op korte termijn niet aan de orde. Voor de langere termijn komen mogelijk de verouderde werklocaties in beeld, zoals bijvoorbeeld in Luttelgeest of Marknesse.

Ruimte op bestaande bedrijventerreinen

- De bedrijvenparken Nagelerweg en A6 zijn (vrijwel) geheel uitgegeven, evenals De Munt A. Op De Munt B is nog ruimte voorradig. De totale voorraad is voor de komende jaren voldoende om aan de vraag te kunnen voldoen. Daarnaast is op het duurzame bedrijventerrein Ecopark en het voormalige Greenery-terrein in Kraggenburg nog grond voor woonwerkclusters voorhanden. Het terrein van Geomatica Businesspark / NLR biedt ruimte voor de vestiging van nieuwe hoogwaardige technologische en onderzoeksbedrijven.
- Alle dorpen in de gemeente hebben een (klein) lokaal bedrijventerrein. Wij willen deze lokale bedrijventerreinen in hun netto omvang laten bestaan. Levensvatbare lokale bedrijvigheid is een goede aanvulling ten behoeve van de leefbaarheid en de sociale cohesie in de kernen. Op de bestaande bedrijventerreinen van Rutten, Espel en Creil is nog beperkt ruimte beschikbaar.

Vraag en aanbod

- Als gevolg van de economische crisis stagneert de vraag naar nieuwe bedrijfsruimten. Gezien de economische situatie, is een verwachte jaarlijkse afzet van 3 tot 4 hectare per jaar aannemelijk. Unieke concepten met bovenregionale mogelijkheden, die zorgen voor extra werkgelegenheid, blijven wel mogelijk.
- Wij houden met de ontwikkeling van de bedrijventerreinen rekening met de SER-ladder: eerst bestaande terreinen intensiveren en herstructureren en vervolgens pas nieuwe locaties ontwikkelen. In de gemeente is nog veel ruimte op de bestaande bedrijventerrein. Dit betekent dat wij geen nieuwe reguliere bedrijventerreinen gaan ontwikkelen voordat de bouwrijpe grond op voorraad uitgegeven is. Wel blijven wij daarnaast ruimte bieden aan unieke concepten met bovenregionale mogelijkheden die zorgen voor extra werkgelegenheid.

- Wij willen voorbereid zijn op de lange termijn en gaan daarom de behoefte periodiek monitoren. Indien blijkt dat er behoefte is aan nieuwe bedrijventerreinen, kunnen (op de lange termijn) drie nieuwe locaties worden ontwikkeld in:
 - Emmeloord: middels een verdere uitbreiding van bedrijventerrein De Munt in noordelijke richting;
 - Marknesse: door uitbreiding ten zuidoosten van het bestaande bedrijventerrein, langs de Zwolsevaart;
 - Ens: middels een uitbreiding aan de noordwestzijde van het bestaande bedrijventerrein.

Informele werklocaties

- Naast de formele werklocaties (bedrijventerreinen) zijn de informele werklocaties van belang. Wij willen ook ruimte bieden aan wonen en werken in de woonwijken en zzp'ers de mogelijkheid geven vanuit huis te werken. Zo ontstaan broedkamers voor bedrijvigheid. Zodra de bedrijfjes uit hun jasje groeien, verhuizen ze naar één van de bedrijventerreinen. Ook de opkomst van webshops is relevant in dit kader; wij gaan hierover beleid opstellen.

Niet-agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied

- Het toestaan van kleinschalige niet-agrarische bedrijvigheid (zoals loonbedrijven, timmerbedrijven, recreatiebedrijven, horeca en detailhandel) op de vrijkomende agrarische erven (vab's) biedt kansen voor de leefbaarheid van het landelijk gebied. Wij staan de vestiging van dit soort bedrijven op de vab's binnen het bestaande erf onder voorwaarden toe. De erfsingel moet behouden blijven, dan wel opnieuw worden aangeplant. Erfuitbreiding is niet mogelijk; als de bedrijven te groot worden, moeten ze verhuizen naar één van de bedrijventerreinen. Het is niet de bedoeling dat door concurrentie een leegloop ontstaat van de lokale bedrijventerreinen.

Duurzaam ondernemen

- Bij herstructurering, uitbreiding en ontwikkeling van een bedrijventerrein bevorderen wij de uitwisseling van energie tussen bedrijven, collectieve inzameling, afvoer en koppeling van afvalstoffen en -stromen en het combineren van vervoer van goederen en personen. Er doen zich ook mogelijkheden voor op het gebied van toepassen van duurzame energie, zoals zonneenergie.
- Wij stimuleren en faciliteren duurzaam verantwoord ondernemen (MVO). Bedrijfsgebouwen dienen - vanaf 2015 - energieneutraal te worden gebouwd. Ook bij de bestaande bedrijfsgebouwen dienen de mogelijkheden voor energiebesparing en opwekking van duurzame energie optimaal te worden benut. Bestaande bedrijventerreinen worden duurzaam ontwikkeld of geherstructureerd zodat er sprake is van een optimaal (woon- en) werkklimaat.

Landschappelijke inpassing

- In de huidige situatie is een aantal bedrijventerreinen tot buiten de groene omlijsting van de kernen gegroeid. Ook zijn er nieuwe bedrijventerreinen ontwikkeld buiten de dorpssingels. Deze terreinen, die open en bloot in het open gebied liggen, doen afbreuk aan de beleving van het landschap. Dit geldt ook voor een aantal bestaande grote (veelal uitgegroeide, verlengde agrarische) solitaire bedrijven. In alle gevallen dienen de bedrijven(terreinen) te worden omlijst met een brede groene singel. Niet-agrarische bedrijven (inclusief 'ketenverlengers') dienen zich te vestigen op een bedrijventerrein bij Emmeloord als ze uitgroeien tot een maat die groter is dan de maximale erfmaat van 3,0 ha (bruto) of tot maximaal 6,0 hectare als twee erven kunnen worden samengevoegd (zie paragraaf 5.6.2).

5.8 Bevolking en wonen

Ruimte voor verscheidenheid aan aantrekkelijke woonmilieus

In de gemeente Noordoostpolder kan je goed en betaalbaar wonen. Onze gemeente kent een keur aan kwaliteiten, die het wonen in de polder aangenaam maken. De ruimte, het cultuurhistorische landschap, de werkgelegenheid, de goede bereikbaarheid en centrale ligging, het voorzieningenaanbod, de sociale verbondenheid en de ruimte voor variatie aan woonmilieus zijn hier voorbeelden van.

De meeste woningen in de gemeente zijn na de oorlog in snel tempo neergezet, om zo de woningnood op te kunnen vangen. Dit heeft tot gevolg dat de woningvoorraad nu wat eenzijdig is en nagenoeg gelijktijdig veroudert. Door de economische crisis zit er weinig beweging in de woningmarkt. Daarnaast stabiliseert de bevolkingsgroei en zijn de woonwensen van mensen veranderd. Deze ontwikkelingen vormen grote uitdagingen maar bieden ook kansen.

5.8.1 Ambitie

Wij streven naar een aantrekkelijke, uitnodigende fysieke woon- en leefomgeving en daarbij richten we ons vooral op (tijdelijke) inwoners van de gemeente Noordoostpolder. We zetten in op een afwisselend woningaanbod en voegen bijzondere woonmilieus toe, zoals in de Wellerwaard. Er zijn mogelijkheden voor het realiseren van landgoederen en wonen in vrijkomende agrarische bebouwing. De aandacht verschuift van kwantiteit (veel bouwen) naar kwaliteit (dat wat er al is behouden, verbeteren en/of transformeren). Inbreiding in de kernen gaat vóór uitbreiding van de kernen in het landelijk gebied ('vernieuwing van binnenuit'). Algemeen geldt het 'polderDNA'¹ van de Noordoostpolder als leidraad en inspiratie bij ontwikkeling.

5.8.2 Op weg naar 2025

Basis

- Onze visie op wonen en hoe wij onze rol zien en willen samenwerken is verwoord in de 'Woonvisie Noordoostpolder 2.0; Vernieuwing van binnenuit' (vastgesteld, februari 2013), met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma. Deze structuurvisie sluit hierbij aan.

Ontwikkelingen

- De bevolkings- en huishoudensgroei in de gemeente Noordoostpolder vlakkt af. De dorpen krimpen vaak licht door uitstroom naar Emmeloord en naar andere delen van het land. Emmeloord groeit netto licht doordat uitstroom naar andere gemeenten in het land gecompenseerd wordt door instroom uit de polderdorpen en door natuurlijke aanwas.
- De bevolking vergrijst (relatieve toename van het aantal ouderen in de samenleving) en ontgroent (relatieve afname van het aantal jongeren in de bevolking), zoals in vrijwel alle gemeenten te zien is. Dit legt een druk op de voorzieningen, het verenigingsleven en de sociale cohesie.
- Veel woningen in onze gemeente zijn nu ongeveer 60 jaar oud en de oudere woningen en buurten raken fysiek versleten. Daarnaast zijn de woonwensen veranderd, tegenwoordig willen mensen vaak meer ruimte (bijvoorbeeld een extra kamer voor kantoor) en stellen hogere eisen aan comfort, uitstraling, identiteit en energieprestaties.

Vernieuwen van binnenuit

- Wij vinden het belangrijk dat (nieuwe) inwoners kunnen kiezen uit verschillende woonmilieus en dat tijdelijke inwoners adequaat en legaal gehuisvest kunnen worden. Wij streven daarom naar een gevarieerde woningvoorraad waar ruimte is voor diverse leeftijds-, huishoudens- en inkomensgroepen. De unieke kwaliteiten die het wonen in de polder aangenaam maken, willen we hierbij benutten voor de bestaande bewoners, waaronder jongeren/starters en senioren, maar ook om nieuwkomers naar onze gemeente te trekken.
- De onzekerheid op de woningmarkt en de afnemende woningbehoefte maakt een zorgvuldige, stapsgewijze ontwikkeling noodzakelijk. Het accent ligt op vernieuwing van binnenuit, op inbreiding in plaats van alleen maar uitbreiding. Geplande en nog niet in ontwikkeling zijnde uitbreidingen bij de dorpen vervallen. De overige (grotere) nieuwe woningbouwlocaties in de dorpen en Emmeloord worden niet in één keer ontwikkeld, maar steeds gedoseerd en gefaseerd in kleine afrondbare eenheden. Dit geldt in het bijzonder voor Emmelhage, de grootste uitbreidingslocatie in de gemeente.

¹ Landschapvisie Noordoostpolder, DNA van de dorpen, DNA van Emmeloord.

- Flexibiliteit is het sleutelwoord. Per locatie/gebied bekijken we wat de wensen en mogelijkheden zijn, kortom we gaan uit van maatwerk. Periodiek (in beginsel ieder jaar of iedere twee jaar) wordt de behoefte gemonitord, zowel kwantitatief (aantallen) als kwalitatief (woningtypologieën), op basis waarvan nieuwe ontwikkelingen al dan niet in gang worden gezet.
- Wij kiezen voor effectrijke maatregelen voor de bestaande bebouwde omgeving waarop invloed valt uit te oefenen. Daarbij werken wij - meer dan ooit - samen met professionele partners (corporatie, zorgpartijen, onderwijsorganisaties, bewonersvertegenwoordigers, enzovoorts).

Recreatief wonen in het hoge segment (Wellerwaard)

- In de Wellerwaard - gelegen in de corridor tussen Emmeloord en het Kuinderbos - worden woningen ontwikkeld waar toekomstige bewoners optimaal profiteren van een ligging aan het water en/of een ligging met zicht op het polderlandschap. Dit bijzondere woonconcept is nadrukkelijk bedoeld voor een ander marktsegment en voegt iets toe aan de bestaande woon- en verblijfsmilieus in de Noordoostpolder.

Nieuwe landgoederen

- Zowel in de corridor als in de randzone langs het oude land (aan de oostrand van de gemeente, onder meer nabij het Kuinderbos en het Voorsterbos) bieden we ruimte aan particuliere ontwikkeling van nieuwe landgoederen. Voor landgoederen die aansluiten op bestaand bos laten we de huidige eis om te bouwen binnen een bestaand erf los. Elders in de corridor en de oostrand is eveneens landgoedontwikkeling mogelijk, maar daar blijft de voorwaarde dat de bebouwing van het landgoed op een bestaand erf wordt gesitueerd. Het toelaten van een landgoed zal maatwerk zijn, waarbij kan worden ingegaan op de specifieke wensen van de aanvrager. Uitgangspunt is wel dat het landgoed wordt ingericht met gebiedseigen natuurtypen.

Plattelandswonen

- Door de Wet plattelandswoningen is het mogelijk om in bijvoorbeeld een voormalige bedrijfswoning - die afgescheiden is van het bedrijf - te wonen, maar wel op zo een manier dat de agrariër niet gehinderd wordt in zijn bedrijfsvoering en uitbreidingsmogelijkheden.

Wonen op vrijkomende agrarische erven

- Jaarlijks komen er tien tot twintig agrarische erven vrij door schaalvergroting (grond wordt verkocht, maar het erf blijft bestaan). Om de erven een andere invulling te kunnen geven, willen wij de woonfunctie toestaan onder de voorwaarden dat:
 - het woonerf wordt teruggebracht naar de oorspronkelijke omvang en schuren buiten het erf worden gesloopt;
 - de erfsingel wordt behouden, dan wel opnieuw aangeplant;
 - er maximaal vier woningen per erf worden gebouwd in maximaal drie bouwvolumes; dit kan door te wonen in de huidige bebouwing maar ook door 'rood voor rood' (nieuwbouw in ruil voor sloop van bestaande gebouwen);
 - het woonmilieu/woningtype niet concurreert met woningen in de dorpen;
 - er geen negatieve effecten optreden voor omliggende bedrijven; bedrijven mogen niet in hun bedrijfsvoering worden beperkt.

Er zal monitoring plaatshebben van de toepassing van het beleid. Indien nodig zal er bijstelling van het beleid plaatshebben.

Huisvesting arbeidsmigranten

- Er werken steeds meer arbeidsmigranten in de gemeente Noordoostpolder. Dat heeft tot gevolg dat er behoefte is aan huisvesting voor deze (tijdelijke) inwoners. Wij staan conform het 'Beleid arbeidsmigranten Noordoostpolder' verschillende vormen van huisvesting toe en bieden de mogelijkheid om afhankelijk van de verblijfsduur - en daarmee vaak samenhangend de mate van integratie - een andere vorm van huisvesting te kiezen.

Wonen en zorg

- De wereld van wonen en zorg verandert snel. De meeste mensen wonen tot op hoge leeftijd zelfstandig en redden zich met kleine woningaanpassingen. Daarnaast heeft er mantelzorg plaats, waarbij ook vraag is naar 'kangoeroe wonen': twee zelfstandige woningen (de buidel- en hoofdwoning). Dan zijn er nog groepen voor wie gemeente, woningcorporatie en zorgpartijen moeten zorgen door het beschikbaar stellen van speciale woningen en intensievere zorg (voor jong én oud). Wij willen voor deze verschillende vormen mogelijkheden benoemen en ruimte bieden in het bestemmingsplan.

Duurzaam bouwen

- Bij de stedenbouwkundige opzet van toekomstige ruimtelijke plannen streven wij naar een optimale oriëntatie van kavels en bouwblokken voor toepassing van actieve en passieve zonneenergie. Dit streven draagt bij aan de ambitie uit het 'Duurzaamheidsplan 2012-2015' om woningen in de gemeente Noordoostpolder duurzaam te bouwen. Uiterlijk in 2015 worden nieuwbouwwoningen in de gemeente energieneutraal gebouwd en bestaande bouw is in 2020 op het gebied van energieneutraliteit vergelijkbaar met nieuwbouw door energiebesparende maatregelen en toekenning van duurzame energieopwekking op gebiedsniveau aan bestaande bouw.

5.9 Voorzieningen en leefbaarheid

Sociaal en vitaal, op eigen kracht

Noordoostpolder is een sociale en vitale gemeente. Er is van oudsher sprake van heel veel eigen initiatief en een groot zelf-organiserend vermogen.

De belangrijkste uitdagingen in de komende jaren zijn: behoud van sociale cohesie, de grotere rol van de gemeente bij de zorg, de toenemende vergrijzing en behoud en versterking van het voorzieningenniveau.

5.9.1 Ambitie

Sociaal en vitaal blijven in de toekomst vraagt om het maken van keuzes. Wij willen daarin aansluiten bij wat inwoners nodig hebben om die sociale en vitale samenleving te kunnen blijven. Wij richten ons op behoud en verbetering van de kwaliteit. Ondernemerschap, zelforganisatie en het aangaan van nieuwe allianties zijn belangrijke kernkwaliteiten die wij stimuleren en faciliteren in het belang van een toekomstbestendige samenleving.

5.9.2 Op weg naar 2025

Basis

- Voorzieningen en leefbaarheid vinden hun beleid in de sociale structuurvisie 'Sociaal en vitaal, op eigen kracht' (januari 2012). De uitwerking van de kernopgaven heeft onder andere plaats in de dorpsvisies. In de (ruimtelijke) structuurvisie wordt met betrekking tot deze aspecten slechts ingegaan op de ruimtelijk relevante aspecten en dan nog op hoofdlijnen.

Behoud van sociale cohesie

- Identiteit, welbehagen en trots zijn mede bepalend voor de cohesie en worden versterkt door een hoge ruimtelijke kwaliteit. Ingrepen in de inrichting, zoals beschreven bij andere thema's, vergroten de leefbaarheid waardoor het gevoel van samenhang versterkt. Ook een evenwichtige bevolkingsopbouw, de aanwezigheid van goed bereikbare ontmoetingsruimten, leefbaarheid en sociale veiligheid zijn - in het kader van deze structuurvisie - belangrijke aspecten waarin wij nadrukkelijk een regierol vervullen. Het bedrijfsleven, bijvoorbeeld een supermarkt, heeft een belangrijke rol in het behoud van leefbaarheid en dynamiek in een dorp of wijk. Ook sponsoring vanuit het bedrijfsleven wordt steeds belangrijker.

De grotere rol van de gemeente bij de zorg

- Als gevolg van de transitie van de AWBZ, de jeugdzorg, participatie en bezuinigingen van het Rijk, krijgen gemeenten een grotere rol in het sociaal domein. Ook wordt meer gevraagd van mensen zelf. Mantelzorg en vrijwilligerswerk worden belangrijker maar kennen ook hun grenzen. De uitgangspunten van dit beleid worden weergegeven in 'Krachtig Noordoostpolder: doe mee en maak elkaar sterk!' Zorg wordt veel meer op maat aangeboden. Dit kan een ruimtelijke vertaling krijgen, veelal in combinatie met andere voorzieningen in een buurt of wijk.

Passende zorg voor iedereen bereikbaar

- Wonen en zorg worden steeds meer gescheiden. Zorg heeft laagdrempelig in de eigen leefomgeving plaats, laagdrempelig en nabij huis. Dat betekent dat verzorgingshuizen in de huidige vorm verdwijnen. Hierop moet worden ingespeeld in de woningbouw, zoals

bijvoorbeeld door het levensloopbestendig maken van woningen. Bij de ruimtelijke vertaling van de beleidsdoelstellingen op het gebied van de zorg gaat het verder vooral om de vraag welke voorzieningen mensen nodig hebben, hoe deze georganiseerd worden en hoe zorgvoorzieningen over de gemeente verspreid moeten worden. De zorgaanbieders zijn hierin een belangrijke partner. Uitgangspunt is en blijft dat passende zorg ook in de toekomst voor iedereen bereikbaar is.

Behoud en versterking van het voorzieningenniveau

- Maatschappelijke voorzieningen zoals peuterspeelwerk, sport, onderwijs, zorg, kinderopvang, cultuur en ontmoetingsfuncties dragen bij aan de leefbaarheid en hebben plaats dichtbij de inwoners en hun leefomgeving: de buurt en de wijk. Ze dragen bij aan de leefbaarheid omdat mensen elkaar kunnen ontmoeten, talenten kunnen ontwikkelen, dingen van elkaar kunnen leren, elkaar kunnen helpen, bezig kunnen zijn, enzovoorts. Een goede spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen is belangrijk. Het voorzieningenniveau moet passen bij dat wat er nodig is en bij het schaalniveau van een leefgemeenschap.
- De ontmoetingsfunctie krijgt meer differentiatie en flexibiliteit en andere (maatschappelijke) voorzieningen worden ingezet afhankelijk van dat wat nodig is. Het clusteren van (maatschappelijke) voorzieningen en het combineren van de functies wonen en bedrijvigheid wordt steeds meer toegepast. Zo wordt efficiënter gebruik gemaakt van de ruimte.
- Ontgroening leidt tot een concentratie van scholen met als neveneffect leegstand van schoolgebouwen. Door teruglopend kerkbezoek zal een groot aantal kerkgebouwen overbodig worden. Hierdoor ontstaat een belangrijke stedenbouwkundige opgave, die een zorgvuldige afweging vraagt: is hergebruik mogelijk - en zo ja: welke functie is geschikt - of is sloop noodzakelijk? Het DNA van de dorpen en van Emmeloord geeft daarvoor aangrijpingspunten. Wij hebben hierin als gemeente een regierol.
- Wij houden toezicht op de samenhang van voorzieningen die aangeboden worden en op de mate van gebruik van voorzieningen. Op deze wijze toetsen wij of de voorzieningen aansluiten bij de behoeften van de wijk of het dorp. Als voorzieningen voor kwetsbare groepen niet worden uitgevoerd door ruimtegebrek hebben wij een faciliterende rol en in sommige gevallen de rol van co-financier.
- In navolging van het 'Masterplan Sportaccommodaties' zetten wij in op het optimaliseren van het gebruik van sportaccommodaties. Ook hier wordt steeds meer gekeken welke mogelijkheden er zijn om te clusteren en te combineren. Om optimalisering en multifunctionaliteit te bereiken stimuleren wij de samenwerking tussen verenigingen.

Commerciële voorzieningen

- Het winkelaanbod (de commerciële voorzieningen) binnen de kernen is door ons nauwelijks te sturen. Wel kunnen wij de planologische ruimte bieden om het winkelaanbod binnen de gemeente zo compleet mogelijk te maken.
- Emmeloord vormt de hoofdkern van de gemeente met een bovenlokaal commercieel voorzieningenniveau met niet-dagelijkse voorzieningen en grootschalige accommodaties. Na de al opgeknapte Lange Nering worden De Deel en het Smedingplein aantrekkelijker gemaakt voor de centrumbezoeker.

Mogelijkheden op vrijkomende agrarische bedrijven

- Commerciële en maatschappelijke voorzieningen kunnen een goede invulling geven aan het vrijkomen van agrarische erven. Wij willen die mogelijkheid onder voorwaarden toestaan. Belangrijkste randvoorwaarde is daarbij dat we concurrentie met de voorzieningen in de dorpen willen voorkomen.

5.10 Recreatie en toerisme

Recreatieve trekker van formaat

Mensen onttrekken zich in hun vrije tijd vaak aan de hectiek van de stad. Het platteland en de natuur, met de bijbehorende rust en ruimte, vormen een favoriete omgeving om te ontspannen. De gemeente Noordoostpolder heeft op dit vlak veel te bieden. Het cultuurhistorisch waardevolle landschap onderscheidt de polder van andere gebieden en vormt een bijzonder decor voor recreatieve activiteiten. De recreatieve sector in onze gemeente heeft een duidelijk plattelandstoeristisch en cultuurhistorisch profiel. Het unieke ruime polderlandschap, de bossen bij de rand met het oude land, het Werelderfgoed van voormalig eiland Schokland, de bijzondere architectuur en stedenbouwkundige opzet van Nagele en de Orchideeënhoeve bij Luttelgeest, het zijn allemaal recreatieve trekkers van formaat.

De toeristisch-recreatieve markt is dynamisch en sterk in ontwikkeling. In de dagrecreatie is een trend zichtbaar naar themarecreatie en arrangementen. Fietsen, wandelen, het bezoek aan golfbanen, wellnesscentra, attractieparken en festivals neemt toe. In de verblijfsrecreatie is een trend naar uitersten zichtbaar. Men kiest voor 'basic' en authenticiteit of juist voor luxe, kwaliteit en innovatie. Natuur speelt een belangrijke rol in de recreatiewaarde van een gebied.

5.10.1 Ambitie

Wij koesteren de ambitie de toeristisch-recreatieve sector verder te ontwikkelen tot een belangrijke economische pijler. Hierbij houden we rekening met het duurzaamheidsprincipe. Naast een economisch belang creëert een duurzaam ontwikkelde sector een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor de eigen bevolking en bevordert zij de sociale cohesie.

Momenteel is er al veel te ontdekken en te beleven in de gemeente, maar dit wordt nog lang niet altijd zo herkend. Daarom gaan wij inzetten op versterking en kwaliteitsverbetering van het bestaande product door hier samenhang in te creëren en het imago te verbeteren. Daarnaast worden nieuwe innovatieve initiatieven gestimuleerd, waardoor het aanbod gedifferentieerder wordt en de gemeente Noordoostpolder zich als bestemming onderscheidt. We gaan uit van de kernwaarden die we in potentie in huis hebben zoals het cultuurhistorisch karakter en het plattelandstoerisme. Dit moeten we beter benutten en beleefbaar maken. Wij gaan hierbij samen optrekken met ondernemers, nonprofitorganisaties en omliggende gemeenten. Het waarborgen van samenhang tussen attracties en afstemming van het (gewenste) imago is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

5.10.2 Op weg naar 2025

Basis

Om bovenstaande ambitie waar te maken en het doel te behalen is de 'Recreatievisie Noordoostpolder 2012-2016' (oktober 2011) opgesteld, met daaraan gekoppeld een programma van actiepunten. De structuurvisie sluit hierbij aan.

Concentratie in de corridor en de rand langs het oude land

- Wij leggen de nadruk wat betreft de ontwikkeling van kleinschalig verblijfstoerisme en dagrecreatie op de corridor, het tussengebied en de rand langs het oude land. Deze zone met de aanwezige bossen en plassen is hier in het bijzonder geschikt voor. Wandelen, fietsen, zwemmen en golfen staan daarbij centraal. De rand langs het oude land wordt verder ontwikkeld als toeristischrecreatief overlooptgebied van de toeristische regio's in Zuidwest-Friesland en De Wieden / Weerribben in Overijssel. Kleinschalige gebiedsontwikkeling staat hier voorop, waarbij gezocht wordt naar een landschappelijke verdichting om de rand met het oude land duidelijker te markeren. De ontstaansgeschiedenis en de unieke opbouw van het landschap bieden kansen om recreanten te trekken. Wij gaan de rand langs het oude land met buurgemeenten recreatief verder ontwikkelen.
- De corridor is aangewezen als recreatief uitlooptgebied in het beleid van de Provincie en gemeente. Dit gebied is in het bijzonder geschikt voor recreatieve ontwikkelingen. De projecten Wellerwaard en Burchttocht sluiten hier bij aan. In de Wellerwaard worden een grote zwem- en recreatieplas, een strand en weide om te zonnen en te spelen, vele hectares groen, verschillende fiets- en wandelpaden, aantrekkelijke ruitpaden en natuurontwikkeling gerealiseerd.

Ruimte voor grootschalige recreatieve dagattracties

- Binnen de corridor zijn dichtbij de A6 twee zoekgebieden aangewezen voor grootschalige recreatieve dagattracties. Wij bieden binnen deze zoekgebieden ontwikkelingsruimte aan maximaal twee grootschalige trekkers als bijvoorbeeld een pretpark, themapark, dierentuin of groene attractie. Daarbij geldt een aantal voorwaarden:
 - de ontwikkeling moet aansluiten bij de karakteristiek van de polder;
 - er moet een goede ontsluiting/bereikbaarheid zijn;
 - geluidhinder/piekbelasting in de omgeving moet worden voorkomen;
 - er dient aandacht te zijn voor de stikstofemissie en indien nodig zullen aanvullende voorwaarden worden opgelegd en/of maatregelen worden geëist;
 - de ontwikkeling moet bijdragen aan de werkgelegenheid in de polder en de inkomsten van de gemeente;
 - de ontwikkeling moet bijdragen aan het positieve imago van de gemeente.

Ruimte voor twee grootschalige verblijfsrecreatieparken

In de rand langs het oude land en in de corridor bieden wij ontwikkelingsruimte aan twee grootschalige verblijfsrecreatieparken (bijvoorbeeld in de vorm van bungalowparken met wellness). Dergelijke ontwikkelingen leveren economische voordelen en dragen bij aan de werkgelegenheid en aan het in stand houden van voorzieningen in de kernen. Bovendien zijn ze een middel om de gewenste landschappelijke verdichting te realiseren, mits de ontwikkelingen op de juiste wijze landschappelijk worden ingepast. Een ligging nabij het Kuinderbos of het Voorsterbos heeft dan ook de voorkeur. In ieder geval is een voorwaarde dat de ontwikkelingen aansluiten bij de karakteristiek van de polder.

Andere voorwaarden zijn:

- een goede ontsluiting/bereikbaarheid;
- geluidhinder in de omgeving moet worden voorkomen;
- eventuele voorzieningen moeten aanvullend zijn en mogen niet concurreren met die in de dorpen;
- de ontwikkelingen moeten bijdragen aan het positieve imago van de gemeente.

Benutten cultuurhistorisch erfgoed

- Het gebied rondom de plaatsen Schokland-Nagele-Urk is een belangrijke recreatieve trekker. Wij willen de recreatieve functie verder gaan uitbouwen en daarbij met de gemeente Urk optrekken. Voor het Werelderfgoedgebied Schokland wordt gewerkt aan een visie op recreatie en toerisme, want het cultuurhistorisch erfgoed kan hier beter worden benut. Voor de ontwikkeling van deze visie, inclusief een uitvoeringsprogramma, is geld beschikbaar gesteld vanuit de 'Visie Erfgoed en Ruimte'. Binnen het uitvoeringsprogramma wordt aandacht besteed aan de verbreding van inkomsten voor de lokale ondernemers en aan samenwerking op recreatief gebied tussen de gemeente Noordoostpolder en de aangrenzende gemeenten.

Beleefbaar maken agrarisch gebied

- Om het cultuurhistorisch waardevolle landschap van de polder beter 'in de markt te zetten' is het belangrijk dat het grootschalige agrarische gebied op een aangename manier door recreanten kan worden beleefd. Wij maken daarom de komende jaren het polderlandschap toegankelijker voor recreanten, bijvoorbeeld door het aanleggen van fiets-/wandelroutes. Dit doen we bijvoorbeeld (waar mogelijk) langs de vaarten en grote poldertochten, in combinatie met natuurvriendelijke oevers die een gevarieerd landschappelijk beeld opleveren maar die niet ten koste gaan van de openheid en de karakteristiek van het landschap.

- Agrariërs kunnen langs de routes nevenactiviteiten ontplooiën gericht op recreanten, zoals verkoop van streekproducten, een bed & breakfast in de bedrijfswoning of de bedrijfspanden, een theeschenkerij, een minicamping, een groepsaccommodatie of outdoor-/sportactiviteiten.
- Ook op vrijkomende agrarische bedrijfskavels (vab's) bieden wij aan ondernemers ruimte voor op recreatie gerichte voorzieningen, eventueel in combinatie met zorgvoorzieningen. Ten behoeve van recreatieve voorzieningen is erfuitbreiding en het samenvoegen van twee erven mogelijk, zoals bij erfuitbreiding ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering (zie paragraaf 5.6.2).
- Wij willen ruimte bieden aan verblijfsaccommodaties om het hele jaar rond open te zijn, zodat zij kunnen inspelen op de trend van seizoenverlenging.

Potenties water beter benutten

- De gemeente Noordoostpolder wordt voor een groot deel begrensd door grote wateren als het IJsselmeer, Ketelmeer en Zwartemeer. Er liggen kansen het buitendijkse water in de toekomst beter in recreatief opzicht vanuit de gemeente Noordoostpolder te benutten. Zo vormt de buitendijk een belangrijke doorgaande recreatieve verbinding met een buitendijks fiets-/wandelpad. Het opheffen van de ontbrekende schakel in deze route (het traject langs het Zwartemeer) zien we als kans om een complete, doorgaande buitendijkse fiets-/wandelaroute te maken.
- Mogelijk liggen er daarnaast kansen voor het verruimen van de voorzieningen voor de watersport binnen de gemeente (bijvoorbeeld bij het Schokkerstrand). Aandachtspunt daarbij is de waarde van de wateren voor de natuur en de veiligheid bij vaarwegen.

Potentie windmolenpark benutten

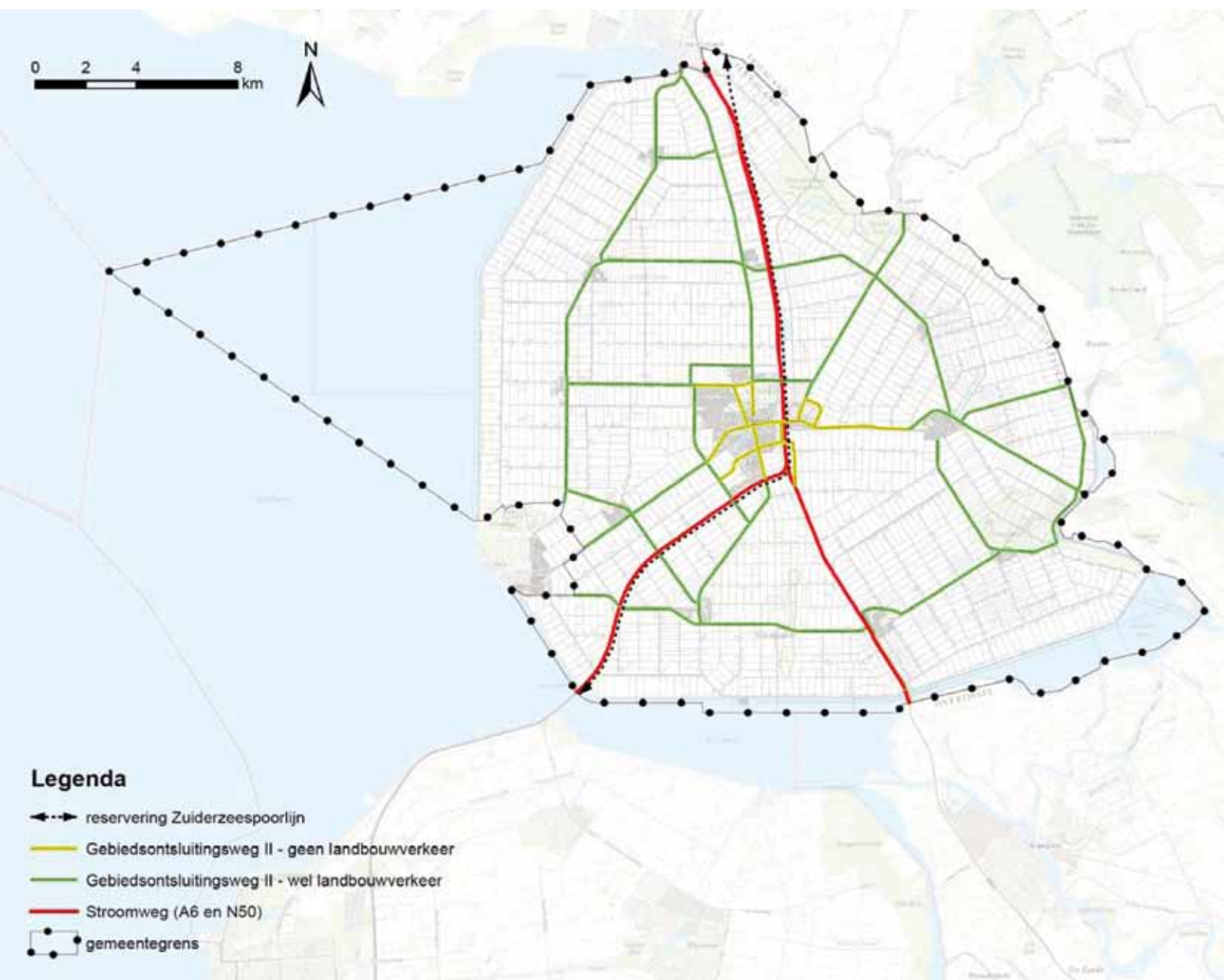
- Het grootste winmolenpark van Nederland, gelegen langs de IJsselmeerdijken van onze gemeente, zal op belangstelling kunnen rekenen. Er wordt daarom gedacht aan de vestiging van een bezoekerscentrum. Dit bezoekerscentrum kan een functie vervullen bij de voorlichting over het windpark maar ook over duurzame energie in zijn algemeenheid.

5.11 Infrastructuur en verkeer

Strategisch gelegen en goed bereikbaar

De gemeente Noordoostpolder ligt langs een belangrijke verbindingssas tussen de Randstad en Noord-Nederland. Direct ten zuidoosten van de gemeente ligt bovendien Netwerkstad Zwolle-Kampen. Deze strategische ligging kan goed worden benut door de goede bereikbaarheid via de A6 en de N50.

Schaalvergroting en ketenverlenging in de landbouw en de komst van nieuwe functies op (vrijkomende) agrarische erven resulteren in een toename van de belasting van de vaak smalle plattelandswegen. Dit vraagt aandacht voor een verkeersveilige aanpak in het landelijk gebied.

5.11.1 Ambitie

Wij willen verder investeren in bereikbaarheid en verkeersveiligheid. De nadruk komt de komende jaren steeds meer op schoner vervoer te liggen en er is extra aandacht voor de kwetsbare verkeersdeelnemers.

5.11.2 Op weg naar 2025

Basis

Met betrekking tot infrastructuur is het 'GVVP Noordoostpolder 2012-2020' (gemeentelijk verkeer- en vervoerplan) leidend. Het GVVP is het verkeerskundig kader voor plannen zoals stedenbouwkundige ontwerpen en is tevens een leidraad voor nieuw te vormen beleid. Daarnaast is het GVVP een toetsingskader voor alle nieuwe verkeersproblemen en -vraagstukken. Aan het GVVP is een 'uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer' gekoppeld, waarin concrete maatregelen staan benoemd. De structuurvisie sluit hierop aan.

Verkeersafwikkeling en bereikbaarheid

- De rijksweg N50 tussen Ens en Emmeloord wordt opgewaardeerd van 2x1 naar 2x2 rijstroken. De gelijkvloerse kruising bij de Bomenweg wordt gewijzigd in een halve, ongelijkvloerse aansluiting, waardoor het mogelijk wordt vanuit Emmeloord de N50 op te rijden.
- Om de bereikbaarheid van Emmeloord ook in de toekomst te waarborgen, is een variantenstudie uitgevoerd naar het bereikbaar houden van Emmeloord in 2020. Door niet-bestemmingsverkeer weg te leiden wordt de verkeersdruk in het centrum verlaagd en de bereikbaarheid vergroot. Deze variantenstudie krijgt een vervolg in een verdiepende haalbaarheidsstudie.

Verkeersveiligheid

- Op de overwegend smalle secundaire wegen in het buitengebied conflicteert het groter wordende landbouwverkeer met het fietsverkeer. De verdergaande schaalvergroting en de komst van nieuwe functies op de vrijkomende agrarische erven zal de nodige aandacht vragen.
- Op de provinciale wegen in het landelijk gebied leidt het landbouwverkeer tot een verminderde afwikkelingscapaciteit van het (doorgaande) gemotoriseerde verkeer. Dit wordt vooral aangepakt door het scheiden van snel en langzaam verkeer op buitenwegen.
- Wij blijven inzetten op het duurzaam veilig inrichten van onze wegen. Dit omvat het categoriseren van wegen in erftoegangswegen en gebiedsontsluitingswegen en het toepassen van een adequate weginrichting. Voor wegen in het buitengebied hanteren wij het principe '80 waar het kan en 60 waar het moet'. Dit betekent dat wij bij onveilige situaties streven naar invoering van een weginrichting voor maximaal 60 km/u.
- Ook 'Shared Space' is een middel om de veiligheid in het verkeer te vergroten. Wij willen de toepasbaarheid hiervan onderzoeken. Bij Shared Space wordt de verblijfsruimte ingedeeld als 'mensenruimte' en niet meer geïnterpreteerd als verkeersruimte. Een belangrijk kenmerk van Shared Space is de geringe aanwezigheid van verkeersborden en verkeerslichten.

Openbaar vervoer

- Wij willen het huidige aanbod van openbaar vervoer tenminste handhaven en waar nodig verbeteren. Onze rol is beperkt. Zaken als routing, tarieven en frequentie zijn een afspraak tussen de Provincie en de vervoerder. Wij houden de vinger aan de pols. Wij zien toe op handhaving van het huidige voorzieningenniveau en waar mogelijk op verbetering ervan.

- Wij gaan een 'quick scan' uitvoeren naar de haalbaarheid van hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) op de as Heerenveen - Emmeloord - Kampen - Zwolle.
- Wij blijven ons sterk maken voor realisatie van de Zuiderzeelijn. Hoewel het Rijk eind 2007 heeft besloten de Zuiderzeelijn niet aan te leggen, handhaven wij de ruimtelijke reservering voor deze beoogde spoorverbinding van Schiphol of Amsterdam via Emmeloord naar Groningen. Het tracé volgt de autosnelweg A6. Er worden geen ontwikkelingen in gang gezet die een toekomstige aanleg onmogelijk maken.

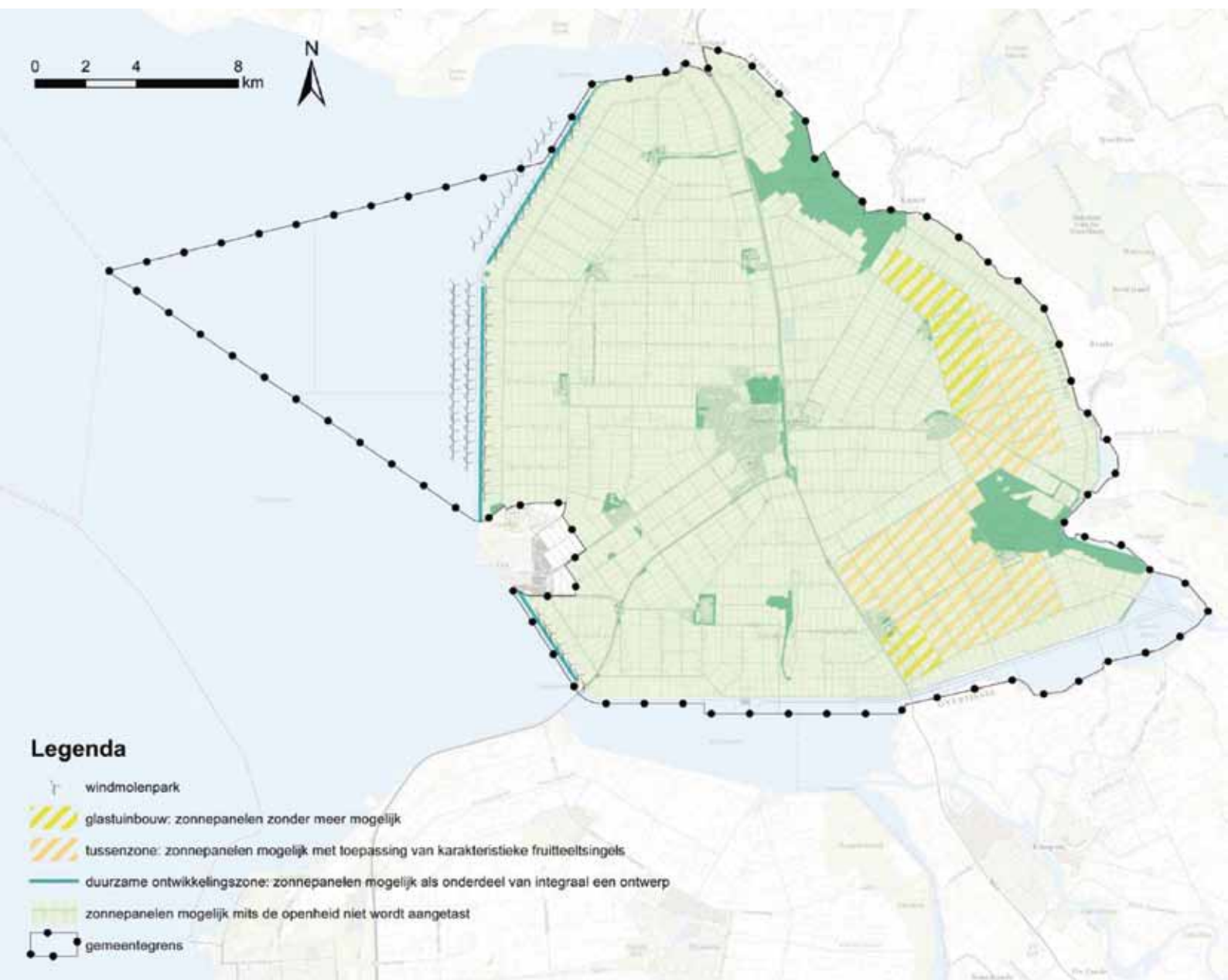
Duurzame mobiliteit

- Wij gaan maatregelen treffen voor de reductie van CO₂-uitstoot door autoverkeer. De maatregelen richten zich op alternatieven voor de auto volgens drie invalshoeken, de 'Trias Mobilica':
 - vermindering van het aantal autokilometers door het voorkomen van verplaatsingen;
 - vergroting van het aandeel verplaatsingen met duurzame vormen van mobiliteit, zoals de fiets en het openbaar vervoer;
 - vergroting van het aandeel schone en zuinige voertuigen.
- Wij willen het gebruik van de fiets stimuleren door het fietsnetwerk te verbeteren op verkeersveiligheid, directheid en comfort.

5.12 Duurzame energie

Duurzaam en energiek

Met de komst van Windpark Noordoostpolder, met een omvang van 86 nieuwe windmolens, beschikt de gemeente over een uniek en grootschalig duurzaam project. Het windpark kan ruim 900.000 mensen voorzien van duurzame elektriciteit. Het windpark levert een belangrijke bijdrage aan de gemeentelijke ambitie energieneutraal te zijn in 2030.

5.12.1 Ambitie

In 2030 willen wij voldoende duurzame energie opwekken om daarmee energieneutraal te zijn. In mei 2012 is het 'Duurzaamheidsplan 2012-2015' vastgesteld, waarin dit streven is vastgelegd. In het Duurzaamheidsplan worden middelen en acties gekoppeld aan de doelstellingen uit het plan. Verder zijn ambities opgenomen op het gebied van duurzaam wonen en werken, duurzame mobiliteit en klimaatadaptatie.

Het thema duurzaamheid is overigens integraal opgenomen in alle voorgaande thema's die in de paragrafen hiervoor zijn behandeld. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van deze structuurvisie: 'people', 'planet', 'profit'. Deze paragraaf spitst zich toe op duurzame energie.

5.12.2 Op weg naar 2025

Duurzame energie

- Wij staan positief tegenover kansrijke initiatieven voor het opwekken van duurzame energie, zoals grootschalige opwekking van windenergie langs de dijken, geothermie, biomassastromen, grootschalige inzet van zonne-energie en de productie van biogas. Daarom bieden wij voor deze ontwikkelingen (onder voorwaarden) ruimte.

Mogelijkheden voor kleinschalige opwekking van windenergie

- Kleine windmolens en andere, nieuwe vormen van windtechnologie met een hoogte van maximaal 15 meter, worden uitsluitend toegestaan op de erven binnen de singel. Onder nieuwe vormen van windenergie worden alle constructies volstaan die - in welke vorm dan ook - wind omzetten in energie. Toepassing daarvan zou bijvoorbeeld prima kunnen plaatshebben op daken van (bedrijfs)gebouwen.

Mogelijkheden voor zonne-energie

- Zonnepanelen worden zonder beperkingen toegestaan in het glastuinbouwgebied. Ook in andere delen van het tussengebied zijn zonnepanelen toegestaan, mits ze zijn afgeschermd met een haag zoals de karakteristieke fruitteeltafscherming. Zonnepanelen zijn eveneens toegestaan bij het windmolenpark langs het IJsselmeer, mits ze onderdeel zijn van één integraal ontwerp in relatie tot het windpark. Hiermee kan een 'duurzaamheidslandschap' worden gecreëerd tussen de voet van de dijk en de binnendijkse windturbines. Plaatsing van zonnepanelen is ook mogelijk in de overige gebieden van de gemeente, mits de openheid niet wordt aangetast. Het vereist nieuwe (horizontale) toepassingsmethoden om dit te kunnen realiseren, terwijl (verticale) afscherming niet tot de mogelijkheden behoort.

Mogelijkheden voor biovergistingsinstallaties

- Wij bieden ruimte aan de plaatsing van biovergisters op erven, onder voorwaarde dat:
 - toename aan stikstofdepositie wordt voorkomen of beperkt;
 - aangesloten wordt bij de karakteristiek van de polder middels een goede landschappelijke inpassing, binnen de erfsingel van het bestaande erf.
- Voor biovergistingsinstallaties als nevenactiviteit van een bestaand agrarisch bedrijf geldt verder de voorwaarde dat de installaties kleinschalig zijn en dat energie alleen voor het eigen bedrijf wordt gebruikt.
- Biovergisting als zelfstandige hoofdactiviteit op een agrarisch erf is toegestaan mits dit perceel direct ontsloten is door (doorgaande) wegen met voldoende capaciteit voor het benodigde transport. Overigens zijn biovergistingsinstallaties ook toegestaan op de grootschalige, gezoneerde bedrijventerreinen bij Emmeloord.

Schaliegaswinning

- Bij schaliegaswinning voorziet de gemeente mogelijke problemen op het gebied van:
 - bodemdaling, wat in ons laaggelegen gebied tot extra problemen zal leiden;
 - aantasting van het landschap, wat in strijd is met onze status als wederopbouwgebied;
 - verkeersbewegingen, waardoor de stikstofproblematiek alleen maar vergroot wordt;
 - verstoring van archeologische waarden;
 - aantasting van de kwaliteit van het grondwater.

Los daarvan vinden wij dat de winning van schaliegas zich niet verhoudt tot onze ambitie een energieneutrale, duurzame gemeente te zijn.

6 Op weg naar uitvoering

6.1 Milieueffectrapportage

6.1.1 Inleiding

Waarom een planm.e.r. voor de structuurvisie?

Het doel van een milieueffectrapportage voor plannen (planm.e.r.) is om bij plannen en programma's het milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. In de structuurvisie maken we bepaalde activiteiten mogelijk. Deze activiteiten kunnen mogelijk m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten zijn en/of kunnen effecten hebben op Natura2000-gebieden. Om deze redenen is door Witteveen+Bos een planMER opgesteld voor de structuurvisie (Witteveen+Bos, mei 2013). De tekst in deze paragraaf is ontleend aan de samenvatting van het planMER. (N.B.: de afkorting m.e.r. wordt aangehouden voor de milieueffectrapportage als procedure, de afkorting MER staat voor het milieueffectrapport.)

Koppeling met de structuurvisie

Het planMER staat niet op zichzelf, maar is gekoppeld aan de vaststelling van de structuurvisie en de procedure die daarvoor wordt doorlopen. Het planMER is gelijktijdig met de structuurvisie ontwikkeld, zodat de conclusies uit het planMER een rol spelen bij de keuzes in de structuurvisie.

Drie vragen

Het planMER geeft antwoord op de volgende drie vragen:

1. wat is de 'milieugebruiksruimte' in de huidige situatie en autonome ontwikkeling en welke randvoorwaarden, kansen en knelpunten volgen daaruit voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen?
2. wat zijn de gevolgen van activiteiten voor de milieugebruiksruimte en wat zijn mogelijke alternatieven voor deze activiteiten?
3. zijn er activiteiten met mogelijk significant negatieve effecten voor Natura2000-gebieden en wat zijn de cumulatieve effecten op Natura2000-gebieden?

6.1.2 Bandbreedte van de effecten: referentiesituatie en maximaal alternatief

Referentiesituatie: het minimale alternatief

In de structuurvisie worden ontwikkelingen mogelijk gemaakt die gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Om de milieueffecten van de voorgenomen activiteiten uit de structuurvisie te kunnen bepalen, wordt een referentiesituatie vastgesteld. De referentiesituatie bestaat uit de bestaande situatie en de autonome ontwikkelingen. Dit zijn de ruimtelijke ontwikkelingen die al zijn vastgesteld en op korte termijn worden gerealiseerd. De referentiesituatie is daarmee te zien als het alternatief met minimale ontwikkelingsmogelijkheden.

Maximaal alternatief: meest uitgebreide ontwikkelingen toestaan

In het onderzoek van de milieueffecten wordt naast de referentiesituatie uitgegaan van een maximaal alternatief. In het maximaal alternatief zijn de voorgenomen activiteiten in hun meest uitgebreide vorm of omvang meegenomen. Het volledig uitvoeren of toestaan van alle voorgenomen activiteiten zorgt ervoor dat de voorgenomen gemeentelijke ambities volledig kunnen worden gerealiseerd, maar kent ook nadelen, onder andere voor verschillende milieuthema's. Door deze nadelen in beeld te brengen met het zogenoemde maximaal alternatief kan de gemeente een goed onderbouwde afweging maken voor de ruimte die de structuurvisie biedt.

6.1.3 Het alternatief dat in de structuurvisie is uitgewerkt

Opgaven vanuit de milieugevolgen en ontwikkelruimte

We hebben besloten via het inzichtelijk maken van de milieugebruiksruimte van de referentiesituatie ('minimaal alternatief') en de effecten van het 'maximaal alternatief' te komen tot een voorkeursalternatief (VKA). Daartoe zijn de resultaten uit het milieuonderzoek naar de referentiesituatie en naar het maximaal alternatief, meegenomen in het keuzedocument dat in de gemeenteraad is ingebracht. Op basis hiervan heeft de gemeenteraad de keuzes gemaakt waaruit het voorkeursalternatief bestaat. Hierbij speelden naast de conclusies uit het milieuonderzoek ook andere politiek-maatschappelijke overwegingen een rol. De belangrijkste overwegingen zijn daarbij:

- dat we een ontwikkelgerichte structuurvisie vast willen stellen. Dit betekent dat we in de structuurvisie zo min mogelijk beperkingen willen opleggen;
- dat specifiek de landbouwsector voor de gemeente van groot, en ook historisch, belang is. We willen daarom ruimte bieden aan de landbouw;
- dat we niet voorzien in een zeer grootschalige recreatieve ontwikkeling, gezien de effecten op de verkeersafwikkeling en van daaruit de geluidsbelasting en de effecten op landschap;
- dat we niet kiezen voor het instellen van ontwikkelzones voor bedrijven en glastuinbouw langs de A6 zoals opgenomen in de landschapvisie. We willen de openheid vanaf de snelweg zoveel mogelijk handhaven;
- dat we ons er van bewust zijn dat vooral de geboden landbouwmogelijkheden verder bijdragen aan de hoge stikstofbelasting van hiervoor gevoelige Natura2000-gebieden. In 2014 verschaft het Rijk meer duidelijkheid over de 'Programmatische Aanpak Stikstof' (PAS). Tot die tijd willen we geen beperkingen opleggen aan de ontwikkelmogelijkheden van de landbouwbedrijven. In de vervolgfasen (bijvoorbeeld bij het opstellen van het bestemmingsplan landelijk gebied) gaan we verder uitwerken hoe we hieraan invulling geven.

Daarnaast hebben we op basis van het keuzedocument keuzes gemaakt voor de volgende thema's:

- invulling van vrijkomende agrarische erven;
- ruimte voor de landbouw en erfuitbreidingen;
- ruimte voor recreatieve ontwikkelingen;
- ruimte voor duurzame energieopwekking.

Uitgangspunt effectbepaling voorkeursalternatief

In het VKA willen we niet (nu al) beperkingen, ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan, opnemen voor de ontwikkeling van de landbouw. We willen daarvoor eerst nader inzicht hebben in de werking van en mogelijkheden binnen de PAS. Met dit inzicht gaan we hieraan onder andere bij het opstellen van het bestemmingsplan nadere invulling geven. Het is dan ook niet reëel om voor de effectbepaling van het VKA te veronderstellen dat alle geboden ontwikkelruimte daadwerkelijk benut wordt. Dit komt ten eerste doordat de Natura2000-wetgeving deze ruimte niet biedt en we daarom in het kader van het bestemmingsplan hieraan nadere invulling geven. Ten tweede komt dit doordat het niet de verwachting is dat de toegestane mogelijkheden voor agrarische bedrijven om uit te breiden volledig zullen worden benut. Het starten van intensieve veehouderij als neventak vergt een wezenlijk andere bedrijfsvoering dan bijvoorbeeld akkerbouw (als hoofdtak). Om deze redenen is voor de effectbepaling van het VKA als uitgangspunt een emissieneutrale uitbreiding (ten opzichte van de referentiesituatie) van de dominante stikstofemitterende activiteiten (veeteelt) aangenomen.

Effecten voorkeursalternatief

In het planMER zijn voor de milieuthema's de effecten van het VKA bepaald en beschreven (zie onderstaande tabel). Voor een aantal thema's zijn de gevolgen van het VKA gelijk aan de gevolgen van het maximaal alternatief. Dit geldt voor de thema's 'verkeer' en 'duurzaamheid'.

thema	criteria	referentiesituatie	maximaal alternatief	VKA
landschap en cultuurhistorie	landschapstype en structuur	voldoende	voldoende	voldoende
	ruimtelijk-visuele kenmerken	voldoende	onvoldoende	voldoende
	aardkunde	voldoende	voldoende	voldoende
	historische geografie	voldoende	slecht	slecht
	historische bouwkunde	voldoende	slecht	voldoende
	archeologie	voldoende	onvoldoende	onvoldoende
bodem en water	bodemkwaliteit	goed	goed	goed
	bodemdaling	voldoende	voldoende	voldoende
	ondergrond	goed	goed	goed
	wateroverlast	voldoende	voldoende	voldoende
	verdroging	goed	goed	goed
	grondwaterkwaliteit	goed	goed	goed
	chemische oppervlaktewaterkwaliteit	onvoldoende	onvoldoende	onvoldoende
	ecologische oppervlaktewaterkwaliteit	slecht	slecht	slecht
natuur	natura 2000	slecht	slecht	slecht
	EHS	voldoende	voldoende	voldoende
	beschermde en bedreigde soorten	voldoende	voldoende	voldoende
verkeer	bereikbaarheid	goed	goed	goed
	verkeersveiligheid	goed	goed	goed
woon- en leefmilieu	geluid	goed	goed	goed
	luchtkwaliteit	goed	slecht	goed
	geur	slecht	slecht	slecht
	licht	voldoende	voldoende	voldoende
	plaatsgebonden risico	goed	goed	goed
	groepsrisico	voldoende	voldoende	voldoende
	gezondheid	onvoldoende	slecht	slecht
duurzaamheid	klimaat en energie	goed	goed	goed

Overzicht van de totale effectbeoordeling (bron: Witteveen+Bos, 2013).

Voor 'landschap en cultuurhistorie' is de beoordeling van het VKA voor de meeste criteria gelijk aan de beoordeling van het maximaal alternatief. Voor het criterium 'ruimtelijk-visuele kenmerken' is het maximaal alternatief beoordeeld als onvoldoende wegens de omzetting van open agrarische ruimte naar grootschalige ontwikkelingen. In het VKA wordt actief beleid gevoerd om erfsingels te behouden en opnieuw aan te leggen. Daarnaast worden in het VKA minder grootschalige activiteiten toegelaten dan in het max alternatief. Daarom is het criterium ruimtelijk-visuele kenmerken als voldoende beoordeeld. Het VKA is voor het criterium 'historische bouwkunde' als voldoende beoordeeld, aangezien we cultuurhistorische elementen beter herkenbaar en beleefbaar kunnen maken. Dat betekent dat waardevolle boerderijlinten ingepast moeten worden binnen de grootschalige recreatieve dagattracties en grootschalige verblijfsrecreatieparken binnen de deelgebieden corridor en rand langs het oude land.

Het VKA kijkt voor het thema 'bodem en water' enkel op het niveau van deelgebieden af van het maximaal alternatief. We staan positief tegenover de aanleg van brede, natuurlijke oevers, maar een reductie van stikstof en fosfaat is nodig om het goed ecologisch potentieel (GEP) te behalen in de waterlichamen. Het toestaan van nieuwe grondgebonden veehouderijen en de mogelijkheid voor agrarische bedrijven intensieve veehouderij met een oppervlak van 2.500 m² te ontplooien, maken een dergelijke reductie niet waarschijnlijk. De score op het criterium ecologische oppervlaktewaterkwaliteit blijft dus slecht. In het maximaal alternatief is rekening gehouden met een eventuele functiewijziging van akkerbouw naar veeteelt en/of natuurontwikkeling in gebieden met een sterke bodemdaling. In het VKA is geen sprake van een functiewijziging. De beoordeling op de criteria bodemdaling en wateroverlast wijzigt daardoor van goed naar voldoende in het deelgebied middengebied.

Voor 'natuur' geldt dat de hoofdconclusies voor de criteria gelijk zijn aan het maximaal alternatief, maar op onderliggende criteria zijn er verschillen. Op Natura2000 scoort het VKA slecht. Deze beoordeling wordt veroorzaakt door de overschrijding van de kritische depositiewaarde (KDW) in nabijgelegen Natura2000-gebieden. Ten opzichte van de referentiesituatie kent het VKA een lichte toename van de stikstofdepositie op alle Natura2000-gebieden door de uitbreidingen van glastuinbouw en bedrijventerreinen, maar vergeleken met het maximaal alternatief is de mate waarin de KDW wordt overschreden kleiner bij het VKA. De activiteiten uit het VKA leiden niet tot een verandering van de geluidsbelasting en lichtbelasting in Natura2000-gebieden. De geringe toename van stikstofdepositie in het VKA kan ook een negatieve invloed hebben op EHS-gebieden, maar in veel geringere mate dan in het maximaal alternatief. De geluid- en lichtverstoring in EHS-gebieden is in het VKA gelijk aan het maximaal alternatief. De effecten van het VKA voor beschermde en bedreigde soorten is op alle criteria voldoende. Hiermee is het VKA gelijk beoordeeld aan de referentiesituatie en het maximaal alternatief.

Voor het voorkeursalternatief is in het planMER een passende beoordeling opgesteld. Hierin zijn de effecten van de structuurvisie op de zogenaamde instandhoudingsdoelen voor de Natura2000-gebieden beoordeeld (zie hierboven voor de samenvatting van de effecten op 'natuur'). In de passende beoordeling is geconcludeerd dat de 'Structuurvisie Noordoostpolder 2025' niet strijdig is met de instandhoudingsdoelen van de relevante Natura2000-gebieden, mits gebruik kan worden gemaakt van de ontwikkelruimte uit de PAS. Een verslechterend of significant verstorend effect treedt in dat geval niet op. De Natuurbeschermingswet 1998 staat de uitvoerbaarheid van de structuurvisie, zij het onder voorwaarden, dus niet in de weg.

Voor het thema 'woon- en leefmilieu' zijn er verschillen geconstateerd tussen het VKA en het maximaal alternatief. Voor het deelgebied Corridor is de geluidssituatie van het VKA beoordeeld als voldoende, terwijl dit in het maximaal alternatief was beoordeeld als slecht. Dit wordt verklaard door het feit dat in het VKA geen zeer grootschalige recreatieve ontwikkeling wordt toegestaan. Ook voor luchtkwaliteit is het VKA positiever beoordeeld dan het maximaal alternatief. De grootste bron van PM₁₀ (fijnstof) in het maximaal alternatief - de veehouderij - zorgt in het VKA niet voor een toename in emissie. Hierdoor is de luchtkwaliteit als gevolg van het VKA beoordeeld als goed. Voor NO₂ (stikstofdioxide) is het VKA voor het deelgebied glastuinbouw beoordeeld als onvoldoende (was 'slecht' in het maximaal alternatief). Voor de overige criteria van het thema woon- en leefmilieu (geur, licht, plaatsgebonden risico, groepsrisico en gezondheid) is de beoordeling van het VKA gelijk aan het maximaal alternatief.

Aandachtspunten voor het vervolg

Het VKA biedt onder voorwaarden ruimte aan uitbreiding van (intensieve) veehouderij. Het VKA gaat voor de effectbepaling uit van een emissieneutrale situatie ten opzichte van de referentiesituatie.

Hierbij zijn enkele aandachtspunten te plaatsen met betrekking tot:

- onzekerheden in de autonome ontwikkelingen met betrekking tot de vergunde ruimte;
- ontwikkelruimte die volgt uit de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

In het vervolg op deze structuurvisie, namelijk het opstellen van het bestemmingsplan landelijk gebied en mogelijk vergunningverlening, geven we nader invulling aan deze aandachtspunten.

6.2 Doorvertaling naar ander beleid

Het beleid dat neergelegd is in deze structuurvisie is bindend voor het bestuur, maar niet voor de burger. Daartoe gaan we het beleid vertalen in onder meer bestemmingsplannen. Het belangrijkste plan waarin we de beleidsuitgangspunten zullen uitwerken, is het bestemmingsplan landelijk gebied. Hierop hebben we in deze structuurvisie al zoveel mogelijk geanticipeerd. Nochtans zal in het bestemmingsplan een verdiepingsslag nodig zijn om ook concrete regels op te kunnen stellen.

Verder zal in de vertaling naar het bestemmingsplan landelijk gebied en naar ander beleid nog aandacht moeten zijn voor de volgende aspecten:

- de bestaande glastuinbouwbedrijven binnen de ring behouden hun bestaande rechten door conservering van de bestaande bestemming, zodat er geen sprake is van benadeling van de bestaande bedrijven en er geen planschade optreedt;
- voorstel is eruitbreiding achter arbeiderswoningen niet toe te staan in het bestemmingsplan, maar van geval tot geval af te wegen in de vorm van een partiële herziening;
- deze structuurvisie is niet te beschouwen als structuurvisie voor Emmeloord. Momenteel bekijken we hoe we in aansluiting op de dorpsvisies en het 'DNA van Emmeloord en de dorpen' tot nader ruimtelijk beleid voor de kernen kunnen komen. Bij die afweging wordt mede afgewogen of een nadere uitwerking van de structuurvisie voor Emmeloord en de overige kernen opgesteld moet worden, dan wel een afzonderlijke structuurvisie voor Emmeloord moet worden ontwikkeld;
- in deze structuurvisie is geen aandacht besteed aan een buitendijkse haven nabij de naburige gemeente Urk. Wij staan in principe positief tegenover een dergelijke ontwikkeling. In een afzonderlijk proces - waarin ook de Provincie betrokken is - wordt gekeken naar nut en haalbaarheid van deze ontwikkeling. Afhankelijk van dat proces zal in een later stadium worden gezien of de gemeente Noordoostpolder daar een rol in speelt (en zo ja welke);
- het beleid voor intensieve veehouderijen (Ai), zoals opgenomen in deze structuurvisie, beperkt een aantal bedrijven in hun mogelijkheden. Dat kan planschade met zich meebrengen. Er zal nader dienen te worden beoordeeld of een gedetailleerde planschaderisicoanalyse noodzakelijk is. Gezien de relatie tot de PAS lijkt het verstandig dit pas te doen in het kader van het bestemmingsplan landelijk gebied;
- voor intensieve veehouderijen als neventak is uitbreiding ten behoeve van dierenwelzijn niet geregeld in deze structuurvisie. We stellen voor dat te zijner tijd alsnog te doen voor die bedrijven die bij het in procedure gaan van het bestemmingsplan landelijk gebied reeds hun maximumoppervlak van 2500 m² hebben bereikt. Naast dierenwelzijn kan daarbij als randvoorwaarde worden gesteld, dat de emissie gereduceerd dient te worden;

- naar verwachting verschaft het Rijk in 2014 duidelijkheid omtrent de zogenaamde 'Programmatische Aanpak Stikstof' (PAS). In het bestemmingsplan landelijk gebied zullen we een en ander nader uitwerken, waarbij de richtlijnen uit de PAS kunnen worden meegenomen;
- er is sprake van een beperkt aantal echt grootschalige ketenverlengers die de maximaal toegestane omvang te boven gaan. Omdat het gaat om specifieke gevallen kan hiervoor geen algemeen beleid worden geformuleerd. Mocht sprake zijn van een uitbreidingsbehoefte, dan zullen we dit van geval tot geval bekijken;
- daarnaast heeft een aantal projecten zijn uitwerking in het Beleidsplan Openbare Ruimte (BOR);
- recent hebben we een aantal sectorale beleidsdocumenten opgesteld die belangrijke input hebben gevormd voor de integrale structuurvisie, zoals de erfgoednota, de recreatievisie, het duurzaambeleidsplan, de woonvisie enzovoort. Op haar beurt zal deze structuurvisie input geven voor nog op te stellen visies en plannen zoals het BOR, de gemeentelijke vestigingsvisie en een eventuele structuurvisie voor Emmeloord (en de overige kernen).

We zijn ons er van bewust dat het beleid – zoals dat in de structuurvisie is verwoord – op een aantal wezenlijke punten afwijkt van het (huidige) beleid van de Provincie Flevoland. Dit betreft in het bijzonder de voorgestelde rood-voor-roodregeling, de mogelijkheden voor ketenverlenging, het ontwikkelen van grote attractieparken, de mogelijkheden voor grootschalige toepassing van zonnepanelen en de mogelijkheden voor de plaatsing van kleine windmolens. Wij zullen hieromtrent nader van gedachten wisselen met de Provincie.

6.3 Integraal afwegingskader

In de structuurvisie hebben we de nu bekende ontwikkelingen beschreven. Deze hebben we ook opgenomen in het uitvoeringsprogramma van de structuurvisie. Ze zullen als vervolg op de structuurvisie verder moeten worden uitgewerkt. Daarnaast zullen gedurende de looptijd van de structuurvisie ook initiatieven komen die nu niet zijn te voorzien. Voor beide gevallen is het belangrijk helder te maken richting de initiatiefnemer waaraan getoetst wordt. Zodoende kan ad hoc planologie worden voorkomen. Hiervoor hebben we het integraal afwegingskader opgesteld. Dit kan worden gebruikt als er een nieuw initiatief bij de gemeente binnenkomt. Het afwegingskader bevat elementen waaraan getoetst kan/moet worden (zie onderstaande tabel).

Thema's	Aspecten	Beoordeling
<i>Planet</i> Cultuurhistorisch waardevol landschap	Landschappelijke kwaliteit landelijk gebied (basis landschapsvisie)	
	Landschappelijke/stedenbouwkundige kwaliteit kernen (DNA polderdorpen)	
	Cultuurhistorische waarde (erfgoednota)	
	Natuurwaarde (Natura2000 en EHS)	
	Archeologische waarde (Archeologische basiskaart)	
	Klimaatbestendigheid (toekomstbestendig, CO2-reductie)	
<i>People</i> Leefbaarheid	Sociale samenhang in de kernen (sociale structuurvisie)	
	Voorzieningenniveau in de kernen (sociale structuurvisie)	
	Verkeer(soverlast) (GVVP)	
	Verkeersveiligheid (GVVP)	
	Geluid(soverlast) (geluidsbeleid)	
	Geur (stankoverlast)	
	Parkeermogelijkheden (nog op te stellen parkeerplan)	
	Aantrekkelijk woonmilieu (woonvisie)	
	Variatie aan woonmilieus in de gemeente (woonvisie)	
<i>Profit</i> (Plattelands)economie	Werkgelegenheid (sociaal economisch beleidsplan)	
	Opbrengsten	
	Bedrijfsvoering omliggende agrarische bedrijven	
	Dierenwelzijn	
	Stikstofdepositie (PAS)	
	Mestoverschot	
	Financieel-economische haalbaarheid	

Integraal afwegingskader

De beoordeling of score kan worden gegeven aan de hand van de zogeheten 'stoplichtmethode' die ook vaak in milieueffectrapportages wordt toegepast. Daarbij beeldt groen een positieve bijdrage uit, betekent rood een negatieve bijdrage en staat oranje voor neutraal.

6.4 Uitvoeringsparagraaf

6.4.1 Inleiding

Met de structuurvisie leggen wij de ruimtelijke ontwikkeling op hoofdlijnen vast voor de periode tot 2025. De uitvoering van de structuurvisie is een dynamisch proces, een proces waarin wij de ruimtelijke mogelijkheden, marktconformiteit en financiële haalbaarheid van ons ruimtelijke programma continu moeten afwegen en bijstellen. Het gaat om het realiseren van ruimtelijke ambities die wij willen waarmaken, maar ook om regie over

initiatieven van derden te kunnen voeren ter voorkoming van ongewenste ontwikkelingen. Op basis van deze visie kunnen programma's en daaruit voortvloeiende maatregelen, voorzieningen en projecten worden geformuleerd. De structuurvisie heeft daarnaast een belangrijke functie voor het verhaal van kosten van voorzieningen op relevante ontwikkellocaties van derden. De komende jaren staat onze regierol centraal bij het maken van afwegingen, het inzichtelijk maken van de consequenties van keuzes, het onderzoeken van dekkingsbronnen en de mate waarin deze financieel kunnen bijdragen aan onrendabele investeringen.

6.4.2 Wettelijk kader

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) - met als onderdeel de grondexploitatiewet - biedt een aantal instrumenten om in planologisch-juridische zin de programma's en daaruit vloeiende projecten uit de structuurvisie te verwezenlijken. Op basis van beleidsdocumenten zoals de Woonvisie 2.0 (2013), de Strategische nota grondvoorraad (2012) en het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (2013) hebben we onder meer het ruimtelijk programma bepaald. In overeenstemming met de Wro heeft kostenverhaal plaats bij:

- de bouw van één of meer woningen;
- de bouw van één of meer andere hoofdgebouwen;
- uitbreiding van een gebouw met tenminste 1.000 m² bvo of met één of meer woningen;
- verbouwing van één of meer aaneengesloten gebouwen die voor andere doeleinden in gebruik of ingericht waren, voor woondoeleinden, mits tenminste tien woningen worden gerealiseerd;
- verbouwing van één of meer aaneengesloten gebouwen die voor andere doeleinden in gebruik waren, voor detailhandel, dienstverlening, horeca- of kantoordoeleinden, mits de cumulatieve oppervlakte van nieuwe functies tenminste 1.500 m² bedraagt;
- de bouw van kassen met een oppervlakte van tenminste 1.000 m².

In deze gevallen geldt de plicht tot het vaststellen van een (publiekrechtelijk) exploitatieplan tenzij kostenverhaal anderszins verzekerd is. Het exploitatieplan volgt daarbij de procedure van het planologische besluit. Bij vaststelling van een bestemmingsplan wordt tegelijkertijd het exploitatieplan vastgesteld.

6.4.3 Kostenverhaal

Aanpak structuurvisie en kostenverhaal

Met de komst van de Wro is het verhalen van door de gemeente Noordoostpolder gemaakte kosten bij ruimtelijke ontwikkelingen niet langer vrijblijvend. Kostenverhaal is verplicht, maar geen doel op zichzelf. Het kan en mag nog steeds dat wij een bepaald deel van deze kosten voor onze eigen rekening nemen, mits bewust, transparant en op basis van goede argumenten. Bij actief grondbeleid heeft kostenverhaal plaats door gronduitgifte.

Privaatrechtelijk spoor

Bij faciliterend grondbeleid trachten wij kosten privaatrechtelijk te verzekeren door deze te verhalen via een zogenaamde anterieure (exploitatie)overeenkomst. In deze fase is er nog geen bestemmingplan en exploitatieplan vastgesteld en heeft het kostenverhaal op basis van onderhandeling plaats. Er geldt dan grote onderhandelingsvrijheid. In een anterieure overeenkomst is het onder meer mogelijk om:

- vrij te onderhandelen over de exploitatiebijdrage voor zover het gaat om kosten van de grondexploitatie of bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen;
- vrij te onderhandelen over programmatische invulling van de locatie;
- bijdragen af te spreken aan ruimtelijke ontwikkelingen buiten het exploitatiegebied.

Publiekrechtelijk spoor

Indien in de anterieure fase geen overeenstemming is bereikt met één of meerdere grondeigenaren, zijn wij verplicht het kostenverhaal te verzekeren middels een exploitatieplan bij het nemen van een ruimtelijk besluit waarin bouwplannen juridisch-planologisch mogelijk worden gemaakt. Deze publiekrechtelijke regeling is gekoppeld aan twee voorwaarden:

1. er is een ruimtelijke besluit op grond van de Wro nodig. Het publiekrechtelijk instrumentarium is alleen van toepassing bij de vaststelling van een bestemmingsplan, wijziging van een bestemmingsplan, een projectbesluit of een projectafwijkingsbesluit (besluit tot afwijking van de beheersverordening);
2. het ruimtelijk besluit voorziet in nieuwbouw of in belangrijke en omvangrijke verbouwplannen met functiewijzigingen. De bouwplannen waarom het gaat zijn in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) aangewezen.

In deze posterieure fase is de contractsvrijheid beperkt tot de limitatieve kostensoortenlijst die in het Bro is opgenomen (artikelen 6.2.3 tot en met 6.2.6). In de Wro zijn drie criteria opgenomen ten aanzien van de verdelingssystematiek. De exploitatiekosten worden op de grondeigenaren verhaald op grond van het beginsel van profijt, toerekenbaarheid en proportionaliteit.

- Profijt: de locatie moet nut ondervinden van de te treffen voorzieningen en maatregel. Veelal betreft het fysiek nut voor het exploitatiegebied.
- Toerekenbaarheid: er moet een causaal verband zijn tussen de gebiedsontwikkeling en de kosten. Het werk, de maatregel en voorziening zouden niet aan de orde zijn zonder dat plan of de kosten worden mede gemaakt ten behoeve van het plan.
- Proportionaliteit: indien meerdere gebieden baat hebben bij een werk, maatregel of voorziening moeten deze naar evenredigheid worden verdeeld (neergelegd in expliciet gemaakte verdeelmaatstaven). Van de verplichting om een exploitatieplan te maken, mag worden afgeweken indien:
 - kostenverhaal 'anderszins' (anterieur) is verzekerd;
 - er geen fasering of tijdvak noodzakelijk is;
 - er geen regels omtrent sociale woningbouw en particulier opdrachtgeverschap noodzakelijk zijn;
 - er geen eisen voor de werken en werkzaamheden van het bouw- en woonrijp maken en regels omtrent de uitvoering hiervan noodzakelijk zijn.

Kostenverhaal is beperkt tot de opbrengstcapaciteit van het plan (= de zogenaamde 'macroaftopping'). Dit betekent dat er niet meer kosten verhaald kunnen worden dan er opbrengsten zijn dan wel geweest zijn.

Indien een initiatiefnemer verzoekt zijn bedrijf zodanig te ontwikkelen dat daaruit noodzakelijkerwijs kosten voor de gemeenten (zoals infrastructurele maatregelen) voortkomen, worden die kosten door ons geheel of gedeeltelijk op hem of haar verhaald, conform de bovengenoemde verdelingssystematiek.

6.4.4 Gemeentelijk grondbeleid

Grondbeleid

Met het grondbeleid realiseren wij de in de structuurvisie gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. De ambitie van ons grondbeleid is om op transparante wijze:

1. te interveniëren in kwalitatief maatschappelijk gewenst ruimtegebruik;
2. met het grondbeleid de regie te hebben op de ruimtelijke ontwikkeling;
3. per situatie keuzes te hebben over het in te zetten instrumentarium, zodat adequaat gehandeld wordt met het oog op beleidsdoelstellingen van de gemeente. Dit dient op een zodanige wijze plaats te hebben dat er een gezonde financiële bedrijfsvoering is binnen grondzaken van de gemeente Noordoostpolder.

In het gemeentelijk grondbeleid 'Op de voorgrond' kan worden gekozen om door middel van actief of faciliterend grondbeleid ruimtelijke doelen te realiseren. In beginsel is bepaald dat wij actief grondbeleid voorstaan. De definitieve afweging welke vorm te kiezen heeft per project plaats op basis van de volgende afwegingscriteria: ruimtelijk belang, termijn, risico's en prijsstelling.

Wet voorkeursrecht gemeenten

De structuurvisie vormt de basis voor het vestigen van voorkeursrecht op grond van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg). Dit instrument kan ingezet worden indien door ons tot actieve ontwikkeling wordt besloten. Het instrument is bedoeld om ons een betere uitgangspositie in de grondmarkt te geven en speculatie te voorkomen. Een voorkeursrecht dat wordt gevestigd op basis van een vastgestelde structuurvisie is geldig voor een periode van drie jaar. Het voorkeursrecht vervalt van rechtswege drie jaar na vaststelling van de structuurvisie, tenzij voor dat tijdstip een bestemmingsplan wordt vastgesteld.

6.4.5 Grondbeleidsinstrumenten en structuurvisie

Bovenwijken fonds

Bovenwijkse kosten behoren tot de te verhalen kosten (zie art. 6.13 lid 7 Wro). Tot de bovenwijkse kosten behoren (bovenwijkse) voorzieningen die van nut zijn voor en binnen of buiten één of meer exploitatiegebieden. Wat onder bovenwijkse kosten verstaan wordt, is in de wet niet gedefinieerd.

De Wro biedt de mogelijkheid een fonds in te stellen voor bovenwijkse kosten. Een dergelijk fonds wordt gevoed door gemeentelijke grondexploitaties en anterieure overeenkomsten. Bijdragen aan het fonds kunnen afhankelijk van toetsingscriteria profijt, toerekenbaarheid en proportionaliteit deel uitmaken van de in een exploitatieplan opgenomen kosten. De gemeente Noordoostpolder heeft een nota bovenwijkse voorzieningen vastgesteld (2010).

De structuurvisie moet aanwijzingen bevatten over bestedingen, die ten laste van dit fonds komen. Alleen dan kan van dit middel gebruik worden gemaakt als grondslag voor fondsvorming. Om deze kosten te kunnen verhalen is het voor de motivatie en onderbouwing (onder meer via de nota apparaatskosten) verstandig om deze ontwikkelingen en voorzieningen in de structuurvisie op te nemen, ondanks dat het niet strikt noodzakelijk is.

De uitbreidingen die we in het landelijk gebied mogelijk willen maken - in het bijzonder de uitbreidingsplannen van agrariërs die een schaalvergroting met zich mee brengen - zijn van dusdanige afmetingen, dat ze voor veel wegen zonder meer consequenties zullen hebben. Wij willen dat de betreffende agrariërs meebetalen aan aanpassing en onderhoud van de infrastructuur. Deze kosten willen wij verhalen via een anterieure overeenkomst. Wij zullen daartoe op korte termijn nadenken over een op te richten fonds dat gevuld wordt door initiatiefnemers van grootschalige uitbreidingen in het landelijk gebied. In een nota kostenverhaal zullen wij dit nader uitwerken bijvoorbeeld in een bijdrage per vierkante meter uitbreiding. Juridisch betekent dit dat de maatregel 'aanpassing en onderhoud van de infrastructuur' aangemerkt wordt als ruimtelijke ontwikkeling ex. art. 6.24 Wro waardoor het mogelijk wordt in anterieure overeenkomsten afspraken te maken over een fondsbijdrage.

Bovenplanse verevening

Het is mogelijk een exploitatiegebied met een positief exploitatiesaldo ('verdienlocatie') te verbinden met een exploitatiegebied met een negatief exploitatiesaldo ('tekortlocatie').

Tussen deze locaties kan (bovenplans) verevening plaatshebben door ze als één exploitatiegebied aan te merken. Wij hanteren dit principe niet. Er worden geen locaties met elkaar gekoppeld. Binnen de gemeente Noordoostpolder wordt een zogenaamde tekortlocatie aangevuld met een bijdrage uit de algemene reserve grondexploitatie. Een verdienlocatie voegt een resultaat toe aan deze algemene reserve grondexploitatie. In de uitvoeringstabel in bijlage 3 wordt in de kolom 'Verwacht planresultaat' met een + aangegeven wanneer het een verdienlocatie of - project betreft, en met een - aangegeven wanneer het een tekortlocatie of -project betreft.

Bijdrage aan ruimtelijke ontwikkeling

De wet geeft ons de mogelijkheid een bijdrage ruimtelijke ontwikkeling met een derde overeen te komen (artikel 6.24 Wro). Deze bijdrage kan bestemd worden voor een belangrijke in de structuurvisie benoemde maatschappelijke functie zoals natuur, recreatie, waterberging en infrastructuur. Deze bijdrage maakt geen onderdeel uit van de kostensoortenlijst en kan publiekrechtelijk niet afgedwongen worden. De noodzaak tot deze bijdrage dient wel onderbouwd te worden en de bijdrage moet aansluiten bij de mogelijkheden van een exploitatieplan en voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Wij maken niet gebruik van deze bijdrage.

6.4.6 Economische uitvoerbaarheid structuurvisie

Uitvoeringsstrategie

De uitvoering van deze structuurvisie is een dynamisch proces en een proces waar wij tot 2025 actief mee aan de slag zijn. In die periode zullen wij telkens afwegingen (moeten) maken tussen het gedefinieerde programma, de ruimtelijke mogelijkheden, de marktconformiteit en de financiële haalbaarheid. De consequenties van het maken van (nieuwe) keuzes worden steeds integraal afgewogen en gecommuniceerd.

Projecten waarin de structuurvisie niet voorziet

Gedurende de looptijd van de structuurvisie kunnen zich initiatieven aandienen waarin de structuurvisie niet voorziet. Dit betekent echter niet dat voor uitvoering van deze initiatieven de structuurvisie herzien moet worden. Als initiatieven bijdragen aan verwezenlijking van de ambities van deze structuurvisie kan worden besloten het betreffende project te realiseren.

Koppeling gemeentelijke budgetcyclus en herziening uitvoeringsparagraaf

De projecten in de voorliggende uitvoeringsparagraaf worden in het kader van de verantwoording en prioritering gekoppeld aan de gemeentelijke budgetcyclus. Bij de jaarrekening wordt per project verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid en de feitelijke resultaten en daarmee de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie tot dat moment. Onder- of overschrijding van budgetten per project kan aanleiding geven tot het bijstellen van ambities. De bepaalde keuzes worden vervolgens opgenomen in de begroting per project. In dat kader wordt, zo nodig, de voorliggende uitvoeringsparagraaf geactualiseerd. De uitvoeringsparagraaf levert input voor de ruimtelijke agenda. Ook deze wordt jaarlijks geactualiseerd.

Uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma voor deze structuurvisie is in bijlage 3 uiteengezet. Daarin hebben we een overzicht gegeven van de verschillende ontwikkelingsprojecten.

We hebben aangegeven hoe hoog de prioritering is (laag, middel, hoog), wanneer de uitvoering wordt verwacht, wie initiatiefnemer is, wat de rol is van de gemeente, wat het verwachte planresultaat is (een verdien (+) neutraal (0) of tekort(-)) en of er sprake is van kostenverhaal. In het uitvoeringsprogramma geven wij de inzet van het grondbeleidsinstrumentarium aan om de gestelde ambities te verwezenlijken. De financiële dekking van gemeentelijke ruimtelijke initiatieven in het uitvoeringsprogramma heeft plaats door grondexploitaties en/of algemene middelen. De financiële dekking van ruimtelijke initiatieven van particulieren heeft anterieur, posterieur of via een exploitatieplan plaats.

Bijlage 1: monumentenlijst

Gemeentelijke monumenten 1949-1962

De gemeentelijke monumentenlijst is door de gemeenteraad vastgesteld op 27 september 1999.

Plaats	Adres	Categorie
Bant	Zuidwend 2	Kerk, Bantsiliek
Emmeloord	Bomenweg 22	Boerderij
Emmeloord	De Deel 25	Poldertoren
Emmeloord	Kampwal 1 Smeden 2a/b	Kerk
Emmeloord	Noordzijde 1	Kerk, klokkentoren en pastorie
Ens	Kerkplein 1	Kerk, pastorie
Ens	Kerkplein 30	Kerk
Ens	Kerkplein 32	Kerk, bijgebouw
Ens	Kerkplein 10	Woning
Ens	Kerkplein 12	Woning
Ens	Kerkplein 14	Woning
Ens	Kerkplein 16	Woning
Ens	Kerkplein 18	Woning
Ens	Kerkplein 2	Woning
Ens	Kerkplein 20	Woning
Ens	Kerkplein 22	Woning
Ens	Kerkplein 24	Woning
Ens	Kerkplein 26	Woning
Ens	Kerkplein 28	Woning
Ens	Kerkplein 4	Woning
Ens	Kerkplein 6	Woning
Ens	Kerkplein 8	Woning
Ens	Ramsweg 1-I	Luchtwachttoren
Ens	Zoudenbalchstraat 2-4	Kerk en pastorie
Kraggenburg	Leemringweg 21-I en II	Boerderij, pachterswoning, schuren
Kraggenburg	Neushoornweg 11	Oostenrijkse woning
Kraggenburg	Zwartemeerweg 29a	Landarbeiderswoning
Kraggenburg	Zwartemeerweg 29b	Landarbeiderswoning
Luttelgeest	Kerkstraat 1	Kerk
Luttelgeest	Uiterdijkenweg 33	Boerderij
Marknesse	Baarloseweg 4-II	Tuinbouwbedrijf
Marknesse	Blokzijlerweg 1	Tuinbouwbedrijf
Marknesse	Blokzijlerweg 10	Oostenrijkse woning
Marknesse	G. Lokkenstraat 30	Kerk en pastorie
Nagele	Ring 15	Kerk en klokkentoren
Rutten	Ruttenseweg 14-I	Boerderij, pachterswoning
Rutten	Lemsterweg 50	Boerderij
Tollebeek	Steenbankpad 13	Boerderij
Tollebeek	Steenbankpad 16	Boerderij
Tollebeek	Urkerweg 48-a	Boerderij

Rijksmonumenten gebouwd

Plaats	Adres	Rijksnr	Hoofdcategorie	Type
Emmeloord	Espelerweg 4	514748	Boerderij	Molen
Emmeloord	Jasmijnstraat 9	514752	Handel	Kantoor
Emmeloord	Acacialaan 11	514737	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Acacialaan 13	514738	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Acacialaan 5	514733	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Acacialaan 7	514735	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Acacialaan 9	514736	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Berkenlaan 10	514744	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Berkenlaan 11	514745	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Berkenlaan 12	514746	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Berkenlaan 2	514740	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Berkenlaan 4	514741	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Berkenlaan 6	514742	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Berkenlaan 8	514743	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Koningin Julianastraat 1	514764	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Koningin Julianastraat 13	514765	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Meidoornstraat 1	514760	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Meidoornstraat 13	514761	Woning	Woonhuis
Emmeloord	Meidoornstraat 21	514762	Woning	Woonhuis
Ens	Schokkerringweg 43	527057	Boerderij	Boerderij
Ens	Schokkerringweg bij 43	527058	Boerderij	Bijschuur
Ens	Middelbuurt 3	526159	Handel	IJsloperschuur
Ens	Palenweg bij 5	30728	Kerk	Kerk
Ens	Schokland 3,	30727	Kerk	Kerk
Ens	Vluchthavenpad 1	526154	Weg- en waterbouw	Lichtwachterswoning
Ens	Vluchthavenpad BY 1	526158	Weg- en waterbouw	Misthoornhuisje
Ens	Arnoldus van Bockholtstraat 1	514747	Woning	Woonhuis
Kraggenburg	Kadoelerweg 14	514753	Boerderij	
Kraggenburg	Zwartemeerweg 46,	514758	Boerderij	
Kraggenburg	Zwartemeerweg bij 46	527061	Boerderij	Aardappelbewaarpplaats
Kraggenburg	Kadoelerweg bij 1	514772	Gemaal	Gemaal (Smeenge)
Kraggenburg	Kadoelerweg bij 1,	514774	Weg- en waterbouw	Bedieningsgebouw Sluiswachtershuisje
Kraggenburg	Kadoelerweg bij 1	514773	Weg- en waterbouw	Schutsluis
Kraggenburg	Kadoelerweg bij 1	514775	Weg- en waterbouw	Schottenbalkloods
Kraggenburg	Kadoelerweg 1a	514776	Woning	Dienstwoning
Kraggenburg	Zwartemeerweg 23	30726	Weg- en waterbouw	Oud Kraggenburg: lichtwachterswoning met toren
Marknesse	Oudeweg 23	514755	Woning	Woonbarak
Nagele	Ring 1	530934	Onderwijs en wetenschap	Schoolgebouw

Nagele	Ring 11	530933	Onderwijs en wetenschap	Schoolgebouw
Nagele	Ring 17	530932	Onderwijs en wetenschap	Schoolgebouw
Rutten	Gemaalweg 25	514750	Weg- en waterbouw	Gemaal Buma
Rutten	Gemaalweg 25	527008	Weg- en waterbouw	Schutsluis Gemaal Buma
Rutten	Gemaalweg 25	527009	Weg- en waterbouw	Transformatorgebouw Gemaal Buma
Rutten	Gemaalweg 25	527010	Weg- en waterbouw	Sluiswachters Huis Gemaal Buma
Rutten	Gemaalweg 25	527011	Weg- en waterbouw	Schottenbalkloods Gemaal Buma

Bijlage 2: bronnen

- AMER adviseurs BV, september 2005. Gemeente noordoostpolder; bestemmingsplan landelijk gebied 2004.
- BonoTraffics, april 2013. GVVP Noordoostpolder 2012-2020; Noordoostpolder: Verkeer in de goede richting.
- CQteam, november 2010. Energievisie gemeente Noordoostpolder.
- Feddes/Olthof landschapsarchitecten, september 2012. Landschapsvisie Noordoostpolder; landschap van rust en regelmaat.
- Gemeente Noordoostpolder, maart 2009. Masterplan Sportaccommodaties.
- Gemeente Noordoostpolder, juli 2009. Ambitiedocument Structuurvisie Noordoostpolder.
- Gemeente Noordoostpolder, februari 2010. Vijftig meter boven NOP; Cultuurnota gemeente Noordoostpolder 2010 - 2014.
- Gemeente Noordoostpolder, oktober 2010. Groenbeleidsplan 2010-2014 van de gemeente Noordoostpolder; Groen op niveau.
- Gemeente Noordoostpolder, oktober 2011. Recreatievisie Noordoostpolder 2012-2016.
- Gemeente Noordoostpolder, oktober 2011. Campagneplan gebiedspromotie gemeente Noordoostpolder.
- Gemeente Noordoostpolder, januari 2012. Sociale structuurvisie; Sociaal en vitaal, op eigen kracht.
- Gemeente Noordoostpolder, maart 2012. Nota van uitgangspunten Structuurvisie; Ambities bezien in het licht van recente ontwikkelingen.
- Gemeente Noordoostpolder mei 2012. Duurzaamheidsplan 2012-2015.
- Gemeente Noordoostpolder, juni 2012. Doe mee & maak elkaar sterk!
- Gemeente Noordoostpolder, augustus 2012. Bevolkingsprognose Noordoostpolder 2012 - 2027.
- Gemeente Noordoostpolder, september 2012. Strategische nota grondvoorraad.
- Gemeente Noordoostpolder, oktober 2012. Sociaal economisch beleidsplan 2012-2016.
- Gemeente Noordoostpolder, november 2012. Beleid arbeidsmigranten Noordoostpolder.
- Gemeente Noordoostpolder, januari 2013. Toeristische Verblijfsaccommodatie Noordoostpolder.
- Gemeente Noordoostpolder, maart 2013. Erfgoed in gemeente Noordoostpolder; Pionieren in erfgoed.
- Gemeente Noordoostpolder, Mercatus & Het Oversticht september 2009. De Noordoostpolderdorpen; DNA van een dorp als bouwsteen voor de toekomst.
- Gemeente Noordoostpolder & Mercatus, **februari 2013 (concept)**. De Noordoostpolder-stad Emmeloord; DNA van een stad als bouwsteen voor de toekomst.
- H+N+S landschapsarchitecten, januari 2003. Toekomstvisie gemeente Noordoostpolder 2030; ruimte voor kwaliteit.
- H+N+S landschapsarchitecten & Beek en Kooiman Cultuurhistorie, augustus 2004. Kwaliteitskaarten Noordoostpolder-Urk.
- Kars Advies, juli 2012?. Dorpsplan Kraggenburg 2012-2015; 'Ruimte voor recreatie en wonen'.
- KAW architecten en adviseurs, maart 2012. Dorpsvisie Nagele.
- KAW architecten en adviseurs, februari 2013. Woonvisie Noordoostpolder 2.0; Vernieuwing van binnenuit.
- KuiperCompagnons, januari 2013. Keuzedocument; Structuurvisie Noordoostpolder 2025.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, juni 2011. Kiezen voor karakter; Visie erfgoed en ruimte.

-
- Oranjewoud, augustus 2012. Bestemmingsplan Wellerwaard; Gemeente Noordoostpolder.
 - Overdijk, G.A., 1947. Algemeen beplantingsplan Noordoostpolder.
 - Provincie Flevoland, november 2006. Omgevingsplan Flevoland 2006.
 - Provincie Flevoland, juni 2008. Kleinschalige ontwikkelingen in het landelijk gebied.
 - Provincie Flevoland, december 2012. Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland 2012.
 - Vestigia, december 2006. Archeologische Beleidsadvieskaart gemeente Noordoostpolder.
 - Witteveen+Bos, mei 2013. Plan-MER Structuurvisie Noordoostpolder.
 - www.polderdorpen.nl.

Bijlage 3: uitvoeringsprogramma

	Project	Prioritering	Fasering	Initiatiefnemer(s)	Verwacht planresultaat	Dekking	Kostenverhaal
Woningbouwlocaties							
3.	Emmelhage voorzieningenknoop	Midden	2020	Gemeente, ontwikkelaar	+	Grondexploitatie en Bovenwijken	Nee
4.	Bant - fase 2	Laag		Gemeente	+	Grondexploitatie	Nee
5.	Kraggenburg	Midden		Ontwikkelaar	0	Anterieure overeenkomst en Bovenwijken	Ja
6.	Marknesse - fase 3	Midden		Ontwikkelaar	0	Anterieure overeenkomst en Bovenwijken	Ja
7.	Emmeloord (herstructurering Schil Emmeloord Centrum*)	Hoog	2013-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
8.	Nagele (herstructurering)	Hoog	2013-2017	Gemeente, RCE, en/of ontwikkelaar	-	Algemene middelen, subsidies en anterieure overeenkomst	Ja
9.	Bant (herstructurering)	Hoog	2013-2014	Gemeente en/of ontwikkelaar	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
10.	Ers (herstructurering)	Hoog/ Midden	2014-2019	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
11.	Tollebeek (herstructurering)	Midden	2014-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
12.	Espel (herstructurering)	Midden	2014-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
13.	Rutten (herstructurering)	Midden	2014-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
14.	Creil (herstructurering)	Midden	2014-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
15.	Kraggenburg (herstructurering)	Midden	2014-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
16.	Lutteleest (herstructurering)	Midden	2014-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja
17.	Marknesse (herstructurering)	Midden	2014-2020	Gemeente, Mercatus	-	Algemene middelen en anterieure overeenkomst	Ja

*Schil centrum bestaat uit: Boel, Anker, Tros, Meerpaal, Smedingplein, Balkan Waterbuurt, Zuiderkade-Voorplein e.o., Botenbuurt en Ingenieursbuurt

	Project	Prioritering	Fasering	Initiatiefnemer(s)	Verwacht planresultaat	Dekking	Kostenverhaal
Bedrijventerreinen							
1.	Emmeloord, De Munt B	Hoog/ Midden	2014	Gemeente	+	Grondexploitatie en algemene middelen	Nee
2.	Marknesse (uitbreiding)	Hoog/ Midden	2014	Gemeente	+	Grondexploitatie en algemene middelen	Nee
2.	Ers (uitbreiding)	Hoog/ Midden	2014	Gemeente	+	Grondexploitatie en algemene middelen	Nee
3.	Ecopark	Hoog	2014	Ontwikkelaar	0	Overeenkomst	Ja
Glastuinbouwgebieden							
1.	Glastuinbouw Ers	Hoog	2014-2025	Particulier	0	Anterieure overeenkomst	Ja
2.	Glastuinbouw Lutteleest-Noordoost	Hoog	2014-2025	Particulier	0	Anterieure/posterieure overeenkomst	Ja
3.	Glastuinbouw Lutteleest/Marknesse	Hoog	2013-2021	Particulier	0	Posterieure overeenkomst	Ja

Nr.	acties	Prioritering	Planning, fasering	Initiatiefnemer(s)	Betrokkenen / rol gemeente	Vindt uitwerking in	Verwacht planresultaat	Dekking	kostenverhaal
5.2	Landschap								
1.	Wederopbouwgebied Noordoostpolder en Nagete	Hoog	2014-2020	RCE		Stimuleringsprogramma RCE	0	Subsidie RCE Algemene middelen	Nee
2.	Herstellen groene dorpsingels	Middel/Laag	2014-2020	Gemeente		Apart project	-	Gemeentelijk budget (benodigd)	Nee
3.	Groene dorpsingels realiseren bij nieuwe uitbreidingen	Hoog	2014-2020	Gemeente		Bp	-	Grondexploitatie	Nee
4.	Actieve lobby voor herstellen structuurbepalende beplanting (provinciale en rijkswegen)	Hoog	2014-2020	Gemeente	Provincie en Rijk RCE		0	Inzet reguliere uren (algemene middelen)	Nee
5.	Proef herstellen structuurbepalende gemeentelijke wegbepanting	Hoog	2014-2020	Gemeente	RCE	BOR	-	• RCE: VER-gelden • Gemeentelijk budget (beschikbaar)	Nee
6.	Herstellen structuurbepalende gemeentelijke wegbepanting	Midden	2014-2020	Gemeente	RCE	BOR	-	Gemeentelijk budget (benodigd)	Nee
7.	Herstellen erfingels	Hoog	2014-2020	Erfeigenaren	Landschapsbeheer Gemeente: • voortlichting • stimulerend • handhaving	Bp LG Bomenverordening Beleidsregel	-	• Inzet reguliere uren • Gemeentelijk budget (benodigd)	Aanleg door erfeigenaren
5.4	Natuur								
1.	Mogelijkheden natuurbehoud en ontwikkeling	Vanaf 2014-2015	Afhankelijk van initiatiefnemer	Beheerders en eigenaren natuurgebieden	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Bp LG via wijzigings-bevoegdheid of separaat bestemmingsplan	0		Ja d.m.v. overeenkomst
5.5	Water								
1.	Realisatie natuurvriendelijke oevers	Hoog	2012-2025	Waterschap, Provincie			0	Provincie, Waterschap	Nee
2.	Verkennen maatregelen wateropgave ten noordwesten Schokland	Hoog	2014-2017	Waterschap	Provincie, gemeente, grondeigenaren		0	Waterschap	Nee

Nr.	acties	Prioritering	Planning, fasering	Initiatiefnemer(s)	Betrokkenen / rol gemeente	Vindt uitwerking in	Verwacht planresultaat	Dekking	kostenverhaal
5.6	Landbouw								
1.	Uitbreidingsmogelijkheden - agrarisch erf - aanverwante activiteiten: ketenverlening		Afhankelijk van initiatiefnemer	Agrariërs	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Bp LG via wijzigings-bevoegdheid	0		Ja d.m.v. overeenkomst i.v.m. infrastructuur t.b.v. grootschalige ontwikkeling
2.	Mogelijkheden - nevenactiviteiten, - grondgebonden en - intensieve veehouderij		Afhankelijk van initiatiefnemer	Agrariërs	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Bp LG via afwijking- of wijzigings-bevoegdheid	0		Ja d.m.v. overeenkomst
3.	Mogelijkheden op vabs. wonen, zorg, niet-agrarische bedrijvigheid, recreatieve ontwikkelingen		Afhankelijk van initiatiefnemer	Agrariërs	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Bp LG via afwijking- of wijzigings-bevoegdheid	0		Ja d.m.v. overeenkomst
5.7	Werken								
1.	Ruimte voor informele werklocaties en woon-werkwoningen		Per bp verschillend	Ondernemers	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Diverse Bp	0		Ja d.m.v. overeenkomst, bij afwijking- of wijzigings-bevoegdheid of separaat bp
5.8	Bevolking en wonen								
1.	Mogelijkheden voor landgoederen in de comdor en in de randzone		Afhankelijk van initiatiefnemer	Ontwikkelaar	Gemeente: • planvormend	Separate bestemmingsplannen	0		Ja d.m.v. overeenkomst
2.	Creëren beleid plattelandswonen	Hoog	2014	Gemeente		Bp LG	0	Inzet reguliere uren (algemene middelen)	Nee
3.	Huisvesting arbeidsmigranten		Afhankelijk van initiatiefnemer	Ondernemers	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Beleed arbeidsmigranten, Bp LG en separate bestemmings-plannen	0		Ja d.m.v. overeenkomst
4.	Monitoring van de effecten van het toepassen van de rood-voor-roodregeling op de kernen		vanaf 2013	Gemeente	Gemeente: • monitrend	Bp LG	0	Inzet reguliere uren (algemene middelen)	Nee
5.9	Voorzieningen en leefbaarheid								
1.	Herstructureren voorzieningen-niveau Emmeloord-Centrum	Hoog	Heden-2016	Gemeente, ontwikkelaars, ondernemers	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Bp Centrum	-	Algemene middelen + Bijdrage ontwikkelaar	Ja d.m.v. overeenkomst

Nr.	Acties	Prioritering	Planning, fasering	Initiatiefnemer(s)	Betrokkenen / rol gemeente	Vindt uitwerking in	Verwacht planresultaat	Dekking	Kostenverhaal
5.10	Recreatie en toerisme								
1.	Kleinschalige recreatieve ontwikkelingen in corridor, tussengebied en rand langs het oude land	Middel	Vanaf 2014-2015	Ondernemers	Gemeente: • planvormend • vergunning-verlenend	Bp LG	0		Ja d.m.v. overeenkomst, bij afwijking-, wijzigings-bevoegdheid of separaat bp
2.	Grootschalige dagattracties	Laag	Afhankelijk van initiatiefnemer	Ontwikkelaars	Gemeente: • planvormend	Separaat bp	0		Ja bij initiatiefnemer i.v.m. infrastructuur t.b.v. grootschalige ontwikkeling
2.	Grootschalige verblijfsaccommodaties	Laag	Afhankelijk van initiatiefnemer	Ontwikkelaars	Gemeente: • planvormend	Separaat bp	0		Ja bij initiatiefnemer i.v.m. infrastructuur t.b.v. grootschalige ontwikkeling
4.	Cultuurhistorisch erfgoed benutten, versterken recreatieve functie driehoek Nagel-Urk-Schokand	Hoog	Vanaf 2013	Gemeenten Urk en Noordoostpolder	Particulieren	Erfgoednota en recreatievisie	-	Gemeenten Urk en Noordoostpolder (algemene middelen)	Nee
5.	Aanleg wandel- en fietsroutes langs vaarten en tochten	Laag		Gemeente		Bp	-	Waterschap Provincie, (Europese) subsidie Gemeente	Nee
6.	Potenties water benutten	Laag	Afhankelijk van initiatieven	Ontwikkelaars	Gemeente: • stimulerend Waterschap	Evt. in separaat bp	-		Ja d.m.v. overeenkomst
7.	Potenties windpark benutten	Laag	Afhankelijk van initiatieven	Ontwikkelaars	Gemeente: • stimulerend	Evt. in separaat bp	-	Gebiedsgebonden bijdrage	Ja d.m.v. overeenkomst

*Gemeente
Noordoostpolder*

Harmen Visserplein 1
8302 BW Emmeloord
T: 0527 - 633 911
E: info@noordoostpolder.nl
I: www.noordoostpolder.nl

Mei 2013